

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
TİCARET HUKUKU BİLİM DALI**

LİMİTED ŞİRKET ORTAKLARINI KORUYUCU HAKLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Derya ALTINGÖZ**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Hayrettin ÇAĞLAR**

Ankara, 2010

ONAY

Derya Altıngöz tarafından hazırlanan “Limited Şirket Ortaklarını Koruyucu Haklar” başlıklı bu çalışma, 01.10.2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda (oybirliği/oyçokluğu) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Özel Hukuk Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Kemal ŞENOCAK
(Başkan)

Doç. Dr. Mehmet ÖZDAMAR
(Üye)

Yrd. Doç. Dr. Hayrettin ÇAĞLAR
(Üye)

ÖNSÖZ

“Limited Şirket Ortaklarını Koruyucu Haklar” başlıklı tez konusu 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Yargıtay kararları ve doktrinde yapılan eleştiriler ve öneriler göz önünde tutularak hazırlanmıştır.

Tez konusunun seçilmesi ve hazırlanmasındaki en önemli neden, ticari hayatta en sık karşılaşılan şirket türü olan limited şirketler hakkında Ticaret Kanunu'ndaki hükümlerin doktrinde eksik ve yetersiz olarak nitelendirilip eleştirilmesi; konu ile bir kısım Yargıtay kararlarının doktrinde yapılmış eleştiri ve önerilerin aksi yönünde olması ve Ticaret Kanunu Tasarısında limited şirketler bakımından önemli değişikliklerin bulunmasıdır.

Tezin ortaya çıkmasında her alanda desteğini esirgemeyen, hoşgörüsü ve titizliği ile yol gösteren danışmanım ve hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Hayrettin Çağlar'a teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim. Ayrıca ailemin her ferdine çalışmam esnasında verdikleri maddi ve manevi desteklerden dolayı teşekkür ederim

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
KISALTMALAR.....	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETİN TANIMI VE UNSURLARI

I. LİMİTED ŞİRKETİN TANIMI.....	4
II. LİMİTED ŞİRKETİN UNSURLARI.....	6
A. Ortak Sayısı ve Ortakların Nitelikleri.....	6
1. Ortak Sayısı.....	6
a. Ortak Sayısının Bire İnmesi.....	6
b. Ortak Sayısının Elliyi Aşması.....	9
2. Ortakların Nitelikleri.....	10
B. Ticaret Unvanı.....	10
C. Esas Sermaye.....	12
1. Asgari Sermaye Miktarı.....	12
2. Sermaye Olarak Konabilecek Değerler.....	13
a. Nakdi Sermaye.....	14
b. Ayni Sermaye.....	14
(1) Paradan Başka İktisadi Değerler ve Menkul Mallar.....	15
(2) Taşınmaz Üzerindeki Mülkiyet ve Sair Ayni Haklar.....	16
i. Taşınmaz Mal Konulması Taahhüdü.....	16
ii. Taşınmaz Mal Konulması Taahhüdü.....	17
D. Sınırlı Sorumluluk.....	19
1. Şirket Tüzelkişiliğinin Sorumluluğu.....	19
2. Ortakların Sorumluluğu.....	20
a. Ortakların Şirket Alacaklılarına Karşı Sorumluluğu.....	21
(1) Kural.....	21
(2) Ortakların Amme Borçlarından Sorumluluğu.....	22

b. Ortakların Şirkete Karşı Sorumluluğu.....	26
(1) Kural.....	26
(2) Ortakların Sorumluluğunun Genişlediği Haller.....	26
i. Ortaklara Sermayeden İade Yapılmış Olması.....	26
ii. Ortaklara Haksız Kâr Ödenmesi	27
iii. Ortaklara Haksız Faiz Ödenmesi.....	28
iv. Açığı Kapama Yükümü.....	28
v. Ortakların Selef Sıfatıyla Sorumlulukları.....	31
E. Maksat ve Konu.....	36
F. Tüzel Kişilik.....	38

İKİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKET ORTAKLARINI KORUYUCU HAKLAR

I. YOKLUK, BUTLAN, İPTAL EDİLEBİLİRLİK.....	40
II. İPTAL DAVASI.....	43
A. Genel Olarak.....	43
B. İptal Edilebilirliğin Şartları.....	45
1. Genel Kurul Kararı.....	45
a. Red Kararları.....	47
b. Usule İlişkin Kararlar.....	48
2. İptal Sebepleri.....	49
a. Kanuna Aykırılık	49
b. Ana Sözleşmeye Aykırılık.....	51
c. Âfaki İyiniyet Kurallarına Aykırılık.....	53
C. İptal Davasının Özellikleri.....	55
1. Genel Olarak.....	55
2. İptal Davasında Taraflar.....	56
a. Davacılar.....	56
(1) Pay Sahipleri.....	56
i. Genel Kurul Toplantısına Katılmış Pay Sahipleri.....	60

ii. Genel Kurul Toplantısına Katılmayan Pay Sahipleri.....	62
(2) Yönetim Kurulu.....	68
(3) Yönetim Kurulu Üyeleri ile Denetçiler.....	71
b. Davalı.....	72
3. Dava Açma Süresi.....	73
4. Yetkili ve Görevli Mahkeme.....	74
5. Kararların İptali için Tahkim.....	75
6. Muhakeme Usulü.....	76
D. İptal Davasının Usul Hukukuna İlişkin Diğer Özellikleri.....	77
1. Teminat.....	77
2. Üç Aylık Süre Sona Ermeden Duruşmaya Başlanamaması.....	79
3. Davaların Birleştirilerek Görülmesi.....	80
4. İlân.....	81
5. Kararın İcrasının Geri Bırakılması.....	81
E. İptal Kararının Hukuki Etkisi.....	83
1. Geçmişe Etkililik.....	83
2. Genel Kurul Kararının Mahkeme Kararı ile Düzeltip Düzeltilmeyeceği Sorunu.....	84
F. Kötüniyetle İptal Davası Açanların Sorumluluğu.....	85
G. İptal Edilebilir Kararların Doğrulanması.....	86
III. ŞİRKETTEN AYRILMA HAKKI	87
A. Çıkma Hakkı.....	88
1. Ortağın İflası ve Payının Haczi Halinde Çıkma.....	89
2. Sermaye Payının Tam Devri ile Çıkma.....	90
a. Sermaye Payı Kavramı.....	90
b. Sermaye Payının Devri.....	90
(1) Sermaye Payının Devri İşlemi.....	91
(2) Devrin Şirkete Bildirilmesi.....	92
(3) Devrin Ortaklarca Onaylanması.....	93
(4) Devrin Pay Defterine Kaydı.....	95
3. Şirket Ana Sözleşmesinde Öngörülen Hallerde Çıkma.....	95
4. Haklı Sebeplerin Varlığı Halinde Çıkma.....	98

KISALTMALAR

AATUHK	: Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun
A.Ş.	: Anonim Şirket
B.	: Baskı
Batider	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BK	: Borçlar Kanunu
Bkz	: Bakınız
C.	: Cilt
D.	: Daire
D.D.	: Danıştay Dergisi
E.	: Esas
EÜHFD	: Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GÜİİBFD	: Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İİK	: İcra İflas Kanunu
İİTİA	: İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi
İkt. ve Mal.	: İktisat ve Maliye Dergisi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
m.	: Madde
MK	: Medeni Kanun
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
STB	: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
vd.	: ve devamı
TD	: Ticaret Dairesi

TK	: Ticaret Kanunu
TL	: Türk Lirası
vd.	: Ve devamı
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi

GİRİŞ

Ticari hayatta nihai amaç, kâr elde etmektir. Piyasadaki sayısız riskler karşısında küçük veya orta büyüklükteki sermaye sahipleri münferiden ticari hayata atılmayı göze alamayabilirler. Bu riskler nedeniyle sermaye sahiplerinin sermayelerini işletmekten imtina etmeleri de düşünülemez. Dolayısıyla bu durumda riskleri paylaşmak, sorumluluktan olabildiğince kurtulmak için bir tüzelkişilik arkasında faaliyet gösterme ihtiyacı doğar. Küçük ve orta büyüklükteki sermaye sahipleri birleşerek tüzelkişiliği haiz bir şirket oluşturup bu şirket çatısı altında ticari faaliyette bulunarak şahsi olarak riskleri en aza indirmek aynı zamanda da az sermayeleri ile en fazla kazancı sağlamak amacı güderler. Bu amaç ve ihtiyaçlar limited şirketin ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

Limited şirketler günümüzde ticari hayatta en sık rastlanan şirket türüdür. Çünkü şahıs şirketlerindeki ortaklarının sınırsız sorumlu olması tehlikesi ile anonim şirketlerdeki pahalı ve uzun süren kuruluş işlemleri gerektiren formaliteleri bünyesinde barındırmamaktadır. Bu zorluk ve tehlikeleri barındırmayan limited şirketler, bir nevi küçük ve orta büyüklükteki sermaye sahiplerini ticari hayata yönlendirerek piyasayı hareketlendirmektedir.

Limited şirket TK m. 503/1’de tanımlandığı üzere, *“İki ya da daha fazla gerçek ya da tüzelkişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulup, ortakların sorumluluğu koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı ve esas sermayesi muayyen olan şirkete”* denir. Tanımda limited şirketin bütün unsurları sayılmamıştır. Tanımda yer almayan unsurlar limited şirketi düzenleyen TK m. 503-556 arasında veya ticaret şirketleri ile ilgili genel hükümlere ve anonim şirketlere atıf yapılmak suretiyle düzenlenmiştir.

Limited şirket sermaye şirketleri ile şahıs şirketlerine ait özellikleri bünyesinde barındıran karma bir türdür. Aksi kararlaştırılmış olmadıkça idare hak ve yetkisinin tüm ortaklara tanınması (TK m. 540/1), ortaklar tarafından konulan sermaye için anonim şirkette olduğu gibi hisse senedi çıkarılamaması (TK m. 503/2), payların devrinin sıkı şekil şartlarına bağlanması (TK m. 520vd), sermaye artırımını için nitelikli nisap öngörülmesi (TK m. 513/2) gibi hükümler limited şirkette ortağın şahsına verilen önemi göstermektedir. Bu hükümler limited şirketi şahıs şirketlerine yaklaştırır. Aynı zamanda limited şirketin borçlarından dolayı sadece malvarlığı ile sınırlı sorumlu olması, şirket ortaklarının şirket alacaklılarına karşı sorumluluğunun olmaması (TK m. 532/1), şirket ortaklarının sorumluluğunun kural olarak şirkete taahhüt edilen sermaye ile sınırlı olması (TK m. 503/11) bu şirket türünün şahıs şirketlerinden oldukça farklı olduğunu da ortaya koyar. Kanunda limited şirketler ile ilgili birçok hükümde (TK m. 503/3, m. 509/2, m. 517, m. 534, m. 536/1, m. 536/4, m. 542, m. 546, m. 548, m. 552, m. 556) anonim şirketlere atıf yapıldığını görmekteyiz. Limited şirket kolektif ve anonim şirket özelliklerini taşıyan bir karma şirket türüdür denilebilir.

Şirket ortaklarının şirket alacaklılarına karşı kural olarak sorumluluklarının bulunmaması uygulamada bu şirket türünün kötüye kullanılması eğilimine neden olmuştur. Kötü niyetli kişiler aslan payı kendi ellerinde tutarak, diğer ortaklara yok denecek kadar az pay vermek suretiyle tüzelkişilik arkasına sığınarak sorumluluklarını sınırlandırmak amacı güderler. Kaldı ki limited şirketler hakkında kuruluştaki esas sermayenin derhal ya da belirli bir süre içerisinde ödenmesini düzenleyen bir hüküm de bulunmamaktadır. Ticari hayattaki olumlu fonksiyonları ile şirket ortaklarına sağladığı avantajların yanı sıra limited şirket alacaklılarını tehdit eden bu nevi durumların önlenmesi açısından limited şirkette esas sermayenin sağlanması ve korunması hususları ayrı bir önem taşır.

Limited şirkette ortakların korunması esasen şirket tüzelkişiliğine karşıdır. Şirket alacaklıları ile arasında herhangi bir hukuki bağ ve münasebet

bulunmayan ortakları şirket tüzelkişiliğine karşı korumak, bu kişilerin şirket ortağı olarak şirket ile olan ilişkisine devam etmesini sağlar. Bu ise ortakların koymayı taahhüt ettikleri ve/veya koydukları sermayenin şirket tüzelkişiliğinde kalması anlamındadır. Böylece şirket esas sermayesi korunmuş olacağından dolayı olarak şirket alacaklılarının menfaatleri de korunmuş olur. Bu nedenle limited şirket ortaklarını koruyucu haklar çalışmamızın konusu olmuştur.

Çalışmamızın ilk bölümünde öncelikle limited şirketin tanımı ve unsurları üzerinde durulmuştur. Bu unsurlar limited şirketi diğer şirket türlerinden ayıran aynı zamanda diğer şirketlerle de benzerliğini de ortaya koyan öğelerdir. Bu bakımdan yeri geldikçe anonim şirketlerle ve kolektif şirketlerle olan benzerliklere değinilmiştir.

TK Tasarısında limited şirketler bakımından yapılan köklü değişiklikler sebebiyle limited şirketin unsurları incelenirken TK Tasarısındaki düzenlemeler, bu düzenlemelerin değerlendirilmesi ve yürürlükteki TK hükümleriyle karşılaştırılması yolu benimsenerek Tasarı hükümlerinin çözdüğü sorunlar ve getireceği tartışmalar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde limited şirket ortaklarını koruyan haklar incelenmiştir. TK'nun limited şirketler ile ilgili kısmında ortakların korunması amacını güden hakların bir kısmı bakımından anonim şirketlere atıf yapılmakla yetinilmiştir. Ortakların genel kurul kararları aleyhine iptal davası açabilme hakkı, yirmiden fazla ortaklı limited şirketlerdeki ortakların denetleme hakkı ve azınlığa tanınan haklardan bir kısmı hakkında anonim şirkete dair hükümler limited şirket hakkında da geçerlidir. Çalışmamızda anonim şirketlere atıf yapılan bu hükümler, limited şirket özellikleri ile uyumlaştırılarak incelenmiştir. Ortakları koruyan diğer haklar ise şirketten çıkma, başka ortağın çıkarılmasını isteme ve haklı nedenlerle şirketin feshini isteme haklarıdır. Bu haklar limited şirket ile ilgili kısımda düzenlenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETİN TANIMI VE UNSURLARI

I. LİMİTED ŞİRKETİN TANIMI

İki veya daha fazla gerçek veya tüzelkişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulup, ortakların sorumluluğu koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı ve esas sermayesi muayyen olan şirkete limited şirket denir (TK m. 503/1). Bu kanuni tanım, şirket unsurlarının tümünü ihtiva etmemektedir. Şöyle ki, ortakların asgari sayısı belirtilmiş olmasına rağmen ortakların azami sayısı tanımda belirtilmek yerine ayrı bir maddede düzenlenmiştir. Şirketin maksat ve konusunun ne olması ya da ne olmaması gerektiği TK m. 503/1'deki tanımdan anlaşılamamaktadır. Maksat ve konu hususunda TK m. 503/3'de bir istisnai hal hariç anonim şirketlere atıfta yapılmakla yetinilmiştir. Şirketin unsurlarından biri olan "tüzelkişilik" ayrıca tanımdan anlaşılamamaktadır. Ancak bunun eksiklik olarak değerlendirilmemesi gerekir. Çünkü limited şirket bir ticaret şirkettir (TK m. 136). Ticaret şirketlerinin tüzelkişiliği haiz olduğu TK m. 137'de düzenlenmiştir. Şirketin tüzelkişiliği haiz olduğunun tanımda belirtilmemesi tekrara düşmekten kaçınma olarak düşünülebilir.

Limited şirket; bir ticaret unvanı altında, bankacılık ve sigortacılık hariç herhangi bir iktisadi konu ve amaç ile uğraşmak üzere, en az iki en çok elli gerçek veya tüzel kişi tarafından bir sözleşme ile kurulan, esas sermayesi muayyen, borçlarından dolayı yalnız malvarlığı ile sınırlı sorumlu olan, tüzelkişiliği haiz ticaret şirketi olarak tarif edilebilir¹.

¹ Hirsch, E.; **Ticaret Hukuku Dersleri**, B. 2, İstanbul 1946, s. 340; Arslanlı H., "**Limited Şirket Hukukuna Genel Bakış**", Batider, C. I., 1962, s. 444 vd.; İmregün, O., **Kara Ticareti Hukuku Dersleri**, B. 7., İstanbul 1984, s. 557; Çevik, O., **Uygulamada Şirketler Hukuku**, B. 3., Ankara 2002, s. 611; Doğanay, İ., **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, B. 3., Ankara 1990, s. 1228.

TK Tasarısında limited şirket, 6762 sayılı yürürlükteki TK'na göre farklı şekilde tarif edilmiştir:

“ A) Kavram

MADDE 573 - (1) Limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulur; esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşur.

(2) Ortaklar, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler.

(3) Limited şirket, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir. ”

Görüleceği üzere maddenin kenar başlığı “kavram” dır. Diğer şirket türlerinde ‘tanım’ başlığı kullanılmasına rağmen, limited şirket için ‘kavram’ başlığının tercihi kavram tutarsızlığı olmuştur².

Bu tarif, yürürlükteki TK’nda bulunmayan birtakım yenilikleri de ihtiva etmektedir. Tasarıdaki bu hüküm ile tek kişilik limited şirketin kurulmasına olanak tanınmıştır. Bu adım uygulamadaki bazı görünüşte ortaklarla kurulan limited şirketlerden doğan kötüye kullanmalara engel olacaktır. Limited şirketlerin sigortacılık yapamayacaklarına dair yasak, Sigorta Murakabe Kanunu’nda öngörülen tür zorunluluğu nedeniyle, tekrar olmaması açısından madde metninden çıkarılmıştır³.

² Moroğlu, E., **Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarısı Değerlendirme ve Öneriler**, B. 6, İstanbul 2009, s. 326.

³ Tasarı Gerekçesi

II. LİMİTED ŞİRKETİN UNSURLARI

A. Ortak Sayısı ve Ortakların Nitelikleri

1. Ortak Sayısı

TK’nda limited şirketlerde ortak sayısının asgari ve azami sınırı belirlenmiştir. TK m. 504/1’e göre, ortak sayısı ikiden az ve elliden çok olamaz. TK m. 503/1 ve m. 504/1 hükümleri birlikte değerlendirildiğinde limited şirketin kurulabilmesi için en az iki ortağın bulunması gerektiği sonucuna ulaşılır.

Ortak sayısı, pay defteri gereğince (TK m. 519) sermaye payı sahibi ortakların miktarına göre tayin olunur⁴. Bir payın devri (TK m. 520/1) veya payların bölünerek devri (TK m. 524/2), şirket hakkında ancak şirkete bildirilmek ve pay defterine kaydedilmek suretiyle hüküm ifade eder. Yani pay defterine kayıt, devir ve payların bölünerek devri bakımından kurucu niteliktedir. Bu nedenle devir ve bölünerek devir pay defterine kaydolunmadığı sürece ortak sayısı da değişmez.

a) Ortak Sayısının Bire İnmesi

İki ortaktan birinin ölümü ve diğer ortağın ölenin mirasçısı olması, bütün payların bir ortağa devri, limited şirketin bir ortak hariç diğer ortaklara ait sermaye paylarını iktisap etmesi gibi nedenlerle ortak sayısı bire düşebilir⁵. Ortak sayısı sonradan bire inerse münasip bir süre içerisinde bu eksiklik tamamlanmadığı takdirde ortaklardan birinin veya şirket alacaklısının talebi üzerine mahkeme şirketin feshine karar verir (TK m. 504/2). Ortak sayısının bire düştüğü durumlarda uygun süre içinde bu sayı en az ikiye

⁴ Arslanlı, H./Domaniç, H., **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C. III, İstanbul 1989, s. 77.

⁵ Arslanlı/Domaniç, s. 78; Çevik, O., **Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, B. 3, Ankara 1994, s. 25.

çıkarılmazsa mahkeme şirketin feshine karar verir. Maddede “verebilir” ifadesi yerine “verir” ifadesi kullanıldığından mahkemeye takdir yetkisi tanınmadığı anlaşılmaktadır⁶.

Kurulup faaliyete geçmiş limited şirketlerde, daha sonra herhangi bir nedenle ortak sayısı bire düşerse şirket kendiliğinden infisah etmez⁷. Ortaklardan birinin veya şirket alacaklılarının müracaatı üzerine mahkeme öncelikle ortak sayısının en az ikiye çıkartılması için şirkette kalan tek ortağa münasip bir süre verir. Bu süre içerisinde ortak sayısı birden fazlaya çıkarılmazsa, mahkeme şirketin feshine karar verir. Ancak mahkemenin şirketin feshine karar verebilmesi için ya kalan tek ortağın ya da alacaklılardan birinin fesih davası açmış olması lazımdır. Mahkeme, taraflardan birinin talebi üzerine gerekli ihtiyati tedbirleri de alır. Bu halde tüzel kişiliğin kendiliğinden kaybedilmemesi, dolaylı bir yol ile tek kişi ortaklığının yaşamasına imkân sağlamaktadır⁸.

Doktrinde iki ortakla kurulan limited şirkette ortak sayısının sonradan bire düşmesi durumunda TK m. 504/2’nin uygulanamayacağını savunan bir görüş bulunmaktadır. Bu görüşe göre; şirket kurulurken ortak sayısı sadece iki ise ve daha sonra ortak sayısı bire inerse, şirket kendiliğinden infisah eder⁹. Bu nedenle iki ortakla kurulan limited şirkette ortak sayısı sonradan bire düşerse, eksikliğin giderilmesi için kalan tek ortağa süre verilmez. Tek kalan ortak şirketin devamını veya kendisine devrini değil, sadece feshini isteyebilir. Ancak herhangi bir nedenle ortak sayısının bire düşmesi durumunda, şirketin ikiden fazla ya da iki ortaklı olarak kurularak faaliyete geçmesine göre farklı çözüm yollarının benimsenmesi kanunun ruhuna aykırı

⁶ Arslanlı/Domaniç, s. 80: “Ortak sayısının bire inmesi ile ortaklar ile alacaklıların menfaatleri ciddi bir tehlikeye maruz bırakılmıyorsa, fesih davasının reddedilebilmelidir.” Aynı yönde: Tekil, s. 26.

⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, B. 10, İstanbul 2005, s. 873; Pulaşlı, H., **Şirketler Hukuku**, B. 4., Adana 2008, s. 997; Teoman, Ö., “**Limited Ortaklığın Kendine Ait Tüm Payları Edinmesi**” (**Ortaksız Limited Ortaklık Sorunu**), İkt. ve Mal., C. XXI, S. 4, 1974, s. 15.

⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 873.

⁹ Arslanlı/Domaniç, s. 751; Doğanay, . 1230.

düşer¹⁰. Ortak sayısının sonradan bire inmesi durumu TK m. 504/2’de böyle bir ayırım yapılmadan sonuca bağlanmıştır. Bu nedenlerle şirketin kaç ortakla kurulmuş olduğuna bakılmaksızın ortak sayısının bire inmesi halinde TK m. 504/2’nin uygulanmasının uygun olacağı kanaatindeyim.

Limited şirket, alacaklılara karşı malvarlığı ile sınırlı sorumlu olduğundan, ortak sayısının sonradan bire düşmesi durumunda, eksikliğin giderilmesi için tanınacak “münasip süre”nin tayini önem teşkil eder. Münasip sürenin tayininde gereken özen gösterilmezse tek ortakla faaliyete devam edileceğinden şirket geçen süre boyunca gerçek niteliği itibariyle kişi firmasına dönüşmüş olur. Bu nedenle sınırsız sorumlu olması gerekmesine rağmen tek kalan ortak, içi boşalan şirketin tüzelkişiliğinden yararlanarak sermaye ile sınırlı sorumlu olur ki bu sorumluluk da şirket tüzelkişiliğine karşıdır. Limited şirket ortağının şirket alacaklılarına karşı sorumluluğu olmadığından tek kişi ortaklığın uzun süre devamı şirket alacaklılarının menfaatlerine uymaz. Kanunun özüne aykırılık teşkil eden bu gibi durumların oluşmasının önlenmesi bakımından “münasip süre” kavramının açık olarak tanzim edilmesi uygun olacaktır.

Tasarıda, yürürlükteki TK’ndan farklı bir düzenleme yapılarak limited şirketlerin tek ortakla kurulup faaliyette bulunması yolu açılmıştır. Ortak sayısının bire inmesi durumunda ise yapılacak işlemler Tasarı m. 574/2’ de tanzim edilmiştir. Buna göre; *“Ortak sayısı bire inerse, durum bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde müdürlere yazılı olarak bildirilir. Müdürler, bildiri aldıkları tarihten itibaren yedi gün içinde şirketin tek ortaklı bir limited şirket olduğunu, tek ortağın adını, soyadını, vatandaşlığını ve yerleşim yerini tescil ve ilân ettirilirler; aksi hâlde doğacak zararlardan müdürler sorumludur. Müdürler aynı yükümlülüğü şirketin tek ortakla kurulduğu hallerde de yerine getirirler.”*

¹⁰ Pulaşlı, s. 998.

b) Ortak Sayısının Elliye Aşması

Kuruluştaki mevcut olan ortak sayısı sonradan sermaye payının bölünerek devri (TK m. 520, 524) veya payın müteaddit mirasçılar tarafından miras yolu ile kazanılması (TK m. 521) hallerinde artabilir. Limited şirkette ortak sayısı ikiden az, elliden çok olmaz (TK m. 504/1). Ortak sayısının elliye aşması, şirket teşkilat ve yönetiminde aksaklık ve güçlükler meydana getirebilir¹¹.

Kanunda ortak sayısının bire düşmesi durumunda izlenecek yol düzenlemiş olmasına rağmen (TK m. 504/2), elliye aşan ortakla şirket kurulması veya ortak sayısının sonradan elliye aşması durumunda izlenecek yol düzenlenmemiştir. Şirket ana sözleşmesi, ortak sayısı elliye aşan bir biçimde tanzim edilmiş ise; şirket TK m. 510 gereği ticaret siciline kaydolunurken, sözleşmenin sicil memurunca tetkik edilmesi ve bu nevi sözleşmelerin sicile kaydedilmemesi gerekir¹². Bu durumda TK m. 504/2 hükmünün kıyasen uygulanması gerekir¹³.

Tasarıda ortak sayısında asgari sınır kaldırılmasına rağmen azami sınır korunmuştur. Tasarı m. 574'e göre, ortakların sayısı elliye aşamaz. Ortak sayısının elliye aşması durumunda uygulanacak müeyyide tasarıda da düzenlenmemiştir. Bu nedenle Tasarının bu hükmü eksiktir¹⁴.

2. Ortakların Nitelikleri

Limited şirkete gerçek ve tüzel kişiler ortak olabilir. Bu bakımdan adi şirketlerin tüzel kişiliği olmadığından, limited şirketlere ortak olabilmeleri de

¹¹ Çevik, **Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, s. 26.

¹² Arseven, H., **Ticaret Kanunu'nun Getirdiği Yenilikler**, İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi Ayrı Bası, İstanbul 1957, s. 102.

¹³ Arslanlı/Domaniç, s. 80; İmregün, s. 560.

¹⁴ Yıldız, Ş., **Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Türk Ticaret Kanunu Tarsısı Konferansı Bildiriler-Tartışmalar**, Ankara 2005, s. 426; Moroğlu, **Tasarı Değerlendirme ve Öneriler**, s. 327.

mümkün değildir. Adi şirketin ortakları şahsen ve ferden limited şirkete ortak olabilirler¹⁵. Birden fazla kişinin sermaye payına “iştirak halinde” malik olması durumunda, ortaklığa karşı hakların kullanılması, ancak müşterek bir temsilci vasıtasıyla mümkün olur ve hepsi tek bir ortak gibi muamele görür¹⁶.

Esas sözleşmeye konulacak bir hükümle, şirkete ortak olacak kişilerin belirli nitelikleri taşıması zorunluluğu getirilebilir. Örneğin bir maden işletmesi için ortakların maden mühendisi olması ya da bir özel hastane işletmesi için ortakların doktor olması zorunluluğu, şirket ana sözleşmesine konulacak bir hükümle sağlanabilir.

B. Ticaret Unvanı

TK m. 136’da sayılan ticaret şirketlerinden biri olan limited şirket, tacir sayıldığından (TK m. 18), tacir olmanın hükümlerine tabidir. TK m. 20’da sayılan tacir olmanın genel hükümlerinden bir tanesi de, ticaret unvanı seçmek ve kullanmaktır. Bu nedenle limited şirketin bir ticaret unvanı seçip kullanması ve bu unvan altında faaliyet göstermesi gerekir.

Limited şirketin unvanı “konu unvanı”dır. Limited şirket ancak işletme konusu çerçevesinde hakları iktisap borçları iltizam edebilir (TK m. 137). Bu nedenle şirketin ticaret unvanında işletme konusunun sınırları açık ve anlaşılır biçimde gösterilmelidir. Unvanda işletme konusunun açık ve anlaşılır olarak gösterilmesiyle şirket ile hukuki ilişkide bulunan kişilerin işletme konusunu tayin etmeleri kolaylaşacağından, konu dışında muamelelerin yapılmasının önüne geçilebilir.

Unvan ortaklar tarafından serbestçe belirlenebilir. Unvanda şirketin işletme konusunun gösterilmesi ve “limited şirket” kelimelerinin bulunması şarttır (TK m. 45). Unvanın çekirdek kısmı, işletme konusunu belirten kelimeler ile “limited şirket” kelimeleridir. Uygulamada şirketlerin işletme

¹⁵ Doğanay, s. 1230.

¹⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 874; Tekil, s. 25.

konusu için genellikle ticaret, sanayi, ithalat, turizm gibi geniş içerikli ifadeler kullanılmaktadır. Bu nevi ifadeler yerine tam olarak işletme konusunu gösteren ibarelerin kullanılması, maksat ve mevzunun açıkça ortaya konulmasını sağlayacağından, konu dışı işlemlerin yapılması sakıncasını ortadan kaldırır.

Limited şirket unvanı, sadece tescil edildiği sicil dairesinde değil, bütün Türkiye’de inhisar hakkı bahşeder¹⁷. Bu nedenle, Türkiye’nin herhangi bir sicil dairesinde daha önce tescil edilmiş bulunan diğer bir unvandan ayırt edilmesi için gerekli olduğu takdirde, tüzelkişinin ticaret unvanına lüzumlu ilavelerin yapılması mecburidir (TK m. 47/2). Unvanı, daha önce tescil edilmiş olan unvanlardan ayırt etmeye yarayan ekler, zorunlu eklerdir. TK m. 50/1’e göre her şube kendi merkezinin ticaret unvanını, şube olduğunu belirterek kullanmak zorundadır. TK m. 552’nin yaptığı atfa binaen TK m. 439 hükmü gereği tasfiye halinde olan şirketin unvanına “tasfiye halinde” ibaresinin eklenmesi zorunludur.

Tacir, ticaret unvanına, işletmenin mahiyetini gösteren, unvanda gösterilen kimselerin hüviyetlerini belirten, muhayyel adlardan oluşan ilaveler yapabilir. İhtiyari ek vasfındaki bu ilavelerin yapılmasının belirli sınırları vardır. Şöyle ki tacir ticaret unvanına hüviyeti, işletmenin genişlik ve ehemmiyeti ya da mali durumu hakkında üçüncü şahıslarda yanlış bir kanaat meydana gelmesine mahal vermeyecek mahiyette ilaveler alabilir. İhtiyari ilavelerin gerçeği yansıtması gerekir. Keza İlaveler, kamu düzenine aykırı olmamalıdır. Türk, Türkiye, Cumhuriyet, Milli kelimelerinin ticaret unvanına ek olarak konulabilmesi için ise Bakanlar Kurulu kararına ihtiyaç vardır.

¹⁷ Doğanay, s. 1229.

C. Esas Sermaye

Esas sermaye, ortakların taahhüt ettikleri sermaye miktarının toplamından meydana gelen sabit ve muayyen bir rakam şeklinde tanımlanabilir¹⁸.

Esas sermayenin bir kısmının kuruluşta ödenmesini gerektirecek bir hükmü kanunumuz ihtiva etmemektedir. Ancak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 2003/3 sayılı Tebliğine göre, *“Özel kanunlarındaki hükümler saklı kalmak üzere ana sözleşmenin sermayeye ilişkin maddesinde, sermayenin muvazaadan arî şekilde tamamen taahhüt edildiği ve nakdi sermayenin ¼' ünün ödendiği veya şirketin kuruluşunun tescili tarihinden itibaren en geç üç ay, kalanının da en geç üç yıl içerisinde ödeneceği belirtilecektir.”* Taahhüt edilen sermayenin kuruluşta ödenmesini zorunlu kılan ya da ödeme zamanını tayin ve tespit eden bir hükmün kanunda olmamasına rağmen bu türden bir zorunluluğun Tebliğde öngörülmesi, Tebliğin kanuni dayanağı bulunmayan bir düzenleme olduğunu göstermektedir.

1. Asgari Sermaye Miktarı

TK m. 507/1 hükmüne göre, limited şirket esas sermayesinin en az beş milyar¹⁹ Türk Lirası olması şarttır²⁰.

Esas sermaye ortaklık alacaklıları bakımından bir nevi garanti fonu eş anlatımla güvence teşkil etmektedir. Alacaklıların korunması ile sermayenin

¹⁸ Hirsch, s. 340; Karayalçın Y., **Şirketler Hukuku**, B.2., Ankara 1973, s. 341; Arslanlı, **“Limited Şirket Hukukuna Genel Bakış”**, s. 444; İmregün, s. 559, Çevik, **Uygulamada Şirketler Hukuku**, s. 613; Pulaşlı, s. 1001.

¹⁹ 5083 sayılı kanun gereği 5.000TL olarak anlaşılmalıdır.

²⁰ Esas sermayenin zararlar sebebi ile azaltılması halinde dahi, TK m. 507 hükmünde belirtilen 5.000TL'nin altına inilemez (TK m. 517).

korunması eş anlam taşıyan kavramlardır²¹. Asgari sermaye miktarının oldukça düşük olması ile kanunda kuruluştaki sermayenin belirli bir miktarının veya tamamının ödenmesi ile ilgili bir düzenlemenin olmaması, alacaklılar bakımından büyük sakınca teşkil eder. Bu da limited şirketlerin kötüye kullanılmasının yolunu açmaktadır²². Kaldı ki limited şirketlerde sorumluluk şirket malvarlığı ile sınırlıdır. Bu durum limited şirketi, tek kişi tacirin sorumluluğunun sınırlandırılması için kullanılan elverişli bir vasıta haline getirmiştir²³. Her ne kadar şirket sermayesinin tescil ve ilan edilmesi (TK m. 511), ticaret sicilinin aleniliği (TK m. 37/2), limited şirket tarafından tanzim edilecek mektup, evrak ve vesikalarda şirketin unvanıyla birlikte esas sermaye miktarının gösterilmesi mecburiyeti (TK m. 544/2) aleniyetin sağlanarak alacaklıların korunması amacını güden hükümler olsa da; bu hükümler, esas sermaye ile ilgili eksik ve yetersiz hükümlerin mahzurlarını ortadan kaldıracak yeterlikte değildir²⁴.

Tasarıda, esas sermayenin alt sınırı yirmi beş bin TL'ye çıkarılmıştır (m. 580/1).

2. Sermaye Olarak Konabilecek Değerler

Şirket tüzelkişiliğinin sorumluluğu malvarlığı ile sınırlı olduğu için sermaye parçalarının aktifleştirilebilecek yetenekte olması gereklidir²⁵. Bu nedenle, TK m. 139'da sayılan değerler, şahsi emek ve ticari itibar hariç olmak üzere limited şirkete sermaye olarak konulabilir²⁶.

²¹ Çamoğlu, E., "Limited Ortaklıkta Kuruluşta Ödenmesi Gereken Sermaye Oranı" (Sermaye Oranı), İkt. ve Mal., C. XX, 1973-1974, s. 227.

²² Çamoğlu, "Sermaye Oranı", s. 228-229.

²³ Çamoğlu E., "Limited Ortaklığın Asgari Sermayesi Üzerine Düşünceler" (Asgari Sermaye), İkt. ve Mal., C. XX, 1973-1974, s. 113.

²⁴ Öçal, A., "Limited Şirket Sermayesine İlişkin Bazı Düşünceler", İkt. ve Mal., C. XIX, 1972-1973, s. 226.

²⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 881.

²⁶ Yargıtay TD 12.02.1966 E.1981/K.608 (Eriş, G., **Ticari İşletme ve Şirketler**, C. 2., B. 3., Ankara 2007, s. 2726): "Maden işletme hakkı sahibi, madenini bizzat işletebileceği gibi bir limited ortaklık kurarak, bu ortaklığın sermayesinden yararlanılarak da işletebilir."

Ticaret şirketlerine sermaye olarak konulabilecek hususlar Tasarı m. 127’de, yürürlükteki kanun m. 139’a göre güncellenerek genişletilmiştir. Limited şirketler açısından Tasarı m. 127 hükmü, Tasarı m. 581/1 hükmü saklı olmak hususuyla uygulanabilir. Tasarı m. 581/1’e göre, “*Hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olamaz.*” Tasarıda limited şirketlere sermaye olarak konulması caiz olmayan hususlar da yürürlükteki kanuna nazaran genişletilerek kaleme alınmıştır.

a) Nakdi Sermaye

Sermaye, kural olarak itibari değerleri nispetinde para olarak ödenir. Kural, taahhüt edilen sermayenin nakden ifa edilmesidir. Ancak bu kural ayın nevinden sermaye taahhüt edilmesini engellemez. Suiistimal edilmesi muhtemel durumların önlenilmesi amacıyla Tasarıda, nakdi sermayenin kuruluşan sonra veya taksitlerle ödenebilmesi yolu kapatılmıştır. Tasarıya göre nakdi sermaye kuruluşta hemen ve tamamen ödenir (m. 585).

b) Ayni Sermaye

“Paradan başka iktisadi değeri olan kıymetler, menkul mallar ile taşınmaz ve taşınmaz üzerindeki ayni haklar” limited şirkete ayni sermaye olarak konulabilir. Tasarı m. 581/1’e göre üzerinde sınırlı aynî bir hak, haciz veya tedbir bulunmayan; nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar ve adlar da dâhil, malvarlığı unsurları aynî sermaye olarak konulabilir.

Uyuşmazlık çıkmadığı takdirde taraflar sermaye olarak konulması taahhüt edilen ayının değerini kendi aralarında tespit edebilirler (TK m. 508).

Yargıtay 11.HD 25.05.1978 E.2164/K.2792 (Eriş, s. 2726): “Maden ruhsatnamesindeki mündemiç hak, limited ortaklığa sermaye olarak konulabilir. Maden ruhsatnamesinin devir taahhüdü, sermaye koyma taahhüdü niteliğinde değildir.”

Yargıtay 11.HD 07.05.1985 E.2274/K.322 (Eriş, s. 2727): “TK’nın 508’inci maddesinde öngörülen koşullara uyulmak suretiyle maden işletme hakkı, limited ortaklıklara ayni sermaye olarak konulabilir.”

Bu durumda aynı sermayeye gerçek değerinden daha fazla değer takdir edilmesi olasılığı bulunmaktadır²⁷. TK m. 511’de tescil ve ilan edilecek hususlar arasında “ayın nevinden sermayenin neden ibaret olduğu ve bunların taahhüt edilen sermayeye ne suretle mahsup edileceği” hususu sayılmıştır. Aleniyetin sağlanmasıyla herkese ticaret sicilini tetkik imkânı verilerek dolaylı bir koruma sağlansa da mahzurlu durumun oluşmasını engelleyecek açık bir hüküm kanunda yoktur. Sadece bilirkişi marifetiyle yapılacak tespit, mahzurlu durumların oluşmasını engeller. Limited şirketler bakımından bilirkişi marifetiyle tespit yapılmasını zorunlu kılan bir hüküm bulunmamaktadır.

Tasarının limited şirketlerde aynı sermaye ile ilgili 578. maddesinde anonim şirketlere ilişkin hükümlere atıf yapmıştır. Anonim şirketlerde aynı sermayeye değer biçmeyi düzenleyen m. 343’de yürürlükteki kanundan farklı olarak, ayın nevinden sermaye için tarafların kendi aralarında değer tespit etmesi yolu kapatılmıştır. Değer tespiti ancak mahkeme kanalıyla bilirkişilerce yapılır. Bu şekilde şirket ortaklarının kendi aralarında anlaşıp aynı sermayeye gerçek değerinden daha fazla değer biçerek, üçüncü kişileri yanıltmaları yolu kapatılmış olacaktır.

(1) Paradan Başka İktisadi Değerler ve Menkul Mallar

Şirketin ortak veya üçüncü şahıslardan paradan başka mali kıymetler devralması kararlaştırılmış bulunuyorsa şirket ana sözleşmesinde, devralınacak mali kıymet, devredenın adı soyadı ve şirketin vereceği karşılık gösterilir (TK m. 508/2). Örneğin şirkete taahhüt edilen bir imtiyaz söz konusu ise, bu imtiyazın süresi, mahiyeti, hangi makamlarca verildiği vs. gibi hususlar ortaklık sözleşmesinde açıkça belirtilmelidir.

²⁷ Doğanay, s. 508; Arşeven, s. 103.

TK m. 509 hükmünün TK m. 285/2 hükmüne yaptığı atfa binaen, sermaye olarak paradan başka iktisadi bir değer veya menkul mal konulması taahhüdü, şirketin hükmi şahsiyet kazandığı tarihten itibaren onlar üzerinde malik sıfatıyla doğrudan doğruya tasarruf edebileceği anlamındadır. Örneğin yemek dağıtımı konu ve amacıyla kurulan bir şirkete ortaklardan biri tarafından sermaye olarak taşıma vasıtası getirilmesi taahhüt edilmiş ise, tüzel kişiliğin kazanılmasıyla şirket, bu araçlar üzerinde malik sıfatıyla doğrudan doğruya tasarrufta bulunabileceği gibi; taahhütte bulunan ortağın rızası olmadan araçların trafik sicilinde şirket adına tescili talep edebilir.

Tasarıda limited şirketlere diğer mali kıymetler nevinden sermaye konulması hususunda ticaret şirketleri ile ilgili genel hükümlere atıf yapılmakla yetinilmiştir. Tasarı m. 582/2'nin m. 128'e yaptığı atfa binaen, m. 128/4 gereği; paradan başka ekonomik bir değer veya bir taşının sermaye olarak konulmasının borçlanması hâlinde şirket, tüzel kişilik kazandığı andan itibaren bunlar üzerinde malik sıfatıyla doğrudan tasarruf edebilir.

(2) Taşınmaz Üzerindeki Mülkiyet ve Sair Ayni Haklar

i. Taşınmaz Mal Konulması Taahhüdü

Taşınmaz mülkiyetinin kazanılması için tescil zorunludur. Bu kuralın istisnası olan “tescilsiz iktisap” hallerinde ise mülkiyet tescilden önce kazanılır (MK m. 705). Bu durumlarda yapılan tescil kurucu değil açıklayıcı niteliktedir.

Medeni Kanun m. 705/1'e göre, taşınmaz mülkiyetinin devrini amaçlayan sözleşmelerin geçerli olması, resmi şekilde düzenlenmiş bulunmalarına bağlıdır. Resmi şeklin nasıl olacağı Tapu Kanunu m. 26'da düzenlenmiştir. Buna göre, *“Mülkiyete, mülkiyetin gayri ayni haklara... müteallik resmi senetler tapu sicil muhafızları veya memurları tarafından*

tanzim edilir.” Ticaret şirketlerini ile ilgili genel hükümlerden biri olan TK m. 140/2 hükmüne göre, “Sermaye olarak gayrimenkul mülkiyeti veya gayrimenkul üzerine mevcut veya tesis edilecek aynı bir hakkın konulması taahhüdünü ihtiva eden şirket mukavelesi hükümleri, resmi şekil aranmaksızın muteberdir.” Böylece MK’nun aradığı resmi şekil şartı, ticaret şirketlerine taşınmazların ve bunların üzerindeki aynı hakların sermaye olarak getirilmek istenmesi halinde aranmaz²⁸. TK m. 140 hükmü Tasarı m. 128/3’de içerik olarak aynen tekrar edilmiştir. Tasarı m. 128/3 ile TK m. 140/2 hükümleri, taşınmaz mülkiyeti devrinin geçerliliği için resmi şekil şartı getiren MK ve Tapu Kanunu’nun ilgili hükümlerine istisna teşkil eder niteliktedir.

ii. Taşınmaz Mal Taahhüdünün Sonuçları

Anonim şirketlerde aynı sermaye koyma taahhüdünün sonuçlarını tanzim eden TK m. 285/2 hükmü, TK m. 509’da yapılan atıf gereği limited şirketler hakkında da uygulanır. TK m. 285/2’ye göre, gayrimenkul üzerindeki mülkiyet veya sair aynı hakların sermaye olarak konulması taahhüdü, bu hakların şirketin hükmi şahsiyet kazanmasıyla beraber tapu siciline tescil edileceğinin kabul edilmiş olması demektir²⁹.

TK m. 285/2 hükmü doktrinde farklı şekillerde yorumlanmıştır. Bir görüşe göre³⁰; sermaye olarak konulması taahhüt edilen taşınmaz ile bunlar üzerindeki diğer aynı hakların mülkiyeti, tüzel kişiliğin kazanılmasıyla kendiliğinden limited şirkete geçer. Bu durumda tapuda yapılacak tescil kurucu değil açıklayıcı nitelikte olacaktır. Taşınmaz mülkiyetinin limited

²⁸ Özdamar, M., “Ticaret Şirketlerine Sermaye Olarak Taşınmazların Taahhüt Edilmesi”, GÜHFD, C. X, S. 1-2 (Haziran-Aralık 2006), s. 106.

²⁹ Ayrıca bu hususta STB’nın 2003/3 sayılı Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair 2004/2 sayılı Tebliğine göre, “Şirket kuruluşunda sermaye olarak her türlü hak, menkul ve gayrimenkul malların taahhüt edilmesi halinde bu taahhüt şirketin kuruluşunun tescil tarihinden itibaren yerine getirir. Sermaye olarak konulan mal ve haklar özel bir sicile (tapu sicili, gemi sicili, trafik sicili, sınaî mülkiyet sicili gibi) kayıtlı ise, kuruluşun tescil tarihinden itibaren ilgili sicilde şirket adına tescil ettirilir.”

³⁰ İmregün, O., **Anonim Ortaklıklar**, B. 4., İstanbul 1989, s. 44; Arslanlı, H., **Anonim Şirketler I**, B. 3., İstanbul 1960, s. 64.

şirkete sermaye olarak konulması taahhüdü, MK m. 705/2’de sayılan tescilsiz iktisap hallerine ek olarak sayılabilecektir. Diğer görüşe göre³¹; ortaklardan birinin koymayı taahhüt ettiği taşınmaz mülkiyeti ile bunlar üzerindeki aynı haklar, tescil ile şirket tüzelkişiliğine geçer. Dolayısıyla bu durum tescilsiz iktisap hallerinden biri değerlendirilemez. Bu hüküm ile limited şirket yetkili organı taahhüt edilen taşınmazın veya üzerindeki aynı hakkın mülkiyetinin şirket adına tescilini talep etme imkânı kazanmış olur³². Daha açık bir anlatımla, TK m. 285/2 sayesinde limited şirket, tapuda yapılacak ve kurucu nitelikte olan tescili bizzat kendi organı vasıtasıyla talep edebilecektir³³.

Tasarı m. 128/5’e göre, *“Taşınmaz mülkiyetinin veya sair aynî bir hakkın sermaye olarak konulması hâlinde, şirketin bunlar üzerinde tasarruf edebilmesi için tapu siciline tescil gereklidir.”* Bu hüküm ile yürürlükteki kanun hükmünün belirsizliği karşısında doktrinde yapılan tartışmalar son bulacaktır. Maddede tescilin kurucu unsur olduğu açıkça belirtilmiştir. Aynı maddenin 6. fıkrasına göre, *“Mülkiyet ve sair aynî hakların tapu siciline tescili istemi ile diğer sicillere yapılacak tescillerle ilgili bildirimler, ticaret sicil müdürü tarafından, ilgili sicile resen ve hemen yapılır. Şirketin tek taraflı istemde bulunabilme hakkı saklıdır.”* Mevcut düzenlemede tescil talebi şirket tarafından yapılabiliyor iken, tasarıda tescil talebinin şirket tarafından yapılmasının yanı sıra ticaret sicil müdürü tarafından yapılmasının yolu açılmıştır.

³¹ Karayalçın, s. 204; Ansay, T., **Anonim Şirketler Hukuku**, B. 6., Ankara 1982, s. 78-79; Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 104, 882; Moroğlu, E., **“Ticaret Ortaklıklarına Sermaye Olarak Taşınmaz Mal veya Bunun Üzerindeki Bir Aynı Hakkın Konulması Taahhüdü”**, Batider, C. V, 1969, s. 254; Moroğlu, E., **“Anonim Ortaklığa Sermaye Olarak Taşınmaz Mal veya Üzerindeki Bir Aynı Hakkın Konulması Taahhüdünün Hukuki Sonuçları ve Yargıtay Kararları” (Taşınmaz Mal Taahhüdünün Sonuçları)**, Batider, C. XXI, S. 1, s. 16; Ayhan, R., **“Anonim Şirketlere Sermaye Olarak Taşınmaz Mal Konulması Taahhüdü” (Taşınmaz Mal Taahhüdü)**, GÜİBFD, C. I, S. 1-2 (1985), s. 216; Özdamar, s. 113.

³² TK m. 285/2 hükmünün tescilsiz iktisabı öngörmeyip sadece taşınmazın şirket adına tescilinin tapu memurundan bizzat şirket tarafından istenebilmesi bahsettiği görüşünün ayrıntılı sebep ve gerekçeleri için bkz: Moroğlu, **“Taşınmaz Mal Taahhüdünün Sonuçları”**, s. 254 vd; Moroğlu, **“Taşınmaz Mal Taahhüdü”**, s. 45 vd.

³³ Özdamar, s. 116.

D. Sınırlı Sorumluluk

Şirketler hukukunda sınırlı sorumluluk deyimi; “ortakların koymayı taahhüt ettikleri pay ile ortaklık işlemlerinden dolayı sınırlı sorumlu olması” ve “ortakların koydukları ve koymayı taahhüt ettikleri sermaye payı dışında ana sözleşmeye konulacak özel bir hükümle şirket alacaklılarına karşı belli bir meblağ ile sorumlu olmaları” şeklinde birbirinden farklı iki anlam taşır³⁴.

Limited şirketlerde sınırlı sorumluluk, ortakların şirket ana sözleşmesi ile koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı olarak şirket tüzelkişiliğine karşı sorumlu olması ve şirket alacaklılarına karşı hiçbir sorumluluğunun bulunmaması; şirket tüzelkişiliğinin de şirket alacaklılarına karşı malvarlığı kadar sorumlu olması şeklinde anlaşılmalıdır.

1. Şirket Tüzelkişiliğinin Sorumluluğu

Limited şirketin sermayesi değişmez itibari bir kıymettir. Şirket malvarlığı ise şirketin faaliyetleri sonucunda her an değişebilen bir kıymettir. Dikkat edilmesi gereken husus, limited şirketin sorumluluğunun sermaye ile değil, malvarlığı ile olmasıdır³⁵.

Limited şirket, şirket alacaklılarına karşı bütün malvarlığı ile sınırsız sorumludur. Alacaklılar alacaklarının tahsili için münhasıran ortaklık malvarlığına başvurabilirler³⁶. Ancak her hukuk kişisi gibi limited şirket de yapacağı sözleşme ile alacaklılarına karşı sorumluluğunu mal veya miktar ile sınırlandırmak imkânına sahiptir³⁷.

³⁴ Ayhan, R., **Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu**, İstanbul 1992, s. 55.

³⁵ Ayhan, s. 59.

³⁶ Çamoğlu, E., “**Limited Ortaklığın Sermaye Alacaklarının Haczi**” (Sermaye Alacaklarının Haczi), Batider, C. 6, 1971-1972, s. 58.

³⁷ Ayhan, s. 59.

Tasarının “Şirketin Sorumluluğu” kenar başlığını taşıyan 602. maddesinde, şirketin borçlarından dolayı sadece malvarlığı ile sınırlı olacağı kuralı açıkça düzenlenmiştir.

2. Ortakların Sorumluluğu

“Ortakların mes’uliyeti” kenar başlığını taşıyan TK m. 532/1 hükmüne göre, *“Ortaklar, sermaye koyma borçlarını yerine getirdikleri nispette, mesuliyetten kurtulurlar.”* Madde bu haliyle sorumluluğun kime karşı olduğunu ortaya koymadığı için gerekli açıklıktan yoksundur. Ortaklar ile şirket tüzelkişiliği arasında şirket ana sözleşmesi ile kurulan hukuki ilişkide, ortakların asli edimi sermaye borcunu ödemektir. Bu nedenle ortakların sermaye borçlarını yerine getirdikleri ölçüde kurtuldukları sorumluluk da, şirkete karşıdır³⁸. Bu hükümde ortakların üçüncü şahıslara karşı olan sorumluluğu değil, şirkete karşı olan sorumluluğu düzenlenmiştir³⁹. Ortakların şirkete karşı sorumluluğu, koymayı taahhüt ettikleri sermaye kadardır. Ortak bu miktar için tüm malvarlığı ile sorumludur. Bu borç yerine getirildiği oranda ortak sorumluluktan kurtulur (TK m. 532/1).

Ortakların şirket alacaklılarına karşı sorumluluğu yoktur. İstisnai olarak AATUK m. 35 hükmü gereği ortakların şirket alacaklılarına karşı sorumluluğu ortaya çıkar.

“Kavram” kenar başlığı altında düzenlenen Tasarı m. 573/2’ye göre, *“Ortaklar, şirket borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler.”* Tasarının bu hükmü sorumluluğun kime karşı olduğunu açıkça düzenlemiştir. Yürürlükteki kanundan farklı olarak Tasarının 603 ve devamı maddelerinde ortaklar için ayrıca ek ödeme ve yan edim yükümlülüğü getirilmiştir. Bu hükmün

³⁸ Baştuğ, İ., *Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri*, İzmir 1974, s.238.

³⁹ Karayalçın, s. 377.

sistemik açısından sorumluluk kısmında yer almasının uygun olacağı kanaatindeyim.

a) Ortakların Şirket Alacaklılarına Karşı Sorumluluğu

(1) Kural

Limited şirket alacaklıları ile ortaklar arasında bir hukuki ilişki mevcut değildir⁴⁰. Kural olarak ortakların şirket alacaklılarına karşı sorumluluğu yoktur. Şirket alacaklıları, alacakları dolayısıyla ortakların şahsi malvarlıklarına başvuramazlar⁴¹.

Kanunda ortakların şirket alacaklılarına karşı sorumlu olup olmadığı hususunu düzenleyen bir hüküm bulunmamaktadır. Yargıtay'ın konu ile ilgili olarak verdiği kararların gerekçesi, *“Limited şirket, sermaye ortaklığı olduğundan, ortakların sorumluluğu, koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlıdır. Sermaye borçlarını ödeyen ortakların, şirkete ve şirket alacaklılarına karşı herhangi bir sorumlulukları bulunmadığından kişisel yönden dava ve takip olunamazlar.”* şeklindedir⁴². Her ne kadar varılan sonuç doğru olsa da hüküm, ifade bakımından yanlış anlamlar çıkabilecek mahiyettedir. Bu ifadeden ortakların şirket ile beraber şirket alacaklılarına karşı da sorumluluğu bulunduğu gibi bir anlam çıkmaktadır.

Limited şirketin sona ermesi ve aleyhindeki bir icra takibinin semeresiz kalması durumu da ortakların doğrudan doğruya takip edilmesine imkânı vermez. Ortaklığın sona ermesi veya iflas hallerinde, ortakların bakiye

⁴⁰ Çamoğlu, “Sermaye Alacaklarının Haczi”, s. 57.

⁴¹ Cerrahoğlu, M.F., “Limited Ortaklıkta Sorumluluk” (Sorumluluk), İİTİA Dergisi 1975, S. 1, s. 229.

⁴² Yargıtay 11. HD, 16.09.2002, 2002/3910E., 2002/7659K.; Yargıtay 11. HD, 26.11.2007, 2006/12534E., 2007/14887K. (Yayınlanmamış).

Limited şirket alacaklılarının İcra İflas Kanunu m. 89 hükmünden yararlanarak, şirketin bakiye sermaye alacaklarını haczettirebilip ettiremeyecekleri hakkında bkz: Çamoğlu, ‘Sermaye Alacaklarının Haczi’, s. 59 vd.

sermaye borçlarını saptayarak talep etmek yetkisi tasfiye memuru veya iflas idaresindedir⁴³.

(2) Ortakların Amme Borçlarından Sorumluluğu

Kural olarak ortakların şirket alacaklılarına karşı sorumluluğu yoktur. Ancak bu kuralın bir istisnası, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 35. maddesinde tanzim edilmiştir⁴⁴.

AATUHK m. 35 hükmü, amme alacaklılarını, limited şirketin adi alacaklılarından ayırmakta ve bunlara gereğinde limited ortakları takip edebilmek imtiyazını tanımaktadır⁴⁵. AATUHK m. 35'e göre limited şirket ortaklarının sorumluluğunun doğabilmesi için limited şirketin bir amme borcunun olması ve bu borcun şirketten tahsil edilememesi veya tahsil edilemeyeceğinin anlaşılması gerekir.

Ortakların sorumluluğunun doğabilmesi için ilk şart, şirketin amme borcunun bulunmasıdır. 6183 sayılı kanunda amme borcu, amme alacağı kavramının karşılığı olarak kullanılmaktadır⁴⁶. Yani AATUHK açısından amme alacağı teşkil eden bir borç, borçlu yönünden bir amme borcu vasfındadır⁴⁷. Amme alacağı, 6183 sayılı AATUHK'un 3. maddesinde kanunun 1. ve 2. maddeleri şümulüne giren alacaklar olarak tarif edilmiştir. AATUHK m. 1 ve 2'ye göre; devlete, il özel idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, ceza tahkik ve takiplerine ait mahkeme masrafı, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı, faiz gibi fer'i alacaklar ile sayılan idarelerin akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve amme hizmetleri tatbikatından

⁴³ Çamoğlu, "Limited Ortağın Sınırlı Sorumluluğu Prensibine Önemli Bir İstisna: AATUK m. 35" (AATUK m. 35), İkt. ve Mal., C. XVI, s. 426.

⁴⁴ AATUHK (değişik madde: 22.07.1998 - 4369/m. 21) m. 35/1 hükmünde bulunan "şirketten tahsil imkânı bulunmayan" ibaresi 04.06.2008 - 5766 S.K/m. 3 ile "şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan" şeklinde değiştirilmiş ve maddeye 2. ve 3. fıkralar eklenmiştir.

⁴⁵ Ayhan, s. 65.

⁴⁶ Ayhan, s. 66.

⁴⁷ Çamoğlu, "AATUK m. 35", s. 427.

doğın alacaklar ile bunların takip masrafları ve muhtelif kanunlarda Tahsili Emval Kanununa göre tahsil edileceği bildirilen her çeşit alacaklar amme alacağıdır. Kanunkoyucunun tarifle sınırladığı amme alacağı terimini genişletmeye imkân bulunmadığından, özel kanunlarında 6183 sayılı kanuna göre tahsil edileceği yazılı alacaklar amme alacağı sayılmaz⁴⁸.

Limited şirket ortaklarının, şirketin amme borcundan dolayı sorumluluğunun doğabilmesi için ikinci řart, amme alacağının şirketten tahsil edilememesi ve tahsil edilemeyeceğinin anlařılmasıdır⁴⁹. 5766 sayılı kanunun 3. maddesi ile 6183 sayılı AATUHK m. 35/1 hükmünde yer alan “şirketten tahsil imkânı bulunmayan” ibaresi çıkarılarak yerine “şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan” ibaresi getirilmiştir. Böylece şirket hakkındaki takip neticelenmemiş olsa bile şirketten tahsil edilemeyeceği kanaatiyle amme alacağının ortaklardan talep edilebilmesi yolu ačílmıřtır. Ortaklara başvurulması yolunu kolaylaştıran bu hükmün, amme alacağının daha çabuk ve garanti yoldan tahsil edilmesi amacıyla getirildiği ilk olarak akla gelebilir. Ancak madde eski haliyle bile doktrinde eleřtirilmiřtir⁵⁰. O halde maddenin yeni halinin muğlâk

⁴⁸ Arıkan, V., “**Limited şirketlerin Amme Borçlarından şeriklerin şahsi Sorumlulukları**”, İBD, C. XLII, 1968, s. 446.

⁴⁹ Tahsilât Genel Tebliği Seri: A Sıra No:2 Tebliğe göre;

-Tahsil edilemeyen amme alacağı terimi; Amme borçlusunun bu Kanun hükümlerine göre yapılan malvarlığı araştırması sonucunda haczi kabil herhangi bir malvarlığının bulunmaması, haczedilen malvarlığının satılarak paraya çevrilmesine rağmen satış bedelinin amme alacağını karşılamaması gibi nedenlerle tahsil edilemeyen amme alacaklarını,

-Tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacağı terimi; Amme borçlusunun haczedilen malvarlığına bu Kanun hükümlerine göre biçilen değerlerin amme alacağını karşılamayacağının veya hakkında iflas kararı verilen amme borçlusundan aranılan amme alacağının iflas masasından tahsil edilemeyeceğinin anlaşılması gibi nedenlerle tahsil dairelerince yürütölen takip muamelelerinin herhangi bir aşamasında amme borçlusundan tahsil edilemeyeceği ortaya çıkan amme alacaklarını, ifade eder.

⁵⁰ Çamoğlu, “**AATUK m. 35**”, s. 427 vd, Arıkan, s. 447 vd.; Ayhan, s. 67 vd: “*Tahsil imkânsızlığından bahsedebilmek için öncelikle şirketin AATUHK m. 54 ve devamı maddelerine göre takip edilmesi lazımdır. Yapılan takip sonunda, şirketin haczi caiz malı olmadığı veya bulunan malların satış bedeli borcunu karşılamadığı takdirde borçlu şirket aciz halinde sayılır. Ancak satış yapılmadan, tahsil dairesi tarafından ya da bilirkişiler marifetiyle biçilen değer sonucunda belirlenen bedel borca yetmediği takdirde aciz fişi düzenlenmemelidir. Bu bedelinin borca yetmediği bu gibi durumlarda amme alacaklısı, satış sonucunu beklemelidir. Aciz fişi, ancak satım sonucunda satılan mal bedellerinin borca yetmediği durumlarda düzenlenmelidir. Yapılan takip saşhaları ve bakiye borç miktarı bir aciz fişinde gösterilerek şirketin aciz hali (AATUHK m. 75) tespit olunduktan sonra ortaklara başvurulması mümkündür. şirketin iflası halinde ise, limited şirket ortağının sorumluluğunun doğabilmesi için sadece iflasın açılması yeterli değildir. Alacaklı amme idaresi,*

ve idareye geniş takdir yetkisi tanınan bir hüküm haline geldiği kuşkusuzdur. Amme alacağının öncelikle şirketten tahsili yoluna gidilmesi, yani sadece bu yönde bir kanaatle yetinilmeyerek şirketten tahsilin net, kesin ve hukuki verilerle imkânsız hale geldiğinin açıkça ortaya konulması, bunun akabinde şirket ortaklarına başvurulabilmesi limited şirketin özellikleriyle daha uyumlu olur idi.

Amme alacağından, doğrudan doğruya şirket ortakları sorumlu olurlar. Sermaye payının devri halinde amme alacağından hangi ortak sorumlu tutulacaktır? AATUHK'nun 35. maddesine ikinci ve üçüncü fıkraların eklenmesinden önce, kanundaki bu eksiklik doktrin ve uygulama tarafından giderilmeye çalışılmış ve amme borcunun şirketten tahsil imkânının bulunmadığı tespit edildiği tarihte ortak olanların sorumlu olmaları gerektiği sonucuna varılmış idi⁵¹. AATUHK m. 35'e ikinci ve üçüncü fıkraların eklenmesiyle sermaye payının devri halinde sorumlu olacak ortaklar açıkça belirlenmiştir. AATUHK m. 35/2'ye göre, ortağın şirketteki sermaye payını devretmesi halinde, payı devreden ve devralan şahıslar devir öncesine ait amme alacaklarının ödenmesinden sermaye hisseleri oranında müteselsilen sorumlu olacaklardır. AATUHK m. 35/3'e göre, amme alacağının doğduğu ve

alacağını dağıtım sonucunda rüçhanlı (İİK m. 206 / AATUHK m. 21) olmasına rağmen tamamen tahsil edememişse İİK m. 251 gereğince bir aciz vesikası alır. Şirket ortağının amme borcundan dolayı sorumluluğu, bu aciz vesikasının alınmasından sonra doğar. ”

⁵¹ Ayhan, s. 70: “Payı devralan onu bütün hak ve borçları ile devraldığından, doğrudan doğruya sorumlu olanlar borcun ortaklıktan tahsili imkânının bulunmadığının tespit edildiği tarihte ortak olanlardır. ” ; Çamoğlu, “AATUHK m. 35”, s. 428: “Ortağın AATUHK m. 35'e göre izlenebilmesi için şirketin vergi borcunun doğumu anında değil, vergi borcunun şirketten tahsilinin imkânsız olduğunun tespiti anında ortak sıfatını taşıması gerekir.”; Arıkan, s. 449: “Prensip itibariyle sorumlu şerikler imkânsızlığın belirlediği yani aciz vesikasının düzenlendiği tarihteki şeriklerinden ibarettir. ”

Danıştay 7. D. 02.12.1999 tarih 1997/4847E., 1999/4008K. (D.D., S.:103): “6183 sayılı kanunun 35. maddesinde, limited şirketin tahsil olanağı kalmayan kamu borçlarından dolayı ortaklar için öngörülen sorumluluk, ortak sıfatına ve ortaklık payına bağlı bir sorumluluktur. Bir başka anlatımla ortaklık payı kimde ise, sorumlu o kişidir. Bu nedenle, payını devreden ortak devirden önceki (ortak olduğu) döneme ilişkin şirket borçlarından sorumlu tutulamaz.”

Danıştay 3. D. 15.03.2006 2006/287E., 2006/679K. (D.D., S.:115): “Ortak sıfatıyla sorumluluk sermaye payına bağlı olup, koyduğu veya koymayı taahhüt ettiği sermaye payının bütün hak ve yükümlülükleriyle devri ve ticaret siciline tescili sorumluluğu kaldırıcı etki yapacağından davacının, pay devrinden sonraki bir tarihte şirketin hangi dönemin vergi borcundan olursa olsun ortak sıfatıyla sorumlu tutularak ödeme emriyle takibine olanak bulunmamaktadır.”

Aksi yönde: Danıştay 9. D. 24.05.2006 2004/4420E., 2006/2114K. (D.D., S.: 114): “Limited şirketteki hisse devri, ortak olunan döneme ilişkin vergi borçlarından doğan sorumluluğu kaldırmaz. Kamu borcunun özel sözleşmelerle devri mümkün değildir.”

ödenmesi gerektiği zamanlarda pay sahiplerinin farklı şahıslar olmaları halinde bu şahıslar, amme alacağının ödenmesinden sermaye hisseleri oranında müteselsilen sorumlu olurlar. Getirilen bu düzenlemeler, önceki uygulamadan oldukça farklıdır. Böylece artık payını devreden ortak, kendi dönemine ait amme borçlarından doğan sorumluluğundan devir ile kurtulamayacak, devreden ve devralan ortak müteselsilen sorumlu olacaklardır⁵². Bunun için pek tabi ki ortaklık payı devrinin, geçerli bir biçimde yapılması lazımdır.

Limited şirket ortakları, koymayı taahhüt ettikleri sermayeyi şirkete ödemekle şirketin amme borçlarından doğan sorumluluğundan kurtulamazlar⁵³. Ortaklar şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen ve tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme borçlarından, sermaye payları oranında doğrudan doğruya sorumludurlar⁵⁴. Söz konusu amme borcunu sermaye payı oranında ödeyen şirket ortağı sorumluluktan kurtulur⁵⁵. Şirketten amme alacağı bulunan bir kamu idaresine sermaye payı kadar ödemede bulunan ortağın diğer kamu idarelerine karşı da sermaye payı kadar sorumluluğu yoktur. Sorumluluğunun sona ermesi için, ortağın sermaye payı nispetinde kamu alacaklısına ifada bulunmuş olması gerekli ve yeterlidir.

Ortakların hep birlikte müdür sıfatını taşıdığı durumlarda ortaklar hakkında AATUHK uyarınca yapılacak takip, 35. madde hükümlerine göre

⁵²Yargıtay HGK 25.06.2008 2008/21-441E., 2008/448K.: “Limited şirket ortakları, şirket hisselerini devretmeleri halinde 6183 sayılı kanunun 35. maddesinde 5766 sayılı kanunla yapılan değişiklikle, devralan ortakla birlikte müşterek ve müteselsilen sorumlu tutulacaklardır. 6183 sayılı kanunun 35. maddesinde yapılan değişiklik önceki dönemlere ilişkin olup 5766 sayılı kanunla yapılan değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihte henüz tahsil edilememiş kamu alacaklarından şirketteki hissesini devreden ortak, devir alan ortakla birlikte müteselsilen sorumlu olacaktır.”

⁵³ Ayhan, s. 71. **Aksi yönde:** Çamoğlu, “AATUK m. 35”, s. 429: “Ortak sermaye borcunu yerine getirdiği oranda şirkete karşı olduğu gibi amme idaresine karşı da sorumluluktan kurtulmalıdır. Sadece, sermaye koyma borçlarını hiç yerine getirmemiş ortaklar, amme idaresi tarafından koymayı taahhüt ettikleri sermayenin tamamı için takip edilebilmelidir. Buna karşı, sermaye borcunu tamamen yerine getirmiş olan bir ortağın amme alacakları sebebiyle takibi de mümkün olmamalıdır.”

⁵⁴ Yargıtay 11. HD 2004/10822E., 2004/7674K, 14.07.2005 (Yayımlanmamış): “AATUHK m. 35 hükmünde anılan ortağın bu borcu, onun limited şirkete karşı taahhüt ettiği veya ödediği sermaye borcundan ayrı, bağımsız bir borçtur. Sorumluluk, sermaye payı oranıyla sınırlıdır.”

⁵⁵ Ayhan, s. 71.

sermaye hisseleri oranında olmayacaktır. Ortakların hepsi kanuni temsilci sıfatına haiz olacaklarından, haklarındaki takip AATUHK'un mükerrer 35. maddesine göre, amme alacağının tamamından müşterek ve müteselsil sorumluluk esasına göre yürütülecektir (Tahsilât Genel Tebliği Seri: A, Sıra No: 2).

b) Ortakların Şirkete Karşı Sorumluluğu

(1) Kural

Limited şirket ortağının asli borcu, şirket tüzelkişiliğine taahhüt ettiği sermayeyi ödemektir. Ortak şirkete koymayı taahhüt ettiği sermaye koyma borcundan tüm malvarlığı ile sorumludur. Taahhüt edilen sermayenin ödenmesiyle ortağın şirkete karşı sorumluluğu da sona erer.

(2) Ortakların Sorumluluğunun Genişlediği Haller

Sermaye koyma borcu tamamen ifa edilmiş olsa dahi bazı hallerde ortağın şirkete karşı sorumluluğu devam eder. Ortağın sorumluluğunun genişlediği haller, “ortağın borcunun kural olarak sermaye koyma borcundan ibaret olup bunu ödediği oranda şirkete karşı sorumluluktan kurtulacağı kuralı”nın istisnalarıdır⁵⁶.

i. Ortaklara Sermayeden İade Yapılmış Olması

Şirket malvarlığının değerini tespit için şirketin aktiflerinden, hakiki borçlar indirilir. Ortağa yapılan edim neticesinde esas sermayeyi karşılayan aktiflerin değeri esas sermaye rakamının altına düşüyorsa, sermayeden iade

⁵⁶ Ayhan, s. 72.

vardır⁵⁷. Sermayeden iade, sebebiyle bağılı olmaksızın esas sermayeyi azaltan açık veya kapalı her türlü muameleleri kapsar.

Şirket ile ticari ilişkisi bulunan üçüncü şahıslar açısından bir garanti ve teminat vazifesi gördüğünden, tasfiye ve TK m. 517 ve 551/4 hükümleri saklı kalmak şartıyla, esas sermaye dolayısıyla sermaye miktarları ortaklara geri verilemez⁵⁸. Ortaklara koydukları sermaye kısmen veya tamamen geri verilmiş ise, ortaklar aldıkları para nispetinde sorumlu olurlar (TK m. 532). Yani, esas sermayenin karşılığını teşkil eden değerlerin azaltılmasına neden olan her türlü muamele ve tasarruf TK m. 532 kapsamında ortakların sorumluluğuna yol açar. Ortak, sermaye ödeme borcunu ifa etmiş olsa dahi aldığı para nispetinde kişisel ve sınırsız (tüm malvarlığı ile) olarak sorumludur. Şirket sermayesini kanun hükümlerine aykırı olarak, herhangi bir sebeple ortaklara geri veren şirket müdürleri ise, TK m. 556'daki atıf sonucu TK m. 336'nın 5. bendi gereği m. 309 ve 340 hükümlerine göre, şirket alacaklılarına karşı sorumlu olurlar⁵⁹.

Ortağın sermayeden iade vasfını taşıyan parayı iade borcu beş yıllık zamanaşımına tabidir (BK m. 126). Zamanaşımı süresi, paranın alındığı tarihten başlar⁶⁰.

ii. Ortaklara Haksız Kâr Ödenmesi

Şirketin mâmeleki, değer itibariyle esas sermayeyi ve diğer pasifleri aşıyorsa, kâr dağıtılabilir⁶¹. Safi kârın kullanma şeklini tayin etmek, genel kurulun münhasır yetkilerindendir (TK m. 539/1). Dolayısıyla ortaklara kâr dağıtılabilmesi için genel kurulun bu yönde bir karar alması lazımdır.

⁵⁷ Ayhan, s. 73.

⁵⁸ Arslanlı, s. 427.

⁵⁹ Doğanay, s. 1293.

⁶⁰ Cerrahoğlu, "Sorumluluk", s. 238.

⁶¹ Arslanlı, s. 434.

Kanun veya esas mukavele hükümlerine uygun olmayarak çıkarılmış veya dürüst ve düzenli muhasebe kurallarına göre çıkarılmamış kâr-zarar hesapları ve bilanço ile gerçekleştirilen ve dağıtılan kâr, haksız kârdır⁶². Diğer bir söylemle, kâr TK'nun değerlendirme esaslarına göre veya gösterilen miktarda tahakkuk etmiyor ise yahut sözleşmenin kârın tespiti hakkındaki hükümlerine aykırı ise (TK m. 534, m. 457 vd.), haksız yere alınmış olur⁶³. Dağıtılan kârın haksızlığının sabit olması için kâr dağıtımına dair genel kurul kararının iptali de şarttır.

Haksız yere kâr alan ortak, aldığı para nispetinde sorumludur (TK m. 532, 535). Bu sorumluluğun doğabilmesi için, öncelikle kârın dağıtılmış olması gerekir. Henüz kâr dağıtılmamışsa, şirket dağıtımın haksız olacağını ispat ederek kârı ödemekten imtina edebilir⁶⁴.

iii. Ortaklara Haksız Faiz Ödenmesi

TK m. 533/2'ye göre ortaklara, koydukları sermaye için faiz verilemez. Yani sermaye için ödenen faiz her zaman haksızdır. Sermaye için faiz ödenmişse, ortak aldığı para nispetinde sorumlu olur. Bu durumda ortağın iyi niyeti korunmaz. TK m. 533/2 hükmü emredici nitelik taşıdığından sözleşme ile bertaraf edilemez⁶⁵.

iv. Açığı Kapama Yükümü

Ortakların şirkete karşı sorumluluğunun genişlediği hallerden diğer biri, TK m. 532/3'de tanzim edilen "açığı kapama yükümü" dür. Bu hükme göre; diğer ortaklar, karşılığı henüz tamamıyla ödenmemiş olan şirket paylarının şirketçe muteber şekilde devir veya rehin alınması halinde, pay karşılığının ödenmemiş olan miktarı nispetinde, müteselsil olarak mesul tutulurlar.

⁶² Cerrahoğlu, "Sorumluluk", s. 239.

⁶³ Arslanlı, s. 435.

⁶⁴ Arslanlı, s. 435.

⁶⁵ Ayhan, s.74; Arslanlı, s. 437.

TK m. 532/3'de düzenlenen açığı kapama yükümüne ilişkin sorumluluğun uygulama şartları hakkında hükümde açıklık yoktur⁶⁶. Bu sorumluluğun ortaya çıkabilmesi için limited şirketin karşılığı tamamen ödenmemiş bir payı devir veya rehin alması, devir veya rehin işleminin geçerli olması ve pay borcunun açıkta kalması şartlarının bir arada bulunması gerekir.

TK m. 532/3 hükmünde düzenlenen açıktan dolayı ortakların sorumluluğunun doğabilmesi için ilk şart, karşılığı tamamen ödenmemiş paylarının şirketçe devir veya rehin alınmasıdır. Kural olarak şirket, ortaklarca sermaye borcu tümü ile yerine getirilmemiş payları edinemez ve rehin olarak kabul edemez (TK m. 526/1). Sermaye koyma borcunun tümü ile yerine getirilmemiş sayılması için, bu borcun belirli bir kısmının henüz ortaklığın mülkiyetine girmemiş bulunması gerekir⁶⁷. Sermaye borcu tamamen yerine getirilmemiş olan payların şirket tarafından iktisabı, alacaklılık ve borçluluk sıfatlarının bir şahısta birleşmesi ile (BK m. 116, TK m. 140/1) sermaye borcunun ortadan kalkması sonucunu doğuracağı ve esas sermaye bu nispette karşılıksız kalacağından, kanun, iktisabı kesin olarak yasaklamıştır⁶⁸. TK m. 526/1'de bu yasağa bir istisna getirilmiştir. Şöyle ki, devir veya rehin olarak kabul etme işlemleri esas sermayeye iştirakten doğmayan alacakların ödenmesi maksadıyla vuku bulmuyorsa, bu işlemler geçerlidir (TK m. 526/1). Bu istisnai durumlarda limited şirketin kendi paylarını devralması, TK m. 520 anlamında bir pay devri işlemidir⁶⁹. Devir sonucu payını devreden ortak şirketten çıkmış, şirket de kendi payını kazanmış olur. İşte şirket tarafından devralınan pay, varlığını korumakla beraber, paydan doğan hak ve borçlar, pay şirketin uhdesinde kaldığı sürece donmuş vaziyettedir⁷⁰. Anonim

⁶⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 914.

⁶⁷ Teoman, Ö., “**Limited Ortaklığın Sermaye Borcu Tümü ile Yerine Getirilmemiş Kendi Paylarını Edinmesi**”, İkt. ve Mal., C. 21, S. 5, 1974, s. 201.

⁶⁸ Arslanlı, s. 344; Ayhan, s. 76.

⁶⁹ Payın devralınması, itfa edilmesinden farklıdır. İtfa, payın hukuki bir muamele ile imha edilmesidir. Payın limited şirket tarafından iktisap edilebildiği hallerde de paya bağlı hak ve borçlar mevcudiyetini kaybetmez, pay üçüncü bir şahsa devredildiğinde hak ve borçlar yeniden canlanır (Ayrıntılı bilgi için bkz: Arslanlı, s. 357).

⁷⁰ Arslanlı, s. 352 vd, Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 915, Ayhan, s.78 vd.

şirketlerde bu şekilde edinilmiş hisse senetlerinin ilk fırsatta elden çıkarılması gerektiği hususu tanzim edilmesine rağmen (TK m. 329) limited şirketlerde bu yönde bir düzenleme yoktur. Ancak bu hüküm limited şirketlere de uygulanmalı, şirket edindiği payı üçüncü kişiye devretmek zorunda olmalıdır. Ancak paylar sermayenin azaltılması nedeniyle edinilmiş bulunuyorsa böyle bir zorunluluğun olmaması doğaldır⁷¹. Şirket bu şekilde edindiği payları ortaklardan birine veya üçüncü bir şahsa devrettiği zaman, paya bağlı bütün hak ve borçlar yeniden canlanır. Yeni ortak bundan böyle paya bağlı tüm hakları kullanabileceği gibi, gerçekleşmiş borçlardan da sorumlu olur⁷².

Açıktan dolayı sorumluluğun söz konusu olması için aranan ikinci şart, devir veya rehin işlemlerinin geçerli olarak yapılması gereğidir. Şirket, sermaye payını, esas sermayeye iştirakten doğmayan alacakların ödenmesi amacıyla iktisap etmiş veya rehin olarak kabul etmişse, sermaye borcu yerine getirilmemiş olsa dahi bu işlemler geçerlidir. Yani edinmenin geçerli olabilmesi için, ortağın borcunun üçüncü kişi olarak yaptığı hukuki işlem sonucunda doğmuş bulunması gerekir⁷³.

Açıktan dolayı sorumluluğun doğabilmesi için üçüncü şart ise esas sermaye payı borcunun açık kalmasıdır. Karşılığı tamamen ödenmemiş payların limited şirket tarafından devir veya rehin alınması halinde ortakların sorumluluğuna pay hesabında açık olduğu takdirde gidilebilir. TK m. 532/3’de bu husus, “pay karşılığının ödenmemiş olması nispetinde” ibaresi ile anlatılmaya çalışılmıştır. Bu ibare, payın devir veya rehin alınması halinde, pay karşılığının henüz ödenmemiş tutarı oranında ortakların hemen takip edilebileceği gibi yanlış bir sanı uyandırmaktadır⁷⁴. Oysa bu hükümde bahsedilen sorumluluk ikinci dereceden bir sorumluluktur.

⁷¹ Teoman, Ö., “Limited Ortaklığın Edindiği Kendi Paylarından Doğan Hak ve Borçlar ve Edinmenin Diğer Bazı Sonuçları” (Hak ve Borçlar), İkt. ve Mal., C. 21, S. 7, 1974, s. 285.

⁷² Teoman, “Hak ve Borçlar”, s. 286.

⁷³ Arslanlı, s. 346.

⁷⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 915.

Limited şirketlerde ortakların sorumluluğu, şirket tüzelkişiliğine karşıdır. Dolayısıyla TK m. 532/3’de tanzim edilen sorumluluk da şirket tüzelkişiliğine karşıdır. Sorumluluk ikinci derecedendir. Diğer bir söylemle, sermaye borcu tamamen ödenmemiş bir payın limited şirket tarafından devir veya rehin alınması halinde, diğer ortaklar için adi kefalete benzer bir sorumluluk öngörülmüştür⁷⁵. Asıl borçlu, payı şirketten devralan veya rehin edilen pay paraya çevrildiği takdirde bu payı iktisap eden şahıstır. Sermaye açığı asıl borçlu olan bu kişilerden elde edilemediğinde, TK m. 529-531 hükümlerine başvurulur. Buna rağmen sermaye açığı kalırsa, ortakların sorumluluğu cihetine gidilebilir. Ancak pay şirketin uhdesinde iken sona erer ve şirket tasfiyeye girerse payın sermaye açığı tasfiye (veya iflas) memuru tarafından ortaklardan talep olunur⁷⁶. Yani bu durumda birinci dereceden sorumluluk söz konusu olur. Açığı kapamadan dolayı ortakların sorumluluğu müteselsildir.

v. Ortakların Selef Sıfatıyla Sorumlulukları

Ortakların şirkete karşı sorumluluğunun taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı olması kuralına bir diğer istisna, ortakların selef sıfatıyla sorumluluğunu düzenleyen TK m. 531’dir⁷⁷. TK m. 531 hükmünde öngörülen sorumluluk, seleflerin bakiye borcunu ödememesi sonucunda, payın satışından doğacak “değer açığından neşet eden” bir sorumluluktur⁷⁸. Seleflerin sorumluluğuna dair TK m. 531, amir bir hükümdür. Selefler bu sorumluluktan ibra edilemezler (TK m. 528/2). Sorumluluk ağırlaştırılabilirse de hafifletilemez.

Bu madde başlı başına hüküm ifade eden bir madde olmayıp, kendisinden önce gelen 529. ve 530. maddeler sistemi içinde mütalaa

⁷⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 916.

⁷⁶ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 916.

⁷⁷ Yargıtay 11. HD 22.05.2000, 2000/3471E. 2000/5609K. (Eriş, s. 2805): “Limited ortaklıkta ortaklarının sorumluluğu, sınırlı sorumlu olarak kabul edilmiştir. Bu ilkenin istisnaları; açık kapama yükümü (TK m. 532/3), ikincisi selef sıfatıyla sorumluk (TK m. 529, 530, 531) ve üçüncüsü de, kamu borçlarından doğan sorumluluktur (6183 sayılı kanun m. 35).”

⁷⁸ Doğanay, s. 1290.

edilmelidir⁷⁹. Maddenin uygulanabilmesi için öncelikle ortağın TK m. 529 uyarınca sermaye koyma borcunu ödemede temerrüde düşmesi ve şirketten çıkarılması gerekir. Çıkarılan ortağın payı TK m. 530'a göre değerlendirilir. Bu değerlendirmeden sonra, çıkarılan ortağın payı paraya çevrildiği halde elde edilen para, şirkete olan borcuna yetmezse ortakların selef sıfatıyla sorumluluğu ortaya çıkar. Yani TK m. 529 ve 530 gereği işlem yapılması, bu sorumluluk için birer ön şart niteliğindedir.

TK m. 531 anlamında selef, payını devreden ortaktır⁸⁰. Her ne kadar TK m. 531, payın devir yolu ile geçmesini göz önünde tutan bir düzenleme getirmiş ise de, selef kavramı daha geniş yorumlanmalıdır⁸¹. Şöyle ki;

- Bir pay birden çok mirasçıya intikal etmiş ve daha sonra bunlardan birisine tahsis edilmiş ise, bu mirasçının TK m. 529 gereğince ortaklıktan çıkarılması halinde diğer mirasçılar ortaklığa selef sıfatıyla sorumlu olurlar.
- Birden fazla ortağa ait bir pay devredilmişse, ortaklar müştereken selef sıfatını kazanır ve ağıktan müştereken sorumlu olurlar.
- Pay TK m. 524 gereğince bölünerek devredilirse, ortağın devredilen kısım için selef sıfatı mevcuttur. Devralan ortak, sermaye borcunu ödememesi sebebiyle ortaklıktan çıkarıldığı takdirde (TK m. 529) doğacak ağıktan (TK m. 530) payı devreden selef sıfatıyla ancak kendi devrettiği kısmın açığı miktarınca sorumlu olur.

Selef sıfatının tayininde pay defterindeki kayıt esas alınır. Tarafların aralarındaki anlaşmayı pay defterine intikal ettirmemiş olmaları veya pay defterindeki kaydın mahkemece iptal edilmiş olması gibi sebeplerle pay defterinde kaydı bulunamayan bir şahsa selef sıfatıyla başvurulamaz. Ancak

⁷⁹ Çamoğlu, E., “**Limited Ortakların Selef Sıfatıyla Sorumluluğu**” (Selef Sıfatıyla Sorumluluk), Batider, C.6, 1971-1972, s. 508.

⁸⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 917.

⁸¹ Çamoğlu, “**Selef Sıfatıyla Sorumluluk**”, s. 508.

pay defterindeki kayıtların gerçeğe uygun olmadığı, dava olunan eski ortak tarafından ispatlanabilir⁸².

Seleflerin sorumluluğu ikinci derecedendir. Birinci dereceden sorumlu olan, çıkarılan ortaktır. İkinci dereceden sorumluluğun ortaya çıkabilmesi için öncelikle birinci dereceden sorumlu olanların takip edilmesi, bu kişilerden borcun tahsil edilemeyeceği sabit olduktan sonra (aciz, iflas) ikinci dereceden sorumlu olanlara müracaat edilmesi gerekir. Acaba TK m. 531'in öngördüğü sorumlulukta, asıl borçlunun (çıkarılan ortağın) önceki bir takiple ödeyemediğinin sabit olması gerekli midir⁸³? Bir görüşe göre⁸⁴, selefe başvurabilmek için çıkarılan ortağın takibi şart değildir. Çünkü bu ortak pay borcunu ödemede temerrüde düşüp, şirketten çıkarılmış böylece kendisine başvurulmasına rağmen ödemediği sabit olmuştur. Bu durumda da şirketin menfaati eski ortakların menfaatinden üstün tutulmalıdır. Diğer bir görüşe göre⁸⁵, seleflerin sorumluluğu yoluna gidebilmek için önce çıkarılan ortağın takip edilmesi gerekir. Çünkü ortağın pay borcunu ödemede temerrüde düşüp şirketten çıkarılması, her zaman onun ödeme gücü olmadığını göstermez. Selefe başvurabilmek için alacağın çıkarılan ortaktan tahsil edilemeyeceğinin hukuken sabit olması gerekir. Bu durum, ilerdeki rücu zaruretlerini azaltacaktır.

Şirketin diğer seleflere (selefin selefine) başvurabilmesi için selef hakkında takip yapılmasına gerek yoktur⁸⁶. Kanunun amacı, ortağın ihracı ve payın değerlendirilmesi sonucunda sermayede meydana gelen açığı en kısa yoldan telafi etmek olduğundan selefin selefine gitmek için takip şartı aranmamıştır⁸⁷. Şirket, dilerse ödeme davetinden itibaren bir ay içinde ödemede bulunmayan ortağı icra yoluyla takip eder; dilerse onun selefine başvurur. Selefin icra yoluyla takibi veya onun selefine başvurulması, bu

⁸² Çamoğlu, “Selef Sıfatıyla Sorumluluk”, s. 509; Arslanlı, s. 420.

⁸³ Çamoğlu, “Selef Sıfatıyla Sorumluluk”, s. 509.

⁸⁴ Arslanlı, s. 417, 418.

⁸⁵ Çamoğlu, “Selef Sıfatıyla Sorumluluk”, s. 510; Doğanay, s. 1291.

⁸⁶ Çamoğlu, “Selef Sıfatıyla Sorumluluk”, s. 510; Ayhan, s. 83.

⁸⁷ Çamoğlu, “Selef Sıfatıyla Sorumluluk”, s. 511.

kimselerin ödeme gücü göz önünde tutularak, şirket idarecileri tarafından takdir edilir. Kendisine başvuru alan selef, kendisinden önce gelenlerden birisinin ödeme kabiliyeti olduğunu defî olarak ileri sürüp bu iddiasını da kanıtlarsa, hakkında yapılan takibi önleyebilir⁸⁸.

Selef sıfatıyla sorumluluk şirket tüzelkişiliğine karşıdır. Şirket alacaklılarının TK m. 531 hükmünden doğacak bir talep hakları söz konusu değildir.

Selefler arasında sorumluluk yönünden teselsül yoktur, sorumluluk sıra izleyen, kademeli bir sorumluluktur⁸⁹. TK m. 531/3'e göre, sıra itibariyle sonra gelen kimse, davet tarihinden itibaren bir aylık müddet içinde ödemede bulunmadığı takdirde ondan önce gelene müracaat edilir. Yani şirket, seleflerden istediğine başvuramaz, sıraya uymak zorundadır. Selefler arasındaki sıra pay defterindeki kayıtlara göre tayin edilir. Kayıt ve kayıt tarihi iptal edilmedikçe pay defterindeki sıraya itibar olunur⁹⁰.

Seleflerin sorumluluklarının muhtevası, kendisinden istenilen sermaye borcunu ödemeyip, şirketten çıkarılan ortağın payının paraya çevrilmesinden sonra, talep olunan meblağ ile elde edilen meblağ arasındaki farktır⁹¹. Örneğin, 200TL'lik payın 100TL'si ödenmiş olup, tespit edilen ödeme şekline göre 50TL için ödeme çağrısı yapılmış ve bu taksiti ödemeyen ortak TK m. 529 gereğince ortaklıktan çıkarılmışsa payın satışı gerekir. Pay 40TL'ye satılmışsa açık 10TL'dir. Kalan 50TL'lik sermaye taksiti borcundan ise payı devralan sorumlu olur.

⁸⁸ Çamoğlu, “Selef Sıfatıyla Sorumluluk”, s. 512.

⁸⁹ Cerrahoğlu, “Sorumluluk”, s. 244.

⁹⁰ Arslanlı, s. 478.

⁹¹ Ayhan, s. 84.

Selef, sadece çıkarılan ortağın sermaye borcundaki açıktan sorumludur⁹². Aynı sermaye taahhüdünü yerine getirmeyen ortağın ortaklıktan ihracı sonucunda ise selefler, aynı sermayeye biçilen değer miktarınca izlenebilir⁹³.

Pay devredildikten sonra devralan ortak, devraldığı zamandaki sermaye borcunu tamamen ödedikten sonra şirket sermaye artırımını yaparsa ve devir alan, artırılan kısım için sermaye taahhüdünde bulunursa ve devir alan, bu yeni taahhüdünde temerrüde düştüğü için ortaklıktan çıkarılırsa, payı devredenin selef sıfatıyla sorumluluğundan söz edilemez⁹⁴. Devir, payı iktisap eden ortağa, artırılan sermayeye iştirakle selefın sorumluluğunu genişletmek hakkını vermez⁹⁵.

Ödemede bulunan eski ortağın kendisinden önce gelen kimselere rücu hakkı vardır (TK m. 531/2). Bu hükümdeki “kendisinden önce gelenlere” ibaresini, “kendisinden sonra gelenlere” şeklinde anlamak gerekir⁹⁶. Çünkü seleflerin rücu hakkı şirketin talep hakkının aksi yönünde işler. Şirketin talep hakkı pay defterindeki kayda, göre çıkarılan ortaktan başlayıp ondan önce gelenlere doğru olmasına rağmen; ödeme yapan eski ortağın rücu hakkı kendisinden sonra gelenler doğrudur. Örnek verecek olursak A payı B’ye, B bu payı C’ye, C de D’ye devretmiş olsun. TK m. 531 anlamında bir açık söz konusu olduğu takdirde, açığı B ödemişse, B ancak C ve D’ye rücu edebilir; B’nin A’ya rücu imkânı yoktur. Selef rücu hakkını kullanırken kayıt sırasına

⁹² Bu meblağa ek olarak takip masrafları ve temerrüt faizinin selefın sorumluluğunda olduğu ancak cezai şart ve temerrüt nedeniyle şirketin uğradığı zararın seleften talep edilemeyeceği yönündeki görüş için bkz.: Arslanlı, s. 423; Çamoğlu, “**Selef Sıfatıyla Sorumluluk**”, s. 512; Pulaşlı, s. 1072. **Aksi yönde:** Temerrüt faizi ve ceza şartı veya temerrüt sebebiyle şirketin uğradığı zarar miktarının seleflerin sorumluluğuna girmeyeceği yönündeki görüş için bkz.: Cerrahoğlu, “**Sorumluluk**”, s. 245; Ayhan, s. 84.

⁹³ Arslanlı, s. 421.

⁹⁴ Cerrahoğlu, “**Sorumluluk**”, s. 245.

⁹⁵ Arslanlı, s. 422, Çamoğlu, “**Selef Sıfatıyla Sorumluluk**”, s. 513.

⁹⁶ Arslanlı, s. 423, Çamoğlu, “**Selef Sıfatıyla Sorumluluk**”, s. 514.

tabi değildir⁹⁷. Bu nedenle selef, kendisine karşı sorumluluğu olan kimselerden istediğine başvurabilir.

TK m. 531/1 hükmünde, selef sıfatıyla sorumluluğun düşmesi ile ilgili olarak beş ve on yıllık süreler tanzim edilmiştir. Bu sürelerin mahiyeti kanunda belirtilmemiştir. Bir görüşe göre bu süreler hak düşürücü sürelerdir⁹⁸. Diğer görüşe göre bu süreler zamanaşımı süreleridir⁹⁹. Beş yıllık sürenin başlangıcı çıkarılan ortağın pay defterine kaydedildiği tarihtir. Bu tarihten başlayarak geriye doğru beş yıl içinde pay defterinde kayıtlı olan bütün selefler şirkete karşı açıktan sorumludurlar. Örneğin çıkarılan ortak 01.02.2009 tarihinde kayıt edilmişse, 01.02.2004 tarihinden beri kayıtlı olan seleflere şirket müracaat edebilir¹⁰⁰. İkinci süre on yıldır. Çıkarma tarihine göre en az on yıl evvel ortak sıfatını kaybetmiş olanlara şirket müracaat edemez. Yani ortağın şirketten çıkarıldığı tarihe nazaran on yıl önce ortak sıfatını kaybeden bir selefin (çıkarılan ortağın kayıt tarihinden itibaren geriye doğru beş yıl içinde pay defterinde ortak olarak kaydı bulursa dahi) sorumluluğu düşer¹⁰¹.

Şirketin, açık sebebiyle seleflere müracaat hakkı beş ve on yıllık hak düşürücü sürelerle bağlanmasına rağmen, ortakların birbirlerine karşı rücu hakkı genel zamanaşımı sürelerine tabidir¹⁰².

E. Maksat ve Konu

Maksat, bir faaliyet vasıtasıyla doğrudan doğruya elde edilmek istenen neticeyi; konu, faaliyet yolunu ve vasıtasını ifade eder¹⁰³. Yani faaliyetin geniş

⁹⁷ Çamoğlu, “Selef Sıfatıyla Sorumluluk”, s. 515.

⁹⁸ Arslanlı, s. 425; Çamoğlu, “Selef Sıfatıyla Sorumluluk”, s. 515; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 919; Ayhan, s. 86.

⁹⁹ Karayalçın, s. 370.

¹⁰⁰ Arslanlı, s. 424.

¹⁰¹ Çamoğlu, “Selef Sıfatıyla Sorumluluk”, s. 516.

¹⁰² Ayhan, s. 86; Arslanlı, s. 425.

¹⁰³ Çevik, *Şirketler Hukuku*, s. 54.

olarak tarifi şirketin maksadını, somut olarak tarifi konusunu gösterir¹⁰⁴. Örneğin “ithalat” maksat, “beyaz eşya ithalatı” konudur.

TK m. 503/3’ün yaptığı atfa binaen TK m. 271 gereği, limited şirketler, kanunen yasak olmayan her türlü iktisadi maksat ve konular için kurulabilirler¹⁰⁵. İktisadi maksat ve konu, iktisadi bir faaliyetin mevcudiyetini ve bu faaliyetin iktisadi faydalar sağlamasını gerektirdiğinden limited şirketler hayrî ve ilmî maksat ve konular için kurulamazlar¹⁰⁶. TK m. 503 gereği limited şirketler sigortacılık yapamazlar. Ancak, sigorta prodüktör ve acenteliği yapmak üzere limited şirket kurulması mümkündür¹⁰⁷. Ayrıca Bankacılık Kanunu m. 7 gereği, “anonim şirket olarak kurulma” bankaların kuruluş şartlarından biri olduğundan, limited şirketler bankacılık yapamazlar.

Konu, şirket ana sözleşmesinde bulunması zorunlu hususlardan biridir (TK m. 506). Şirket ana sözleşmesinde şirket konusu sınırlarının açıkça gösterilmiş olması lazımdır (TK m. 503/3, m. 271). Bu nedenle salt “madencilik, inşaat, sanayi, ticaret, emlak...” gibi maksadı ortaya koyan genel terimler konunun tespiti bakımından yeterli sayılmaz. Konu, “petrol çıkarılması, demir imalatı, parfüm ithalatı...” gibi somut bir şekilde belirlenmelidir. Çünkü şirketin tüzelkişi sıfatıyla iktisap edebileceği hakların ve iltizam edebileceği borçların sınırını konu belirler. Konunun tescil ve ilanı edilmesi gerekir (TK m. 511).

Şirket ana sözleşmesinde yazılı işletme konusu, şirket ehliyetinin sınırını çizer. Limited şirket, şirket ana sözleşmesinde yazılı işletme konusu çevresi içinde kalmak şartıyla bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebilir (TK m. 137). Şirket ana sözleşmesinde belirtilen işletme konusu dışında

¹⁰⁴ Arslanlı, s. 73.

¹⁰⁵ Tekinalp, Ü., “**Limited Ortaklık**”, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 1997, s. 217: “İktisadi olmayan konular için hiç olmazsa limited şirket kurulabilmesi imkanı sağlanarak, derneklerin yozlaştırılması önlenmelidir.”

¹⁰⁶ Arslanlı, s. 73.

¹⁰⁷ Karayalçın, s. 340; Çevik, **Şirketler Hukuku**, s. 55.

kalan işlemler “ultra vires” olur, yani ortaklığı bağlamaz, hatta ortaklık bakımından yoklukla malûdür¹⁰⁸.

Tasarıda maksat ve konu hakkında, yürürlükteki kanundaki gibi anonim şirketlere atıf yapılmamış, “Kavram” başlığı altında ayrıca düzenleme yapılmıştır. Tasarı m. 573/3’e göre, “*Limited şirket, kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilir.*”

F. Tüzel Kişilik

Bir ticaret şirketi olan (TK m. 136) limited şirket, tüzelkişiliği haizdir (TK m. 137/1). Limited şirketler, ticaret siciline tescil ile tüzelkişilik kazanırlar (TK m. 512/1). Tescil, kurucu niteliktedir. Tasarının 125. maddesinin birinci fıkrası hükmünde belirtildiği için şirketin tüzelkişiliği haiz olduğu, limited şirketin nitelik ve özelliklerini tanıtan 573. maddesinde ayrıca tekrarlanmamıştır.

Şirketin “tüzelkişilik” ve “sınırlı sorumluluk” unsurları birtakım istismlara mahal verebilecek niteliktedir. Şöyle ki, bu durumda sınırlı sorumlu ortaklar, tüzelkişilik ardına sığınarak alacaklıları zarara uğratabilirler. Zira tüzelkişi bir ortaklıkta sınırlı sorumluluk ilkesinin bilinçli bir şekilde alacaklıların menfaatlerine zarar verecek şekilde kötüye kullanılması

¹⁰⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 101. **Aynı yönde:** Karayalçın, s. 103; Çevik, s. 63; Doğanay, s. 480; Franko, N., “**Ticaret Şirketlerinin Kefalet Ehliyeti**”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II, Ankara 11-12 Ocak 1985, s. 44: “*Ultra vires prensibi iki şekilde anlaşılır. Bu prensip ya doğrudan doğruya ehliyet ile alakalıdır ki, bu takdirde ultra vires of corporation mevcuttur ve bunun aşılması muamelenin keenlemeyekün olmasını intaç eder; ya da muayyen ve müşahhas bir hadisede hukuki muamele şirketin mevzuuna ve binnetice ehliyetine girmekle birlikte, bunu yapan organın mezkûr muameleyi yapmaya salahiyeti yoktur. Bu takdirde ultra vires of directors mevzubahis olmuş olur ki bu durumda mevcut ve fakat sakat olan bir muamelenin kanuni prosedüre uyulmak suretiyle ıslah edilmesi ve muteberiyete kavuşturulması mümkündür.*” **Aksi yönde:** Kuntalp, E., “**Ticaret Ortaklıklarının Ehliyeti**”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II, Ankara 11-12 Ocak 1985, s. 14 vd: “*Şirketin ehliyetsizlik alanına giren işlemin yok işlem olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Hukuki işlem olgusunun kurucu unsurlarının tamamlanamamış, eksik bırakılmış olması halinde yokluktan söz edilir. Oysa ehliyetsizlik halinde hukuki işlem tamamlanmamış bir hareket olarak ortaya çıkmaktadır. Şu halde, ortaklığın ehliyet alanı dışındaki bir işlem, batıl olarak kabul edilse dahi, hukuken ölü doğmuş değildir. Bu nedenle ehliyet alanı dışındaki işlem hukuken varlık kazanmış olacağından, geçersizlik nedeninin ortadan kaldırılması koşuluna bağlı olarak, benimseme suretiyle sağlığa kavuşturulabilir.*”

uygulamada ortaya çıkan durumlardan biridir¹⁰⁹. Bu gibi durumlarda alacaklıların haklarını korumak için “tüzelkişilik perdesinin kaldırılması teorisi” geliştirilerek, tüzelkişiliğin arkasına sığınarak tüzelkişiliği kötüye kullanan ortakları sorumlu tutma imkânı düşünülebilir¹¹⁰.

Perdeyi kaldırma kuramı Tasarının 573. maddesinin gerekçesinde bahse konu olmuştur. Şöyle ki, Tasarıda tek kişi limited şirketlerin kurulmasının yolu açılmıştır. Bu adım, uygulamadaki bazı görünüşte ortaklarla kurulan limited şirketlerden doğan kötüye kullanmalara da engel olacak, ayrıca perdeyi kaldırma kuramının uygulanmasına da yardım edecektir¹¹¹.

¹⁰⁹ Kervankıran, E.; “Sermaye Ortaklıklarında Sınırlı Sorumluluk İlkesine Karşı Önemli Bir İstisna: Tüzelkişilik Perdesi’ nin Kaldırılması”, EÜHFD, C. XI, S. 3-4, Erzincan, 2007, s. 458.

¹¹⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz; Kervankıran, s. 453–471.

¹¹¹ Tasarı Gerekçe, m. 573.

İKİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKET ORTAKLARINI KORUYUCU HAKLAR

I. YOKLUK, BUTLAN, İPTAL EDİLEBİLİRLİK

Genel kurul kararı yoklulukla malul veya batıl ise bu karar karşı TK m. 381 vd ile 361/3 uyarınca iptal davası açılmaz. Bu nedenle genel kurul kararının “yok” sayılacağı, “hükümsüz” olacağı ya da “iptal edilebileceği” durumların birbirinden ayırt edilmesi hususu önem taşır. Ancak hukuki güvenlik bakımından yokluk ve butlan hallerinin sınırlı tutulması ve tereddüt yaratan hallerde iptal edilebilirlik tarafına meyledilmesi gerekir¹¹².

Bir işlem kurucu unsurları ihtiva etmiyorsa o işlem “yok” hükmündedir. Daha açık bir anlatımla şekil ve usul açısından emredici hükümlere aykırılık “yokluk” durumunu meydana getirir. Bu nevi işlemler hiç doğmamış olduklarından hukuki sonuç doğurmaları da söz konusu değildir. Örneğin genel kurul, kanun veya ana sözleşmeye göre yetkili olmayanlar tarafından toplantıya çağırılmış ve bu toplantıda karar alınmışsa, alınan karar yoklukla maluldür. Pay sahibi olmayan kimselerin verdikleri karara genel kurul kararı denilemez çünkü burada genel kurulun bir kararı yoktur¹¹³. Keza gerekli karar nisabı olmadan alınan kararlar yok hükmündedir¹¹⁴. Yoklukla malul bir karara karşı iptal davası açılmaz. Açılacak dava “yokluğun tespiti” davasıdır¹¹⁵. Bu

¹¹² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 417. **Aksi yönde:** Hirsch, s. 298: “Yokluk ve butlan halleri genel hükümlere göre ele alınmamalıdır. Genel kurul kararları yokluk ya da butlanla malul olsa dahi, anonim şirketlerin güvenliği bakımından her halükarda iptal davasına konu edilmesi gerekir.”

¹¹³ Tekil, F., **Anonim Şirketler Hukuku**, B.2, İstanbul 1998, s. 308.

¹¹⁴ Yargıtay 11. HD 01.10.2001 2001/7442E., 2001/7269K. (Yayınlanmamış); “Ana sözleşme, ortaklar arasında yapılmış bir sözleşme niteliğinde olup, uyulması zorunlu bulunduğundan, gerekli karar nisabını taşımayan kararlar, iptali kabil değil, yoklukla sakat kararlardır. Ana sözleşme ile ağırlaştırılmış karar nisabına uyulmasının zorunlu ve bu hükme uymamanın müeyyidesinin de yokluk olduğu kabul edilmelidir.”

¹¹⁵ İmregün, s. 117.

tür davalar süreye tabi olmadan açılabilceği gibi bu husus hâkim tarafından resen dikkate alınır.

Şekil ve usul açısından geçerli olan ancak konu bakımından BK m. 19/2 ile 20/1 hükümleri kapsamına giren işlemler batıldır. Yani konusu imkânsız olan veya hukuka yahut ahlak ve adaba aykırı olan işlem “batıl”dır. Batıl (hükümsüz, butlan, geçersiz) işlemlere hukuken “yok” denemez. Burada hiç doğmamış değil ölü doğmuş bir işlem söz konusudur. BK’nun butlana ilişkin 20. maddesi hükmü, MK m. 5. ve TK m. 1 hükümleri gereğince genel kurul kararları bakımından da caridir. Kanun koyucunun sadece iptal edilebilirlik hallerini düzenlemekle yetinmesi, butlan müeyyidesine yer vermek istemediği şeklinde değil, esas ve kural olarak iptal edilebilirliği öngörmüş olduğu şeklinde anlaşılması gerektiği doktrin ve uygulamada tereddütsüz kabul edilmektedir¹¹⁶. Batıl kararlar hiçbir zaman geçerlilik kazanamayacaklarından uygulanmamaları gerekir. Aksi takdirde kanunun amir hükümlerine aykırı olan kararları yerine getirdiklerinden yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu ortaya çıkar¹¹⁷. Butlan sebepleri söz konusu olduğunda açılacak dava tespit davasıdır¹¹⁸. Bu davanın açılması herhangi bir süreyle sınırlı değildir. Mahkeme butlan sebeplerini resen dikkate alır.

Ticaret Kanunu genel kurul kararlarının butlanına ve butlan sebeplerine ilişkin özel hükme yer vermemiştir. Butlan hukuku hukukumuzda bir içtihat hukukudur¹¹⁹. Yürürlükteki kanunda açıkça düzenlenmeyen ancak genel hükümler doğrultusunda genel kurul kararları hakkında da cari olacağı

¹¹⁶ Moroğlu, E., “Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü”, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 1997, s. 303.

¹¹⁷ Çevik, O., *Anonim Şirketler İkinci Kitap*, İstanbul 19, s. 236.

¹¹⁸ Arslanlı, s. 82: “Kararın batıl olup olmadığı hususunda tereddüde düşülmüş ise, terdidi dava usulü ile kararın butlanı aksine kanaat olduğu takdirde kararın iptali istenebilir.” **Aksi yönde:** Moroğlu, s. 113-114: “Yargıç, sunulan vakıalara göre iptal değil de butlan sebebinin varlığını benimsiyorsa bunu resen nazara itibara alacaktır. Bu sebeple “butlanın sabit görülmediği takdirde iptaline hükmedilmesi” şeklinde terditli bir isteme ihtiyaç yoktur. ”

¹¹⁹ Tekinalp, Ü., “Genel Kurul Kararlarının Butlanına Anonim Ortaklığa Özgü Sebeplerin Kabulü İhtiyacı” (Butlan), *Batider*, C. XXV, S. 41, s. 10.

sonucuna ulaşılan “butlan” durumu, Tasarı m. 447’de açıkça örnekseme yoluyla sayılarak düzenlenmiştir

Tasarı m. 447’ye göre;

‘Genel kurulun, özellikle;

a) Paysahibinin, genel kurula katılma, asgarî oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran,

b) Paysahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran,

c) Anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan

kararları batıldır.’

Bu hükmün Tasarıya eklenmesine değin, Türk anonim şirketler hukukunda butlan sebepleri sadece borçlar hukuku bağlamında düşünülmüştür¹²⁰. Anonim şirketler hukukuna anonim şirkete özgü butlan sebeplerinin eklenmesiyle, bir taraftan vazgeçilemez haklara işlevleriyle orantılı olarak ağırlık tanınmış, diğer taraftan anonim şirketin kurumsal özelliklerine özgü yapısının korunması sağlanmış ve nihayet bu şirketi düzenleyen bazı hükümlere aykırılığın da butlana yol açacak önemde oldukları vurgulanmıştır¹²¹.

İptali istenebilir kararlar, başlangıçtan beri hükümsüz (batıl) kararlardan farklı olarak mahkemece iptal hükmü verilinceye kadar geçersiz olmadıkları için sağlıklı bir kararın hukuki sonuçlarını doğururlar¹²². İptal davasına konu olabilecek durumlarda, genel kurulca alınmış bir karar vardır ancak bu karar yoklukla malul ya da geçersiz olmamakla beraber iptal sebeplerini bünyesinde ihtiva etmektedir. Bir kararın yokluk veya

¹²⁰ Tekinalp, “Butlan”, s. 5.

¹²¹ Tekinalp, “Butlan”, s. 16.

¹²² Tekil, s. 311.

hükümsüzlüğünün tespitini böyle bir tespitte menfaati olan her ilgili isteyebilirken, iptal davası açma hakkı sadece TK m. 381 ve 361/3’de sayılan kişiler tarafından kullanılabilir. İptal davası, yokluk ve hükümsüzlük hallerinden farklı olarak üç aylık dava açma süresi ile sınırlandırılmıştır. Bu süre içerisinde dava açılmadığı takdirde iptal sebepleri bulunsa dahi kararın uygulanmasına devam edilecektir.

II. İPTAL DAVASI

A. Genel Olarak

Limited şirketlerde genel kurul kararları istisnai olarak oybirliği ve ağırlaştırılmış nisap aranan durumlar hariç olmak üzere, esas sermayenin yarısından fazlasını temsil eden ortakların olumlu oy kullanmaları ile alınır. Aksi tutumla alınan kararlar hükümsüzdür. Ancak bundan oyçokluğunu ellerinde bulunduranların istedikleri kararları alabilecekleri ve azınlık pay sahiplerinin de bu kararlara uymaktan başka imkânları bulunmadığı gibi bir anlam çıkarılmamalıdır¹²³. Burada bahsi geçen azınlık terimi, genel kurul kararının alınmasında olumsuz oy kullanan, genel kurula hiç katılmayan veya katılıp da oy kullanmayan pay sahiplerini ifade etmektedir. Ancak azınlık menfaatleri korunurken dikkatli davranılmalı, münferit pay sahipleri korunurken şirket idaresi ve faaliyet imkânları baltalanmamalı, çoğunluğun en az azınlık kadar meşru hakları ihlal edilmemelidir¹²⁴. Bu bakımdan bu nevi pay sahiplerine kanunda sayılan nedenlerle genel kurul kararlarının iptalini dava edebilme hakkı tanınmış, usul hukukuna ilişkin hükümler de getirilerek hakkın kötüye kullanılmasının önüne geçilmeye çalışılmıştır.

TK m. 536/4 hükmü gereği, anonim şirket genel kurul kararlarının iptali hakkındaki hükümler limited şirketler bakımından da uygulanır. Yani pay

¹²³ Moroğlu, E., **Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, B. 4, İstanbul 2004, s.159.

¹²⁴ İmregün, O., “**Anonim Şirketlerde Münferit Pay Sahibinin Umumi Heyet Kararları Aleyhine İptal Davası Açma Hakkı**”, Batider, C. I, 1961-1962, s. 151.

sahipleri ve şirket organlarının kanun, şirket ana sözleşmesi ve âfaki iyi niyet esaslarına uymadığı gerekçesiyle genel kurul kararlarına karşı iptal davası açabilme hakkı vardır. Anonim şirketlere yapılan atıf gereği limited şirket genel kurul kararlarının iptali hakkında TK m. 381-384 ile 361/3 hükümleri uygulanır¹²⁵.

Tasarının 622. maddesinde limited şirketlerin genel kurul kararlarının butlanı ve iptali hakkında kıyas yoluyla anonim şirketlere ait hükümlerin uygulanacağı vurgulanmıştır. Anonim şirketlerde genel kurul kararlarının iptali Tasarının 445 vd maddelerinde düzenlemiş, 447. maddede ise yürürlükteki kanundan farklı ve yeni olarak butlan sonucunu doğuracak durumlar gösterilmiştir. Bu düzenlemelere konu başlıkları altında ayrıca değinilecektir.

İptal davası açma hakkı, TK m. 385/2 hükmü gereği müktesep haktır. Müktesep haklar, kanun veya şirket ana sözleşme hükümlerine göre genel kurul ve yönetim kurulu kararlarına tabi olmayan ya da genel kurulun toplantılara katılma hakkından doğan özellikle üyelik, oy kullanmak, iptal davası açmak, kâr payı almak ve tasfiye sonucuna katılmak gibi haklardır (TK m. 385/2). Müktesep haklar pay sahiplerinin bu sıfatla haiz oldukları ve rızaları olmadan değiştirilemeyen haklardır. Bu hakların bir özelliği çoğunluk kararı ile değiştirilememesi ve bertaraf edilememesi ise, diğer özelliği de pay sahibinin bu nevi haklardan her zaman ve sürekli olarak feragat edebilmesinin hukuken mümkün olmasıdır¹²⁶. Ancak pay sahiplerinin iptal davası hakkından iptidaen, yani bu hak somut olarak kullanılabilir hale gelmeden veya sürekli olarak feragat edebilmesi hukuken kabul edilemeyeceğinden, müktesep hak nitelenmesi, iptal davası hakkının hukuki niteliğini açıklayabilmek bakımından yetersiz kalmaktadır¹²⁷. İptal davası

¹²⁵ Baştuğ, s. 222: “Anonim şirketlerde genel kurul kararlarının iptali hakkındaki hükümlerin(TK m. 381 vd) ortak adedi yirmiye aşkın limited şirketlerde uygulanabileceği kanısındayım. Gerçi anonim şirketlerin genel kurul kararlarının iptaline atıf yapan TK m. 536/4’de bu yolda açıklık yoktur. Fakat bizce, yirmiden az ortaklı limited şirketlerin genel kurullarının yapısı ve toplantı yapılış biçimi ile, TK m. 381 hükümlerinin uygulanması bağdaşmaz. ”

¹²⁶ Moroğlu, s. 161.

¹²⁷ Moroğlu, s. 161.

açabilme hakkı, diğer müktesep hakların yaptırımı olarak da değerlendirilebilir¹²⁸.

B. İptal Edilebilirliğin Şartları

Limited şirket genel kurul kararlarının iptal edilebilmesi için öncelikle ortada bir genel kurul kararı olmalıdır. Genel kurul kararı kanuna, şirket ana sözleşmesine veya iyi niyet esaslarına aykırı olduğu takdirde TK m. 381 vd. hükümlerine göre iptal edilebilir.

1. Genel Kurul Kararı

İçinde oluşacağı bir kurulun olması ve bu kurulda oy kullanma hakkına sahip kurul üyelerinin, usulüne uygun şekilde verilen teklif karşısında irade beyanlarını aynı yönde açıklamasıyla “karar” meydana gelir¹²⁹. Limited şirket genel kurul kararlarına karşı iptal davası açabilmenin ön şartı da genel kurulca alınmış bir kararın mevcut olmasıdır¹³⁰. Bir genel kurul kararından bahsedebilmek için; genel kurul niteliğinde bir kurul ve bu kurulu oluşturan pay sahiplerinin kararı gerekir¹³¹.

Ortak sayısı yirmiden fazla olan limited şirketlerin genel kurul toplantıları hakkında, anonim şirketlerin genel kurul toplantılarına ait hükümler uygulanır. Ortak sayısı yirmi ve daha az olan şirketlerde kararlar, ortakların yazılı oylarıyla alınabilir. Limited şirketlerde ortak sayısı ister yirmi veya daha az

¹²⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 420.

¹²⁹ Pulaşlı, s. 345.

¹³⁰ Yargıtay 11. HD 06.04.2001 2001/431E., 2001/2884K. (Yayınlanmamış); “Davacı, davalı anonim şirketin, kâr payının dağıtılmaması kararının alınmasından sonra, şirket ana sözleşmesi hükümlerine göre, dağıtılmamasına karar verilen bakiye kâr payının sermaye artırımına gidilerek kullanıldığını ve bu miktar karşılığı bedelin şirket ortaklarına bedelsiz hisse senedi olarak dağıtıldığını ileri sürerek, bu kararın fiili dağıtım olacağını ve bu şekilde kurucu intifa senedi sahiplerinin kâr payının ortadan kaldırılacağını öne sürerek kâr payı alacağının tahsilini istemiştir. Oysa dava tarihinde henüz bu konuda alınmış bir karar yoktur. Diğer bir deyişle, gizli kâr dağıtımı kararı dava tarihinde henüz alınmış değildir. Bu dedenle zamansız açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi doğru olduğundan kararın onanmasına karar verilmiştir.”

¹³¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 416.

olsun ister yirmiden fazla olsun, genel kurulda karar alınabilmesi için esas sermayenin en az yarısından fazlasını temsil eden ortakların olumlu oy kullanması gerekir. Aksi takdirde karar hükümsüz olur (TK m. 536). Görüleceği üzere, kanunda limited şirketlerin genel kurul toplantı nisabı bakımından düzenleme yapılmamış, sadece karar nisabı öngörülmüştür. Limited şirket genel kurulunda karar alınabilmesi için mutlak çoğunluğun olumlu oy kullanması gereklidir. Mutlak çoğunluk ise ortak sayısına göre değil, esas sermayeye göre hesaplanır. Kanunda bazı genel kurul kararları için oybirliği veya ağırlaştırılmış nisap aranmıştır. Şöyle ki;

- Ortakların sorumluluğunu genişleten kararlar, her halde oybirliği ile alınmalıdır (TK m. 513/2).
- Ortaklık ana sözleşmesinin değiştirilmesi için sermayenin 2/3'ünü temsil eden ortakların kararı lazımdır (TK m. 513/1).
- Payın devrinde, ortakların 3/4'ünün devre onay vermesi ve bunların da sermayenin en az 3/4'üne sahip olması şarttır (TK m. 520/2).
- Limited şirketin feshedilebilmesi için, ortakların 3/4'ünün çoğunluğuyla karar verilir. Ancak bu durumda şirket ana sözleşmesinde daha düşük bir yeter sayı öngörülebilir ¹³².
- Ortağın iflas etmiş olduğu ve payına haciz konulmuş bulunduğu hallerde şirketten çıkarılabilmesi için, esas sermayenin çoğunluğunu temsil eden ortakların sayı itibarıyla de çoğunluğu temsil ederek karar almaları gerekir (TK m. 523/4).
- Esas sermayenin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların mutlak çoğunluğu tarafından muvafakat edilmek şartı ile, şirket, ortağın haklı sebeplerle çıkarılmasına karar verir (TK m. 551/3).

Kanunda öngörülen oybirliği şartı ile ağırlaştırılmış nisap şirket ana sözleşmesine konulacak bir hükümle hafifletilemez. Ancak bu ağırlaştırılmış nisapların sözleşme ile daha da ağırlaştırılabilmesi mümkündür.

¹³² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 922.

Tasarının 620. maddesinde kanun veya şirket sözleşmesinde aksi öngörülmediği takdirde tüm genel kurul kararlarının toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınacağı tanzim edilmekle beraber devamındaki maddede sayılan önemli kararların alınacağı durumlarda genel kurul kararlarında temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması şartı aranmıştır.

a) Red Kararları

Genel kurul kararı iptal edildiğinde, mahkemece sadece mevcut kararın iptaline hükmedilerek yerine yeni bir karar ihdas edilmediğinden bazı genel kurul kararlarının iptal edilmesinde hukuki bir yarar olmayacağı fikri akla gelebilir. Genel kurulda bir önerinin reddine karar verilmesi durumunda bu red kararına karşı iptal davası açılmasında kural olarak bir fayda yoktur. Çünkü mahkemece kurulacak hüküm, reddedilen önerinin kabulü sonucunu doğurmaz. Hal böyle olmakla beraber bir genel kurul kararı olarak red kararının da butlanının veya yokluğunun tespiti veya iptal davalarına konu olabileceklerinin kabul edilmesi gerekir¹³³. Çünkü red kararının iptal edilmesi hali, teklifin yeniden genel kurula getirilip kanuna, ana sözleşmeye ve dürüstlük kurallarına uygun bir karar alınması imkânını hazırlar. TK m. 381 genel kurul kararları aleyhine iptal davası açmaya imkân verdiğine ve bir teklifin reddi de karar niteliğinde olduğuna göre, bu kararlar aleyhine de iptal davası açılabilir¹³⁴. Doktrinde de red kararlarına karşı iptal davası açılabileceği fikri genel olarak kabul görmüştür¹³⁵.

Red kararının iptali her zaman anlamsız ve faydasız değildir. Red kararının iptaline bazen bir menfaat bağlı olabilir. Örneğin, şirket ana

¹³³ Moroğlu, s. 165.

¹³⁴ Tekinalp, Ü., “Anonim Ortaklığın Genel Kurulunda Bir Teklifin Reddine Karşı İptal Davası Açılabilir mi? ”, İBD, C.XXXIX, S. 1-2-3, İstanbul 1965, s. 260.

¹³⁵ Moroğlu, s. 164 vd; Tekinalp, s. 249 vd; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 419 vd. Aksi yönde: İmregün, s. 117 vd.

sözleşmesine göre, genel kurulda reddedilmiş bir teklif, belirli bir süre tekrar genel kurula getirilemiyorsa, red kararının kanuna, ana sözleşmeye, dürüstlük kurallarına aykırı olması halinde iptaline bağlı olan olumlu sonuç, o teklifin yeniden genel kurula getirilebilmesidir¹³⁶. Gene, şirketin tarafı olduğu bir sözleşmenin feshedilmesi önerisinin reddine ilişkin karar da ifayı zorunlu kılması bakımından olumlu sonuç doğurur¹³⁷. Bu gibi hallerde red kararının iptalinde hukuki yarar bulunmaktadır. Red kararlarının iptali davalarında hukuki yararın varlığının kanıtlanması davacıdan ayrıca istenmelidir. Böylece, anlamsız ve gereksiz iptal davaları ile ortaklığın rahatsız edilmesi ve mahkemelerin de bu gibi davalarla meşgul edilmeleri önlenmiş olacaktır¹³⁸.

Anonim şirket genel kurulunda bir teklifin reddi “karar” sayıldığından, aleyhine iptal davası açılabilmesi genel olarak kabul görmektedir. Ancak limited şirketler bakımından durum farklıdır. Çünkü TK m. 536/3’e göre, esas sermayenin en az mutlak çoğunluğunu temsil eden ortakların olumlu oy kullanmasıyla karar alınabilir. Bu durumun aksi maddede açık olarak ‘hükümsüzlük’ ile müeyyidelendirilmiştir. TK m. 536/3’de yer alan bu açık hüküm karşısında bir teklifin reddi ‘karar’ olarak nitelendirilemeyeceğinden aleyhine iptal davası da açılmaz¹³⁹.

b) Usule İlişkin Kararlar

Usule ilişkin kararlar, esas ve nihai kararın alınması ile ilgili genel kurul müzakerelerinin düzenlenmesi amacıyla genel kurul tarafından alınan, ömrü ve hükmü en çok o genel kurul toplantısı ile sınırlı olan kararlardır¹⁴⁰. Usule ilişkin kararların ve uygulanmasının kanuna, sözleşmeye ve iyi niyet ilkesine aykırı olması halinde, ilgili olduğu asıl ve nihai genel kurul kararının iptali

¹³⁶ Tekinalp, s. 252.

¹³⁷ Moroğlu, s. 166.

¹³⁸ Moroğlu, s. 167.

¹³⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 921; Pulaşlı, s. 512.

¹⁴⁰ Moroğlu, s. 171.

yoluna gidilebilir. Ancak, bunun için usule ilişkin kararın uygulanmasının esas kararın alınmasını etkilemiş olması lazımdır.

Usule ilişkin karar sadece bir toplantı ile sınırlı olmak yerine, ileride yapılacak bütün toplantılarda geçerli olmak üzere alınmış ise burada yukarıda tanımlanan manada geçici bir karar yoktur. Bu nedenle bu karar, bağımsız bir karar olarak iptale konu olabilir. Örneğin, bundan sonra yapılacak genel kurul toplantılarında pay sahiplerinin konuşmalarının beş dakika ile sınırlandırılması hususunda alınan genel kurul kararı esas ve nihai bir karar olup, bağımsız olarak iptali dava edilebilir¹⁴¹.

2. İptal Sebepleri

Limited şirket genel kurul kararının iptal edilebilmesi için ikinci şart, bu kararın iptal sebeplerinden en az birisini taşımasıdır. İptal sebepleri ise, genel kurul kararının kanuna, şirket ana sözleşmesine ya da âfaki iyiniyet kurallarına aykırı olmasıdır. Bu sebeplerden en az birini taşıyan genel kurul kararına karşı kanunda belirlenen süre içinde dava açılıp, iptal edilmesi sağlanabilir.

İptal sebepleri Tasarıda da aynen muhafaza edilmiş, sadece “âfaki iyiniyet” esasları terimi yerine “dürüstlük kuralları” teriminin kullanılması tercih edilmiştir.

a) Kanuna Aykırılık

Genel kurul kararlarının iptali sebeplerinden biri olan “kanuna aykırılık” ile kastedilen kanunun sadece limited şirketlere ilişkin kısmına aykırılık değil, tümü ile Ticaret Kanunu ile beraber diğer kanunlara özellikle Borçlar Kanunu

¹⁴¹ Moroğlu, s. 171.

ve Medeni Kanuna aykırılıktır¹⁴². Bahse konu kanunun usul veya esasa ilişkin olması fark yaratmaz. İptal sebebi özel hukuk veya kamu hukuku alanına giren kanunlara aykırılığa dayandırılabilir. Bu kapsama örf ve adet hukuku da dâhildir. Keza kanunda açıkça yazılı olmasa da bir genel hukuk ilkesi olan “pay sahipleri arasındaki eşitlik” ilkesine¹⁴³ yani eşit koşullarda pay sahiplerine eşit davranılması kuralına aykırılık da iptal nedeni sayılır¹⁴⁴.

TK m. 381’deki kanuna aykırılıktan yokluk ve butlan halleri dışındaki hükümlere aykırılığı anlamak gerekir¹⁴⁵. Kararın batıl ya da iptal edilebilir olduğunun tespiti, çoğu zaman kolay olmaz. Doktrinde bu hususta mutlak ve nisbi emredici hüküm ayrımı yapılmış, mutlak emredici hükümlere aykırılık “yokluk”, nisbi emredici hükümlere aykırılık da bir görüşe göre “butlan” , diğer görüşe göre “iptal edilebilirlik” olarak müeyyidelendirilmiştir¹⁴⁶. Kararın batıl ya da iptal edilebilir olduğunu ayırt etmek için, kanunun emredici mi

¹⁴² Moroğlu, s. 181 vd.: “Kanuna aykırılık kavramı, ortaklık ana sözleşmesi ve kural olarak tüzük, yönetmelik, kararname, tebliğ vs. hükümleri dışındaki bütün objektif hukuk kurallarına aykırılığı kapsar. Kural olarak tüzük, yönetmelik, kararname, tebliğ gibi idari düzenlemelere ilişkin objektif hukuk kurallarına aykırılık genel kurul kararlarının iptali nedeni olamaz; meğerki özel bir hüküm ile mevcut bir kanun hükmünün değiştirilebilmesi yetkisi açıkça idareye verilmiş ve idare bir tüzük, yönetmelik, kararname, tebliğ vs ile bir düzenleme yapmış ve alınan genel kurul kararı bu düzenlemeye aykırı bulunsun.”

¹⁴³ Tasarı m. 357’e göre ‘Pay sahipleri eşit şartlarda eşit işleme tabi tutulurlar.’ Böylece genel hukuk ilkesi olan eşit işlem ilkesi kanun hükmü haline gelmiştir.

¹⁴⁴ Arslanlı, s. 79, Moroğlu, s. 181, Poroy/Tekinlp/Çamoğlu, s. 422.

¹⁴⁵ Poroy/Tekinlp/Çamoğlu, s. 421.

¹⁴⁶ Doktrinde bu husus mutlak emredici, nisbi emredici hüküm ayrımı ile çözümlenmeye çalışılmıştır. Arslanlı, H., **Anonim Şirketler**, İstanbul 1960, s. 79: “Mutlak manada amir hükümlere aykırılık kararı batıl kılar. Nisbi manada aykırılık sadece iptal hakkı verir.”; Moroğlu, s. 183: “Kararın meydana gelişine ilişkin olup onu hukuken oluşturan kurucu-şekli nitelikteki mutlak emredici hükümlere aykırı olması halinde yokluğu, konusu bakımından mutlak emredici hükümlere aykırı olması veya nisbi emredici hükümlerin kısmen veya tamamen değiştirilmesini ve kaldırılmasını öngörmesi halinde batıl olması söz konusu olur.”; Tekil, s. 331: “Mutlak emredici hükümler TK m. 19’da kanunun kati surette uymayı emrelediği şeklinde anlatılan, kamu düzenini ilgilendiren ve dolayısıyla kendilerine aykırı hareketin yaptırımı yokluk veya hükümsüzlük olan hükümlerdir. Bu hükümler iptal davasına konu teşkil etmezler.”; Çevik, s. 237: “Kanunun nispi emredici hükümlerine aykırı olan kararların iptali istenebilir.” **Aksi görüş:** Hirsch, s. 298: “Medeni Kanun hukuki güvenlik ve selamet adına batıl evlenmeleri, hâkimin hükmü ile ortadan kaldırılınca kadar geçerli saymıştır. Genel kurul kararları da aynı düşüncelerle butlana değil, iptale tabi tutulmalıdır.”; İmregün, s. 121: “Emredici hükümleri mutlak emredici hükümler ve nispi emredici hükümler diye ayrıma tabi tutmak hukuk tekniğine uymaz. TK m. 381, bütün emredici hükümlere aykırılık hallerini mutlak ve nispi ayrımı yapmaksızın iptal davası ile müeyyidelendirmiştir. Ancak TK m. 381’in hiçbir ayırım yapmaksızın kanuna aykırı bütün kararları iptal davası ile müeyyidelendirmesi ve böylece BK m. 19 ve 20. de öngörülen genel hukuk teorisindeki mutlak butlan müeyyidesinden ayrılması isabetli değildir.”

yoksa yorumlayıcı mı bir hükmünü ihlal ettiğini tespit etmek bazı durumlarda doğru sonuca ulaştırmaz. Çünkü bütün emredici hükümlerin ihlali her zaman yokluk ya da butlan sonucunu doğurmaz. Örneğin davet merasimine riayet edilmeksizin toplanan ve gerekli nisaplarla işlem yapan genel kurulun kararları, kanuni süre içinde iptal davası açılmaması sebebiyle sıhhat kazanır¹⁴⁷. Bu nedenle batıl kararlar sınırlı olarak tespit edildikten sonra bunlar dışında kalanların iptal edilebilir grubuna girdiğini kabul etmek gerekir¹⁴⁸.

Diğer taraftan bazı kanun maddelerinin iptali yokluk, butlan veya iptal edilebilirlik sonucunu doğurmaksızın ilgililerin sorumluluğuna yol açar. Örneğin TK m. 364/1’de belirtilen üç aylık süre içinde toplanmayıp daha sonra toplanan olağan genel kurulda alınan kararlar geçerli olup, sadece toplantıyı kusurlu olarak geciktiren yönetim kurulu üyelerinin tazminat sorumlulukları söz konusu olur¹⁴⁹.

b) Ana Sözleşmeye Aykırılık

Genel kurul kararlarının şirket ana sözleşmesine aykırı olması hali de bir iptal sebebidir. Şirket ana sözleşmesi emredici hükümlere aykırı olmayan özel hükümlerden, yedek veya yorumlayıcı kanun hükümlerinin kısmen veya tamamen aksini öngören hükümlerden, emredici nitelikteki kanun hükümlerini kanunkoyucunun amacına uygun olarak daha da ağırlaştıran veya pekiştiren hükümlerden, ihlal edilmesi genel kurul kararının ana sözleşmeye aykırılık nedeniyle iptal edilebilirliğine yol açmayıp sadece ilgililerin tazmin sorumluluğuna yol açan düzenleyici hükümlerden ve nihayetinde uygulamada sıkça görüldüğü üzere kanunların emredici olan ve olmayan hükümlerini aynen veya özü bakımından tekrar eden hükümlerden oluşur¹⁵⁰.

¹⁴⁷ Domaniç, H., **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK Şerhi II**, İstanbul 1988, s.883.

¹⁴⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 421.

¹⁴⁹ Moroğlu, s. 183.

¹⁵⁰ Moroğlu, s. 184.

Bir kanun hükmü ana sözleşmeye konmuşsa, açılacak iptal davası kanuna aykırılık sebebine dayandırılmalıdır. Eğer sözleşmeye dercedilen hüküm emredici bir hüküm ise, bu hükme aykırı karar alınması halinde ana sözleşmeye aykırılıktan değil, emredici kanun hükmüne aykırılıktan dava açılması gerekir. Kaldı ki bu durumda kanunun emredici hükmüne aykırı olarak alınan karar yokluk veya butlan sonucuyla karşı karşıyadır. Açılan dava iptal davası olsa bile tespit davası olarak nitelendirilip sonuçlandırılmalıdır¹⁵¹. Ancak kanunun emredici hükmü daha da ağırlaştırılarak sözleşmeye konulmuşsa bu takdirde bu hükümler sözleşme hükümleri sayılırlar ve bunlara aykırılık da iptal davası hakkı verir¹⁵². Örneğin TK m. 520/2'ye göre devir hususunun pay defterine kaydedilebilmesi için, ortaklardan en az dörtte üçünün devre muvafakat etmesi ve bunların esas sermayenin en az dörtte üçüne sahip olması şarttır. Şirket ana sözleşmesine konulacak bir hükümle devrin pay defterine kaydedilebilmesi için ortakların oybirliği ile devre muvafakat etmeleri şartı aranabilir. Oybirliği ile devir kararı alınmayan durumlarda alınan genel kurul kararı esas sözleşmeye aykırılıktan iptal davasına konu olur.

Emredici hükümlerin aksini yani bunların değiştirilmesini veya kaldırılmasını öngören hükümler ana sözleşmede yer alabilir. Ancak kuruluştaki ve sonradan değişikliklerde ana sözleşme hükümleri çeşitli denetlemelerden geçtiği için, bunların kanun hükümlerine aykırılığı pek istisnai bir durumdur¹⁵³. Her nasılsa sözleşmede yer bulan bu nevi hükümler batıldır.

¹⁵¹ Yargıtay 11. HD 24.09.1993 1992/5419E., 1993/5826K. (Moroğlu, s. 185 dipnot) : "...hakimin yokluk veya butlanı nazara alması tarafların ileri sürmüş olmaları ve davaya dayanak yapılması koşuluna ... bağlı değildir..."

¹⁵² Arslanlı, s. 80; İmregün, s. 123.

¹⁵³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 423.

c) Âfaki İyiniyet Kurallarına Aykırılık

TK m. 381’de âfaki iyiniyet kurallarına aykırılık açıkça iptal sebebi olarak sayılmıştır. Kanuna ve şirket ana sözleşmesine uygun ancak âfaki iyiniyet kurallarına aykırı olan bir genel kurul kararı iptal sebebini haiz demektir. Çünkü genel kurulda alınacak, görünüşte kanuna ve sözleşme hükümlerine uygun bir kararla, çoğunluğun yetkilerini kötüye kullanarak azınlığı ve münferit pay sahibinin meşru çıkarlarını ihlal etmesi mümkündür¹⁵⁴. Adliye Encümeni Gerekçesine göre, “ekseriyetin haksız ve yersiz kararlarıyla azlığı ezmesine engel olmak” için bu madde sevk edilmiştir. Maddedeki ‘kanuna aykırı’ deyiminin içine MK m. 2 ve BK m. 20 hükümlerinin de girdiği kabul edilebilir.

Âfakî iyiniyet kuralları, MK m. 2 anlamında dürüstlük kurallarıdır. TK m. 381’de yer alan bu kaide, bütün hukuki iş, işlem ve ilişkilerde kabul edilen ve MK m. 2’de düzenlenen objektif iyiniyet kurallarının lüzumsuz bir tekrarıdır¹⁵⁵. TK m. 1’de Ticaret Kanununun Medeni Kanunun ayrılmaz bir cüz’ü olduğunu belirtildiğine göre ve MK m. 2 hükmünün genel bir hüküm olması nedeniyle bu kural TK m. 381 hükmünde yer almasaydı dahi, anonim şirket dolayısıyla da limited şirket genel kurul kararlarının iptali hususunda uygulanabilir idi.

Limited şirketin amaç ve çıkarı haklı kılmadığı halde azınlık pay sahiplerinin zarara uğratılmalarına yol açan çoğunluk kararları âfaki iyiniyet kurallarına aykırı ve iptal edilebilir kararlardır¹⁵⁶. Diğer bir söyleyişle, şirketin maksat ve konusu zorunlu kılmadığı halde, çoğunluğun kanun ve esas mukavele hükümleri dairesinde aldığı karar azlığın menfaatlerini açıkça ihlal

¹⁵⁴ İmregün, s. 123.

¹⁵⁵ Domaniç, s. 381; Moroğlu, s.188 vd; İmregün, s. 126: “TK m. 381’e ‘Her türlü tereddütleri bertaraf etmek üzere’ eklenen ‘âfaki iyiniyet esaslarına aykırı kararlar’ kaydının tereddütleri gidermek şöyle dursun, durumu büsbütün karıştırdığı iddia olunabilir. Böyle bir kayıt eklenecek yerde, MK m. 2’ye yollama ile yetinilse idi çok daha faydalı olurdu.” **Aksi görüş:** Tekil, s. 333: “TK m. 381 metnine objektif iyiniyet kurallarına aykırılık hususunun da bir iptal sebebi olarak getirilmesi gerçekte isabetlidir. Ama bu hükmün yorumu önemlidir.”

¹⁵⁶ Moroğlu, s. 190.

ediyorsa, yani MK m.2’de aranan şartlar tahakkuk ediyorsa, iptal davası açılabilir, bu nevi kararlar batıl değildir¹⁵⁷. Örneğin, ortaklığın sermaye yapısı gerektirmediği halde yeterli ekonomik gücü (veya nakit gücü) bulunmayan pay sahiplerinin ortaklıktaki sermaye ve pay oranlarını düşürmek amacıyla alınan sermaye artırımı kararı, hakkın kötüye kullanılması sebebiyle iptal edilebilir bir karardır¹⁵⁸. Bu türden kararlar kanun ve ana sözleşmeye uygun olsalar bile iptali kabil kararlardır¹⁵⁹. Görüleceği üzere sadece kanuna ve ana sözleşmeye uygun olması kararın hukuka uygun olduğu anlamını taşımaz. Kararın hukuka uygun sayılabilmesi için ayrıca dürüstlük kurallarına da aykırılık taşımaması gerekir.

Kanuna ve ana sözleşmeye uygun bir kararın iyiniyet kurallarına uygun olmadığının kanıtlanması her durumda kolay olmaz. Hangi durumların iyiniyet kurallarına aykırılık teşkil ettiğinin belirlenebilmesi açısından limited şirketin mahiyet ve amacı hareket noktası oluşturabilir. Şöyle ki, limited şirketlerde ortakların nihai gayesi, şirket bünyesi altında kazanç elde etmektir. Limited şirketlerde genel kurul kararları da, kural olarak esas sermayenin mutlak çoğunluğunu temsil eden ortakların olumlu oyuyla alınır. İşte çoğunluğun kötü niyetli olarak aldığı karar aynı zamanda ortakların şirket bünyesi altında elde edecekleri kazanç ya da çıkarları da ihlal ediyorsa, o kararın dürüstlük kurallarına aykırı olduğundan bahsedilebilir.

¹⁵⁷ Arslanlı, s. 81.

¹⁵⁸ Moroğlu, s. 190.

¹⁵⁹ İmregün, s. 124: “*Kanımızca, kanun ve sözleşme hükümlerine uygun bir kararın iptali pek istisnai bir anlam taşır. Böyle bir kararın iptal edilebilmesi için ortada ciddi sebepler mevcut olmalı ve karar iptal edilmediği surette pay sahiplerinin çıkarları ciddi tehlikelere maruz kalmalıdır. Ancak iyiniyet esasları bu gibi kararların iptalinde asla yeterli ölçü görevi göremez. Bu nedenle kanun ve sözleşme hükümlerine uygun olsa dahi ‘âfaki iyiniyet kurallarına aykırı’ olduğu gerekçesi ile bir kararın iptaline cevaz vermek, mahkemeye, keyfiliğe yaklaşan bir takdir yetkisi tanımak olur. Bu ise asla varılması istenen sonuç olamaz.*”

C. İptal Davasının Özellikleri

1. Genel Olarak

Limited şirketlerde kanuna, şirket ana sözleşmesine ve özellikle âfaki iyiniyet kurallarına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içinde kanunda belirlenen kişiler tarafından şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesinde iptal davası açılabilir (TK m. 536/4, m. 381 vd). Kararın iptal sebeplerinden birini taşıması halinde TK m. 381 vd hükümlerine göre iptal edilebilirliği iddia edilebilir. Yokluk ve butlanda olduğu gibi iptal edilebilirlik defi veya itiraz yolu ile ileri sürülemez ve mahkeme tarafından re'sen dikkate alınamaz. İptal edilebilirlik sadece dava yoluyla ileri sürülebilir.

İptal davası inşaî (yenilik doğurucu) dava vasfını taşır¹⁶⁰. İnşaî dava ile davacı, var olan bir hukuki durumun değiştirilmesini, kaldırılmasını veya yeni bir hukuki durum yaratılmasını ister¹⁶¹. İnşaî davalar etkisinin geleceğe ve geçmişe yönelik olmasına göre ikiye ayrılırlar. Anonim ve limited şirket genel kurul kararlarının iptali davası, geçmişe etkili inşaî davalardır¹⁶². Yani mahkemenin hükmü ile genel kurul kararı, alındığı andan itibaren ortadan kalkar.

Yokluk ve butlan hallerinde açılabilen tespit davası iptal edilebilir kararlar bakımından caiz değildir. İptal davası, tespit davası olarak açılmaz. Zira konusunun hukuki ilişki olması ve davacının tespit davası açmakta hukuki yararının bulunması, tespit davasının dava şartıdır¹⁶³. İptal sebeplerini taşıyan bir genel kurul kararında bu sebeplerin bulunduğu tespit edilmesi talebiyle açılan tespit davası, davacının bu talepte hukuki yararı bulunmadığı gerekçesiyle dinlenemez. Kaldı ki, iptal davası yerine tespit davası

¹⁶⁰ Arslanlı, s. 82; Tekil, s. 310; Moroğlu, s. 199.

¹⁶¹ Kuru, B., Arslan, R., Yılmaz E., **Medeni Usul Hukuku**, B. 16, Ankara 2005, s. 325.

¹⁶² Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 328.

¹⁶³ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 323.

açılabilmesinin kabulü de TK m. 38’de öngörülen üç aylık hak düşürücü süresinin etkisiz bırakılmasına yol açar¹⁶⁴.

2. İptal Davasında Taraflar

İptal davasını TK m. 381’de sayılan ve aşağıda ayrıntılı olarak inceleyeceğimiz üzere pay sahipleri, organ sıfatıyla müdürler ve kararların uygulanması kişisel sorumluluklarını doğuracak ise müdürler ve denetçilerden her biri açabilir. Yokluk ve butlanın tespiti böyle bir tespitle yararı olan genel kurulda olumlu oy kullanmış pay sahipleri dâhil her ilgili tarafından istenebilirken iptal davası sadece TK m. 361/3 ve m. 381’de sayılan kişi ve organlar tarafından açılabilir. İptal davasının açılması için davacı, kararın iptalinde maddi bir menfaatinin bulunduğunu ispat etmeye mecbur değildir¹⁶⁵. Kararın iptal edilebilmesi için iptal sebeplerini taşıması gerekli ve yeterlidir¹⁶⁶. İptal davasının davalısı limited şirket tüzelkişiliğidir.

a) Davacılar

(1) Pay Sahipleri

TK m. 536/4’ün TK m. 381 vd hükümlerine yaptığı atfa binaen limited şirket pay sahiplerinin iptal sebeplerini haiz kararlara karşı iptal davası açma hak ve yetkileri vardır. Pay sahiplerinin bu hakkı kaldırılamaz, kısıtlanamaz veya bu hakkın kullanılması bir şarta bağlanamaz. Bu nevi kayıtları içeren sözleşme hükümleri batıldır. Ancak her hak gibi iptal davası açma hakkı MK m. 2’de yer alan objektif iyiniyet kuralı çerçevesinde kullanılmalıdır¹⁶⁷.

¹⁶⁴ Moroğlu, s. 200.

¹⁶⁵ Arslanlı, s. 82.

¹⁶⁶ Moroğlu, “Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü”, s. 304: “Görüşümce, genel kurul kararlarının iptaline hükmedilebilmesi için mücerret kanuna veya ana sözleşmeye aykırı olması ile yetinilmemeli, ayrıca pay sahiplerinin veya ortaklığın zararına sonuçlara yol açar nitelikte olup olmadığı da aranmalıdır. ”

¹⁶⁷ Arslanlı, s. 82; Moroğlu, s. 207.

Limited şirketlere gerçek veya tüzelkişiler ortak olabildiğine göre, iptal davası açma hakkı da bu gerçek ve tüzelkişilere aittir. Gerçek kişiler bizzat veya kanuni temsilcileri; tüzelkişiler ise temsile yetkili kimseler veya bu kimselerce atanacak vekil marifetiyle bu hakkı kullanırlar¹⁶⁸.

İptal davasını açabilmek için, davacının davanın ikame edildiği sırada pay sahibi sıfatını taşıyor olması ve sıfatı dava süresince devam ettirmesi lazımdır¹⁶⁹. Pay sahipliği sıfatının dava devam ederken sona ermesi durumunda davanın hukuki durumunun ne olacağı ya da payın intikal ettiği yeni pay sahibinin davaya devam edip edemeyeceği soruları akla gelebilir. Bu sorulara verilecek cevap pay sahipliği sıfatının külli halefiyet veya cüzi halefiyete göre değişmesi durumuna göre farklılık gösterecektir.

Gerçek kişi pay sahibinin ölümü halinde iptal davası açabilme hakkı mirasçıları, iflası halinde ise iflas idaresi tarafından kullanılır. Davacı şirketin nevi değiştirmesi halinde iptal davası açma hakkı, yeni şirkete geçer. Çünkü yeni nev'e çevrilen şirket eskisinin devamıdır (TK m. 152). Keza şirketlerin birleşmesi halinde, ortadan kalkan şirketin bütün hak ve borçları kalan yahut yeni kurulan şirkete intikal eder (TK m. 146 vd). Kalkan yahut yeni kurulan şirket ortadan kalkan şirketin yerine geçeceğinden iptal davası açma hakkı da bu kurulan şirket tarafından kullanılır. Görüldüğü gibi pay sahipliği sıfatının külli halefiyet uyarınca değiştiği hallerde iptal davası açma hakkı ile ilgili bir sorunla karşılaşılmamaktadır. Bu durumlarda iptal davası hakkının külli halef konumunda olan yeni pay sahibi tarafından aynen kullanılabileceği kabul edilir¹⁷⁰. Yani iptal davası açıldıktan sonra pay sahipliği sıfatı külli halefiyet gereği intikal ederse, açılan davaya külli halef devam edebilir. Pay sahibi tarafından bu hak kullanılmadan pay külli halefiyet gereği intikal ederse,

¹⁶⁸ Moroğlu, s. 208.

¹⁶⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 424.

¹⁷⁰ Kendigelen, A., "İptal Davası Açma Hakkı ve Pay Sahipliği Sıfatının Cüz'î Halefiyet (Payların Devri) Sonucu Değişmesi", Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yıl Yaş Günü Armağanı, C. I, İstanbul 2001, s. 309.

kanunda belirtilen hak üç aylık hak düşürücü süre dolmadan külli halef tarafından iptal davası açılabilir.

Pay sahipliği sıfatının cüzi halefiyet ilkesi gereği değiştiği yani payın devredildiği durumlarda iptal davası açma hakkının akıbetine cevap vermek külli halefiyette olduğu kadar kolay değildir. Pay sahibinin payını devretmesi şu iki sorunu gündeme getirmektedir. *Birincisi*, sahip olduğu tüm payların devri sonucu pay sahipliği sıfatını yitiren bir kişinin (eski pay sahibinin) iptal davası açma hakkını artık kullanabilip kullanamayacağı, özellikle açmış olduğu bir iptal davasına devam edip edemeyeceği; *ikincisi* ise bir iptal davası açıldıktan ya da henüz dava açma süresi dolmadan, ancak her halde genel kurul toplantısından sonra limited şirket paylarını iktisap ederek pay sahipliği sıfatını kazanan bir kişinin (yani pay sahibinin), payları devraldığı kişi tarafından açılmış bir iptal davasına devam edip edemeyeceği, giderek süresi içinde yeni bir iptal davası açıp açamayacağıdır¹⁷¹. Daha önce de belirttiğimiz üzere iptal davası açmak için, genel kurul kararı alındığı anda pay sahibi olmak ve bu sıfatı dava sonuna kadar taşımak gereklidir. Dava açıldığı zaman bulunması gereken pay sahipliği sıfatının, davanın kesin olarak sonuçlanmasına kadar taşınması şarttır. Aksi takdirde dava reddedilir¹⁷². Daha açık bir şekilde anlatılacak olursa, iptal davasını açmadan önce payını devreden pay sahibi, devir ile iptal davası açma hakkını kaybeder. Bu durumda payı devralan yeni pay sahibinin de süresi içinde olsa dahi iptal davası açma hakkı yoktur¹⁷³. Pay sahibi iptal davası açtıktan sonra payını devrederse, açılan davaya yeni pay sahibi devam edemeyeceğinden davanın reddi gerekir.

¹⁷¹ Kendigelen, s. 310.

¹⁷² Moroğlu, s. 208 vd; Kendigelen, s. 311, İmregün, s. 135, Tekil, s. 338, Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 426; Pulaşlı, s. 383. **Aksi görüş:** Eriş, **Anonim Şirketler Hukuku**, Ankara 1995, s. 450: “*Iptal davası açmış eski pay sahibinin paylarını devralanın açtığı iptal davasına, yeni pay sahibi devam edebilir.*”

¹⁷³ Ayrıntılı açıklama ve gerekçeleri için bkz: Kendigelen, s. 320 vd., **Aynı görüş:** Moroğlu, s. 209.

Pay birden fazla ortağa ait olabilir. Bu durumda TK m. 527/1'e göre bu ortakların müşterek bir temsilci tayin etmeleri gerekir. İptal davası açma hakkı da tayin edilmesi gereken bu müşterek temsilci vasıtasıyla kullanılır.

Ortakların pay sahipliği sıfatının kanıtlanmasında pay defteri esas alınır. Zira ortakların ad ve soyadları, pay miktarları, vuku bulan ödemeler, payların devir ve intikali ve bu hususlarla ilgili diğer değişiklikler bu deftere kaydolunur (TK m. 519/1).

Ortaklık payı üzerinde intifa hakkı bulunması halinde iptal davası açma hakkının intifa hakkı sahibine mi mülkiyet hakkı sahibine mi ait olduğu hususunun ortaya konması önem arz eden bir konudur. Doktrinde genel olarak intifa hakkı sahibinin iptal davası açma hakkı olduğu kabul görmektedir¹⁷⁴. Bu durumda intifa hakkı sahibinin yanı sıra mülkiyet hakkı sahibinin de dava hakkı bulunup bulunmadığı sorusu akla gelebilir. Bazı durumlarda mülkiyet hakkı sahibi olan pay sahibinin menfaatleri iptal davası açmayı gerektirir nitelikte olabilir. Örneğin sermaye azaltılmasını ve bir kısım payların itfasını öngören bir genel kurul kararının iptalini dava etmekte özellikle pay sahibinin çıkarı bulunabilir¹⁷⁵. Pay sahibinin de intifa hakkı sahibi yanı sıra iptal davası açabilmesi mümkündür¹⁷⁶. Ancak pay üzerinde intifa

¹⁷⁴ Arslanlı, Anonim Şirketler, s. 85; Moroğlu, s. 211 vd; Domaniç, s. 890; Tekil, s. 339; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 426; Doğanay, s. 806; Teoman, Ö., “**Anonim Ortaklıkta Paylar Üzerinde İntifa Hakkı Bulunması Durumunda Oy Hakkı Dışındaki Yönetim Haklarının Kimin Tarafından Kullanılacağı Sorunu**” (Pay Üzerinde İntifa Hakkı ve Yönetim Hakları), Otuz Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim, C. I, s. 332. **Aksi görüş:** Okçuoğlu Y., “**Anonim ve Kooperatif Şirketler Genel Kurul Kararlarının İptali İçin Gerekli Olan Muhalefet ve Muhalefetin Tutanağa Geçirilmesi**”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II Bildiriler-Tartışmalar, Ankara 1985, s. 280: “*Esas itibariyle dava açma hakkı pay sahibine aittir. Ancak hukuki yararı olduğunu kanıtlaması ve dava şartlarını da yerine getirmesi kaydıyla intifa hakkı sahibine de bu hak tanınabilir.*”

¹⁷⁵ Moroğlu, s. 213.

¹⁷⁶ Tekil, s. 339: “*İntifa hakkı sahibinin iptal davası açmada yararının bulunması, pay sahibinin de iptal davası açma yolundaki kanun ile kaldırılmamış iptal davası hakkını engellemez.*”; Moroğlu, s. 211 vd: “*Pay üzerinde intifa hakkı bulunması halinde kuru mülkiyet hakkı sahibi yanında intifa hakkı sahibinin de münferiden iptal davası açmaya yetkili olduğunun, kuru mülkiyet hakkı sahibi ile intifa hakkı sahibi arasında ihtiyari bir dava arkadaşlığı olduğunun kabulü gerekir.*”; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 426: “*Genel kurul kararının iptal edilmesinde davacı sıfatı olayın gereklerine göre intifa hakkı sahibine ya da kuru mülkiyet hakkı pay sahibine tanınabilir.*” **Aksi görüş:** Teoman, “**Pay Üzerinde İntifa Hakkı ve Yönetim Hakları**”, s. 341: “*İptal davası açma*

hakkı kurulmasından sonra pay sahibinin toplantıya katılması ve muhalefeti zapta geçirtmesinin gerekliliği hususunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, bu halde TK m. 381'e göre iptal davası açma hakkı bulunan pay sahibinin, intifa hakkı sahibinden bağımsız olarak genel kurula katılma ve alınan kararlara muhalefetini tutanağa geçirtme hakkının bulunduğu kabul edilmesi gerekir¹⁷⁷. Diğer görüşe göre ise, mülkiyet sahibinin genel kurula katılmayacağı göz önünde tutularak, aleyhine iptal davası açacağı karara karşı muhalefet edip keyfiyeti zapta geçirme şartından varestede tutulması gerekir¹⁷⁸.

Pay sahiplerinin genel kurul toplantısına katılıp katılmamalarına göre iptal davası açma şartları farklılık gösterir. Bu nedenle pay sahiplerinin genel kurul kararına karşı iptal davası açabilme şartları, toplantıya katılıp katılmadıklarına göre ayrı ayrı incelenecektir.

i. Genel Kurul Toplantısına Katılmış Pay Sahipleri

“Toplantıda hazır bulunup da karara muhalif kalarak keyfiyeti zapta geçirten pay sahipleri” iptal davası açabilirler (TK m. 381/1). Pay sahibinin toplantıya temsilcisi vasıtasıyla katılması halinde, temsilcinin olumsuz oy kullanıp muhalefeti zapta geçirtmesi suretiyle iptal davası açılabilir.

Toplantıya katılan pay sahibi veya temsilcisinin bu toplantıda alınan karara karşı iptal davası açabilmesi için gerekli olan şartlar; kararın alınmasında olumsuz oy kullanılması ve karara karşı olunduğunun toplantı tutanağına geçirilmesidir. İlk şart pay, sahibinin olumsuz oy kullanmasıdır. Karara “red” oyu verilmesiyle tezahür eder. İkinci şart, karara muhalefetin tutanağa geçirilmesidir. Bu bakımdan eleştiri düzeyinde kalan açıklamalar muhalefet sayılmaz. Eleştiri, tutanağa geçirilse dahi sahibine dava hakkı

hakkı niteliği gereği bölünemeyeceğinden ve salt intifa hakkı sahibi tarafından kullanılması zorunlu olduğundan malikin iptal davası açma hakkı yoktur.”

¹⁷⁷ Moroğlu, s. 213.

¹⁷⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 427.

tanınamaz¹⁷⁹. Görüşülen öneriye yapılan muhalefet de kanunun aradığı anlamda muhalefet değildir¹⁸⁰. Çünkü muhalefetin karara yapılması gerekir.

TK m. 381/1’de belirtilen bu iki şartın bir arada bulunması, davanın açılabilmesi bakımından aranan kanuni zorunluluktur Doktrinde pay sahibinin red oyu kullanmasının iptal davası açabilmesi bakımından yeterli sayılması, ayrıca muhalefetin zapta geçirilmesinin zorunlu tutulmaması yönünde görüşler bulunmaktadır¹⁸¹. Bu hususta Yargıtay’ın yerleşik görüşü her iki koşulun bir arada bulunması gerektiği şeklindedir¹⁸².

Genel kurul kararının alınmasında olumlu oy kullanan pay sahibi, muhalefet ettiğini toplantı tutanağına geçirtmiş olsa dahi iptal davası açamaz. Bu durumun tek istisnası pay sahibinin iradesini sakatlayan bir sebebin mevcut olduğunun ispat edilmesidir¹⁸³. Yani pay sahibi hata, hile tehdit gibi rızayı sakatlayan sebeplerle olumsuz oy kullanacağı yerde çekimser veya olumlu oy kullanmak zorunda kaldığını, kullandığı oyun toplantı tutanağına yanlış kaydedildiğini veya muhalefetini bu sebepler yüzünden zapta geçirtemediğini kesinleşmiş bir mahkeme hükmüyle ispat ettiği takdirde iptal davası açma hakkını elde eder. Çekimser oy kullanılması halinde de pay sahibinin iptal davası açma hakkı yoktur¹⁸⁴. Çünkü dava açabilmek için alınan

¹⁷⁹ Okçuoğlu, s.274 vd.

¹⁸⁰ Yargıtay 11. HD. 01.02.2001 2000/9117E., 2001/683K., Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 26.02.2003 2003/11-121E., 2003/104K. (Yayınlanmamış): “Oylama öncesi yapılan görüşme sırasında sonradan alınacak karara esas olması muhtemel bir öneriye karşı olunduğunun belirtilmesi, alınan karara muhalif olunduğu anlamı taşımamaktadır. Muhalefetin, görüşülen öneriye değil, alınan karara karşı yapılması gerekir.”

¹⁸¹ Moroğlu, s. 217: “Karara red oyu verilmesi yanında, ayrıca bu karara muhalif olunduğunun da tutanağa geçirilmesinin istenmesi, iptal davası açma hakkının kullanılmasının gereksiz yere zorlaştırılması ve hatta kısıtlanması sonucunu doğuracaktır.” ; Okçuoğlu, s. 269: “Pay sahibinin alınan karara muhalif kaldığı tutanakta ismen belirtilmiş ise artık, muhalefetin tutanağa geçirilmesi koşulunun da yerine getirilmiş olduğunu, paydaşın muhalefet şerhi varsa onun muhalif kaldığı ismen belirtilmemiş olsa dahi, karara muhalif oy kullandığının kabulü gerekir.”

¹⁸² Yargıtay 11. HD 20.11.2001 2001/6860E., 2001/9182K. (Okçuoğlu, s. 270 vd.): “Genel kurul kararlarının iptali davasını açabilmek için, karara muhalif kalınması yeterli olmayıp, aynen muhalefetin tutanağa geçirilmesi şarttır. Bu dava şartını yerine getirmeyen davacının iptal davasının reddi gerekir.”

¹⁸³ Arslanlı, s. 80; Domaniç, s. 131; Moroğlu, s. 217; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 425.

¹⁸⁴ Tekil, s. 335: “Karara oyu ile muhalif kalsaydı gerekli çoğunluk elde edilemeyerek kararın çıkmayacağı bir durumda çekimser kalarak hem kararın çıkmasına yardımcı olmuş bulunmak ve hem

karara karşı olmak lazımdır. Oysa çekimser oy sahibi, kararın lehinde olmamakla birlikte karara karşı da değildir. Bu nedenle çekimser oy kullanan pay sahibi, sonradan tutanağa muhalefet geçirtse dahi, dava açma hakkını kazanamaması gerekir¹⁸⁵.

Karara muhalefetin gerekçeli olması zorunlu değildir¹⁸⁶. Çünkü TK m. 381/1'de karara red oyu vermek ve karara karşı olunduğunu toplantı tutanağına yazdırmak gerekli ve yeterli sayılmıştır. Ancak hangi karara karşı muhalif kalındığı açık olarak belirtilmelidir. Ayrıca tutanağa yazılan veya yazdırılan muhalefet açıklamasının, bu açıklamayı yapan pay sahibi veya temsilcisi tarafından imzalanması da zorunlu değildir¹⁸⁷.

ii. Genel Kurul Toplantısına Katılmayan Pay Sahipleri

Genel kurul toplantısına şahsen veya kanuni temsilcisi vasıtasıyla katılmayan pay sahipleri ancak toplantıya davetin usulü dairesinde yapılmadığı veya gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediği ile genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olmayan kişilerin karara katıldıkları iddiasıyla iptal davası açabilirler (TK m. 381/1). Bu koşullardan en az birinin bulunması toplantıda hazır bulunmamış pay sahipleri tarafından açılacak

de tutanağa muhalefet geçirilerek sonradan aynı kararın iptali için davacı olmak, davacılık sıfatını sınırlandırmakta olan dürüstlük kuralları nasıl bağdaşır.” diyerek tenkitte bulunmuştur. **Aynı yönde:** Moroğlu, s. 217; Okçuoğlu, s. 274. **Aksi görüş:** Arslanlı, s. 86: “*Reyden istinkâf dava hakkını iskat etmez, yeter ki muhalefet zabta yazdırılmış olsun. TK sistemine göre ekseriyet mevcut reyler göre hesap edileceğinden, istinkâf muhalif reyler gibi tesir icra eder.*”; İmregün, s. 131: “*Genel kurulda çekimser oy kullananlar dava hakkından yoksundurlar. Bu açıdan kanun hükmü eksiktir. Zira afakî iyiniyet esaslarına aykırılık hemen fark edilmeyebilir. Bu nedenle karara çekimser kalan hatta olumlu oy verenlerin dahi afakî iyiniyet esaslarına aykırılık halinde biraz düşündükten sonra dava açabilmelerine cevaz vermek isabetli olacaktır.*”; Domaniç, s. 885: “*Çekimser reyler muhalefet ifade edeceğinden çekimser oy kullanan ortaklar muhalefetlerini zapta geçirtmek şartıyla iptal davası açabilir.*”

¹⁸⁵ Okçuoğlu, s. 275.

¹⁸⁶ Arslanlı, s. 86; Moroğlu, s. 221; Okçuoğlu, s. 278; Tekil, s. 337; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 424.

Aksi görüş: Domaniç, s. 885 vd.: “*Muhalefet gerekçelerinin de genel kurulda açıklanması, zapta geçirilmesi, karar verecek ortakların bunları değerlendirmesine imkan verilmesi de, dava hakkının doğumu için şarttır. Zira sebep ve gerekçeleri açıklamayan muhalefet, itiraz eden ortağın kötü niyetinden kuşku yaratıp, ekseriyeti yok yere cephe almaya itebileceği gibi, ortakların muhalefet sebeplerini değerlendirmesi ve icabında bu gerekçelere katılmasını ve hatta muhalefeti ortadan kaldıracak karşıt açıklamalar yapılmasını da engelleyebilir.*”

¹⁸⁷ Moroğlu, s. 220.

olan iptal davasının dinlenebilmesi koşuludur¹⁸⁸. Tasarıda bu hükmü karşılayan madde, yürürlüğüne göre farklılıklar içermektedir. Şöyle ki Tasarının 446. maddesinin b bendine göre, “*Toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilân edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve yukarıda sayılan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleri iptal davası açabilirler.*” Yeni olarak, “oy kullanmasına haksız olarak izin verilmeyen” pay sahiplerine de açık olarak bu hak tanınmıştır. Yürürlükteki düzenlemeden farklı olarak; kararın iptal edilebilmesi için, salt bu aykırılıkların bulunması yeterli değildir. Bu aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olması da gereklidir ki genel kurul kararı iptal edilebilsin. Ayrıca Tasarıdaki bu madde ile genel kurulda hazır bulunanlar olumlu oy kullansalar bile sayılan durumlarda iptal davası açabilecek duruma getirilmişlerdir. Bu durum aynı maddenin a bendi ile çelişki içindedir. Keza toplantıda hazır bulunup üstelik olumlu oy kullanan birinin sonrasında toplantının usulüne göre yapılmadığı veya gündemin gereği gibi ilan edilmediği gibi sebeplere dayanarak iptal davası açabilmesi iyiniyet ilkesi ile bağdaşmaz.

Toplantıya davetin usulüne uygun olmadığının iddia ve ispatı genel kurul kararının iptaline yol açacağından öncelikli olarak ‘toplantıya davet’ usulü üzerinde durulacaktır.

Limited şirketlerde toplantıya çağrı, şirket ana sözleşmesinde gösterilen şekilde ve sözleşmede bu hususta hüküm yoksa taahhütlü mektupla ve toplantıdan en az beş gün önce ve gündemi bildirmek suretiyle yapılır (TK m. 538/4). Anonim şirketlerde ise genel kurulun toplantıya daveti, şirket ana sözleşmesinde gösterilen şekil ve surette ve her halde TK m.

¹⁸⁸ Moroğlu, s. 222.

37’de anılan gazete ile ilan ve toplantı günleri dâhil olmamak üzere, toplantı vaktinden en az iki hafta önce yapılmak lazımdır (TK m. 368). Görüleceği üzere limited ve anonim şirketlerde genel kurulun toplantıya daveti şekli birbirlerinden farklıdır. Limited şirketlerde genel kurul toplantısına ilişkin çağrı toplantıdan en az beş gün önce taahhütlü mektupla yapılır. Anonim şirketlerde toplantıya çağrı ise ilan ve toplantı günleri dışında en az iki hafta önce yapılmalıdır ve her halde Ticaret Sicil Gazetesinde ilan yapılması zorunludur. Anonim şirketlerde genel kurulun toplantıya çağrılması usulünde aranan ilan zorunluluğu limited şirketler bakımından söz konusu değildir.

TK m. 536/1’de, anonim şirketin genel kurul toplantılarına ait hükümlerin, ortaklarının sayısı yirmiden fazla olan limited şirketlerin genel kurul toplantıları hakkında da uygulanacağı hükme bağlanmıştır. İlk olarak akla gelen anonim şirketlerde genel kurula davetin şekli hakkındaki hükmün ortak sayısı yirmiden fazla olan limited şirketler bakımından da cari olacağıdır. Bu durumda ortak sayısı yirmiden fazla olan limited şirketlerde genel kurulu toplantıya davetin; esas sözleşmede gösterilen şekilde ve her halde Ticaret Sicil Gazetesinde ilan yaptırılması suretiyle, toplantı günleri dışında en az iki hafta önce taahhütlü mektup gönderilmesi suretiyle yapılması gerektiği sonucu ortaya çıkar. Nitekim doktrinde bu yönde görüşler mevcuttur¹⁸⁹. Ancak TK m. 538/4 hükmü, limited şirketlerde toplantıya çağrı şeklini özel olarak düzenlemiştir. Bu nedenle yirmiden fazla ortaklı limited şirketlerde dahi toplantıya davetin TK m. 538/4’de belirtilen şekilde yapılması gerekli ve yeterlidir. Başka bir söylemle, ortak sayısı açısından herhangi bir ayırım yapmayarak, ister yirmiden az, ister yirmiden fazla ortaklı olsun tüm limited şirketlerin toplantıdan en az beş gün önce taahhütlü mektupla haber vermek koşuluyla toplantıya çağrılması hususunu kabul eden TK m. 538/4

¹⁸⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 922; Doğanay, s. 1091.

hükmü özel bir kural olduğundan, TK m. 536/1'deki yollamanın dışında kalmaktadır¹⁹⁰. Doktrinde ağırlıklı olan görüş de bu yöndedir¹⁹¹.

Şirket ana sözleşmesinde “toplantıya davet” usulü hakkında ayrıca bir hüküm olmayan hallerde, davetin taahhütlü mektupla ve toplantıdan en az beş gün önce yapılması gerekir. Keza gündem de toplantıya davet yapılırken bildirilmelidir. Gündemin ayrıca ilan edilmesi zorunluluğu yoktur. Şirket ana sözleşmesindeki usule, sözleşmede bu husus ayrıca düzenlenmemiş ise TK m. 538/4'de belirtilen usule uyulmadan ve gündem gereği gibi tebliğ edilmeden toplanan genel kurulda alınan kararlar, toplantıda hazır bulunmayan pay sahiplerince iptal ettirilebilir.

Doktrindeki bir görüşe göre; bir davetin varlığından söz edilemeyecek derecede ağır aykırılıklar toplantıya davetin ve dolayısıyla alınan kararın yok sayılmasına yol açar¹⁹². Yargıtay tarafından ise TK m. 368'de belirtilen çağrı prosedürüne aykırılığın (davetin varlığından söz edilemeyecek durumlarda dahi) müeyyidesinin yokluk değil, sadece iptal edilebilirlik olduğu kökleşmiş bir şekilde kabul edilmiştir¹⁹³.

Toplantıya çağrının usulü dairesinde yapılmadığı veya gündemin gereği gibi tebliğ ve ilan edilmediği hallerde, buna rağmen genel kurul toplantısına katılmış olan pay sahiplerinin sırf bu sebeplere dayanarak iptal

¹⁹⁰ Teoman, Ö, “**Limited Ortaklıklarda Genel Kurul Toplantısına İlişkin Çağrının En Az Beş Gün Önceden Yapılması Kuralı Üstüne Düşünceler**” (Genel Kurul Toplantısına Çağrı), İkt. ve Mal., C. XXIV, S. II, Şubt 1978, s. 469.

¹⁹¹ Karayalçın, s. 358; İmregün, s. 532; Tekil, s. 37; Teoman, “**Genel Kurul Toplantısına Çağrı**”, s. 469.

¹⁹² Moroğlu, s. 223.

¹⁹³ Yargıtay 11. HD 23.10.2000 2000/8481E., 2000/8125K. (Yayınlanmamış): “Mahkemece, TK’nun 368. maddesi hükmü dayanak gösterilerek nama yazılı pay sahibi olan davacının genel kurul toplantı gün ve saatinden taahhütlü mektupla haberdar edilmemiş olması nedeniyle, yapılan genel kurul toplantısının yoklukla malul olduğu sonucuna varılarak iptaline karar verilmiştir. Çağrı prosedürüne aykırılığın müeyyidesinin yokluk değil, sadece iptal edilebilirlik olduğu Dairemizin kökleşmiş içtihadıdır. Her ne kadar, TK’nun 368. maddesi hükmü emredici nitelikte ise de, aynı yasanın 381. maddesinde çağrıda usulsüzlük halinin genel kurula bu nedenle katılamayan ortaklar bu toplantıda alınan kararların iptali davası açma hakkını verdiğine göre, kanunkoyucunun da bu hükmeye aykırılığın müeyyidesini yokluk olarak kabul etmediğini açıkça göstermektedir.”

davası açma yetkileri yoktur¹⁹⁴. Bu durumda pay sahipleri ancak karara muhalif kalmak ve muhalefeti zapta geçirtmek suretiyle iptal davası açabilirler. Usulüne uygun yapılan çağrıya rağmen toplantıya katılmayan pay sahiplerinin iptal istemleri ise, genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olmayan kimselerin karara katılmış oldukları iddiasıyla sınırlıdır¹⁹⁵.

Tasarıda yapılan düzenlemeye göre; usulüne uygun çağrı yapılmadığı ve gündemin gereği gibi ilan edilmediği toplantıda pay sahibi hazır bulunsa ve hatta olumlu oy kullansa dahi iptal davası açabilir (Tasarı m. 446). Tasarıda usulüne uygun çağrı yapılmadığı ve gündemin gereği gibi ilan edilmediği durumlarda toplantıda hazır olan pay sahibinin kararı iptal ettirebilmesi için, karara muhalefet etmesi ve dolayısıyla bunu tutanağa geçirtmesi şartlarının aranmasından vazgeçilmiştir. Ancak yeni olarak bu aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olması şartı aranmıştır.

TK m. 381/1'e göre genel kurul toplantısına katılmayan pay sahipleri, toplantıya katılma yetkisi bulunmayan kimseleri karara katıldıklarını iddia ederek iptal davası açabilirler. Toplantıya katılmaya yetkisi olmayan kimselerin karara katılmaları durumu TK m. 381/1'in yanı sıra ayrıca TK m. 361/3'de de düzenlenmiştir. TK m. 361/3'e göre; *“Genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olmayan kimseler bir karara katılmış bulunuyorlarsa pay sahiplerinden herhangi birisi önceden itiraz etmemiş olsa bile, bu kararın iptalini mahkemeden isteyebilir. Davalı şirket bu katılmanın karara etkili olmadığını ispat ederse talep reddolunur.”*

¹⁹⁴ Arslanlı, s. 87; İmregün, s. 133, Moroğlu, s. 225.

¹⁹⁵ Yargıtay 11. HD 14.02.2000 1999/9965E., 2000/1057K. (Yayınlanmamış): “Davacı, iptalini istediği genel kurul toplantısına, usulünce yapılan çağrıya rağmen katılmamıştır. Toplantıya çağrının usulsüzlüğü iddia ve ispat edilmemişse, TK’nun 381. Maddesinde belirtilen husus dışında, ortağın genel kuruldaki kararların iptalini isteme hakkı yoktur.”

TK m. 381/1 hükmü ile TK m. 361/3 hükmü birbiriyle çelişir durumdadır¹⁹⁶. Aynı husus kanunun iki maddesinde birbirinden farklı olarak düzenlenmiştir. Bu farklar ve çelişik durumlar şu şekilde ortaya konabilir:

- TK m. 381/1’de esas olarak toplantıda hazır bulunmayan pay sahiplerinin toplantıya katılmaya yetkisi olmayanların karara katıldıklarını iddia etmeleri halinde iptal davası açabilecekleri düzenlenmiştir. Yani toplantıda hazır olan pay sahiplerinin bu iddiaya dayanarak iptal davası açabilmeleri, karara muhalefet etmeleri ve bu muhalefeti tutanağa geçirtmelerine bağlıdır. Ancak TK m. 361/3’de bu iddiaya dayanarak iptal davası açabilme hakkı toplantıya katılın katılmasın bütün pay sahiplerine tanınmıştır. Yani bu maddeye göre toplantıya katılan pay sahiplerinin iptal davası açabilmeleri için karara muhalefet etmeleri şart değildir.
- TK m. 381’e göre açılacak iptal davaları, karar tarihinden itibaren üç ay içinde açılabilir. Bu maddeye dayanılarak iptal davası açabilme hakkı, üç aylık hak düşürücü süreye tabi tutulmuştur. TK m. 361/3’e göre açılacak iptal davaları ise herhangi bir süreyle sınırlandırılmamıştır¹⁹⁷.
- TK m. 361/3 hükmünde TK m. 381’den farklı olarak davalı taraf için bir kurtuluş beyinnesi getirilmiştir. Davalı şirket, toplantıya katılmaya yetkisi olmayanların karara katılmalarının karara etkili olmadığını ispat ederse iptal davası reddolunur.

Bu durumda hangi madde hükmünün uygulanması gerekeceği sorun çıkarır. Doktrinde bir görüş tarafından, pay sahipleri lehine olan TK m. 361/3’ün uygulanması yani üç aylık hak düşürücü süreye riayet etmek şartıyla tüm pay sahiplerine iptal davası açma hakkı verilmesi gereği çözüm

¹⁹⁶ İmregün, s. 133 vd.; Domaniç, s. 888vd.; Moroğlu, s. 226 vd.

¹⁹⁷ Moroğlu, s. 227: “TK m. 381’deki üç aylık hak düşürücü iptal davası süresinin, TK m. 361/3 hükmü bakımından da cari olduğunun kabul edilmesi zorunludur. ” ; Domaniç, s. 889: “Uzun zaman dava hakkı tanıyan bu durumun, mahkeme kararları ile önlenmesi ve üç aylık sürenin TK m. 361 davalarına da uygulanması temenni edilmektedir.” ; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 423: “Süre bakımından boşluk, daha genel olmakla bütün iptal davalarına ilişkin üç aylık süreye bu davayı da tabi kılarak doldurulmalıdır. ”

olarak sunulmuştur¹⁹⁸. Doğru olan ve yapılması gerekenin bu iki hüküm arasındaki çelişkinin giderilmesi olduğu yönünde ise doktrinde görüş birliği vardır¹⁹⁹.

Tasarıda yapılan düzenlemeye göre; “genel kurul toplantısına katılmaya yetkisi olmayan kişilerin ve temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını” toplantıya katılıp katılmayan ve olumlu veya olumsuz oy kullanan bütün pay sahipleri, bu durum kararın alınmasında etkili olmuş ise ileri sürebileceklerdir (Tasarı m. 446/1). Tasarıda dava açma hakkı herhangi bir ayırım yapılmadan tüm pay sahiplerine tanınmıştır. Tasarıya göre davalı şirket bu aykırılığın kararın alınmasında etkili olmadığını ispat ederse dava reddolunacaktır. Keza “Yetkisizlerin Katılması” kenar başlıklı Tasarının m. 433/2’ye göre, “*Yetkisiz katılmalarla ilgili olarak her pay sahibi, toplantı başkanlığına itirazda bulunabilir, itirazını ve yönetim kuruluna da itirazda bulunmuş olduğunu tutanağa geçirebilir.*” Bu madde hükmü ile yetkisizlerin genel kurula katılması halinde iptal davası açma hakkını düzenleyen Tasarı m. 446 hükmü uyum içindedir.

(2) Yönetim Kurulu

Anonim şirketlerde yönetim kurulunun organ sıfatıyla, genel kurul kararlarına karşı iptal davası açma hak ve yetkisi vardır (TK m. 381/1). Şirket tasfiye ve iflas halinde bulunuyorsa tasfiye ve iflasa ilişkin kararlarda dava hakkı tasfiye memuruna ve iflas idaresine aittir²⁰⁰.

Yönetim kurulunun iptal davası açma hakkı, pay sahiplerinin iptal davası açma hakkında olduğu herhangi bir şarta bağlı tutulmamıştır. Yönetim kuruluna tanınan bu hak, toplantıda hazır bulunmak, muhalefet etmek ve bunu zapta geçirtmek gibi şartlardan varestedir. Ancak dava, yönetim kurulu

¹⁹⁸ Moroğlu, s. 227.

¹⁹⁹ İmregün, s. 134; Domaniç, s. 890; Moroğlu, s. 227; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 424.

²⁰⁰ Arslanlı, s. 88; Moroğlu, s. 232.

adına açılmış olacağından yönetim kurulunun toplanarak bu konuda bir karar alması lazımdır. Şirket ana sözleşmesinde aksine hüküm olmadıkça yönetim kurulu, üyelerinin yarısından bir fazlası toplanıp, hazır olanların çoğunluğu ile karar alır (TK m. 330). Yani aksine hüküm olmadıkça yönetim kurulu, hazır olan üyelerin çoğunluğuyla alınan karar gereği iptal davası açabilir. Açılan iptal davasında mahkeme masraflarının kime ait olacağı hususunda kanunda bir açıklık yoktur. Yönetim kurulu organ sıfatıyla ve şirket çıkarlarını korumak için dava açtığından mahkeme masraflarından şirket sorumlu olmalıdır²⁰¹.

İptal davası açma hakkının yönetim kuruluna da tanınması yerinde bir düzenlemedir. Şöyle ki, genel kurulun kararlarını uygulamakla yükümlü organ yönetim kuruludur. Genel kurul kararlarını sebepsiz olarak yerine getirmeyen yönetim kurulu üyeleri TK m. 336/2 b.4 uyarınca sorumlu tutulurlar. Şu halde, TK m. 336/1 b.4'ün aradığı anlamda bir sebep mevcut olduğu takdirde kararın icra edilmemesi sebebiyle yönetim kurulu üyelerini sorumlu tutmak imkânı olmayacaktır²⁰². İptal sebeplerini haiz bir genel kurul kararı hakkında dava açılıncaya ya da açılan dava sonuçlanıncaya kadar, yönetim kurulu tarafından bu kararın icra edilmemesi gerekir. Aksi takdirde yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu doğabilir²⁰³.

Anonim şirket genel kurul kararlarının iptaline ilişkin hükümlerin, TK m. 536/4'teki atıf gereği limited şirketler bakımından da uygulanacağını daha

²⁰¹ Moroğlu, s. 234. **Aksi görüş:** Domaniç, s. 894: “Şirket yararlarını korumak amacı gütsede, yönetim kurulu tarafından açılan iptal davasında davalı şirket olduğundan, dava masraflarının davalı şirketçe, avans verilmesi çok ters bir işlem olur. Bu nedenle, davanın açılması için gereken masraf ve teminatın, davacı durumunda bulunan yönetim kurulunu oluşturan üyelerce ödenmesi lazımdır. ”

²⁰² Çamoğlu, E., “Yönetim Kurulu Üyelerinin Genel Kurul Kararlarının İcrasından Doğan Sorumluluğu Konusunda Yeni Gelişmeler” (Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu), Batider, C. VI, 1971, s. 293.

²⁰³ Çamoğlu, “Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu”, s. 291: “İptaledilebilir bir genel kurul kararını icra eden yönetim kurulu üyelerini prensip olarak sorumlu kılmak gerekir. Kanun veya esas mukaveleye aykırılığın olduğu hallerde sakatlık açıkça görülebileceğinden kararın icra edilmemesi gerekir. Afakî iyiniyet kurallarına aykırılık halinde yöneticiler kararın sıhhatinden şüphede iseler veya objektif olarak şüphe etmeleri gerekli ise kararı icra etmemeleri gerekir.” **Aynı yönde:** Arslanlı, **Anonim Şirketler**, s. 90: “Dava açılmış olup icranın tehiri kararı alınmamışsa, iptal ilamının kesinleştiği tarihe kadar genel kurul kararı geçerliliğini korur. Yönetim kurulu kararı icra edip etmemekte serbesttir. Genel kurul kararı infaz edilmişse şirket yönetim kurulunu sorumlu tutamaz meğerki kararın muallel olduğu anlaşılabilir mahiyette olsun.”

önce belirtmiş idik. TK m. 381/1 b. 2’de iptal davası açma hakkı yukarıda açıklandığı üzere, organ sıfatıyla “yönetim kuruluna” tanınmıştır. Limited şirkette yönetim ve temsil yetkisi, anonim şirkette olduğu gibi bir organ tarafından değil, “müdür” sıfatını haiz kimseler tarafından kullanılır. Organ sıfatı taşımasa da müdürler, yönetim ve temsil yetkisini haiz olmalarından dolayı bu sıfatla iptal davası açabilirler. Çünkü TK’nda iptal davası açma hakkı organ sıfatı bulunup bulunmamasına göre değil, yönetim ve temsil yetkisinin bulunması ve bu yetkinin kullanılması sırasında meydana gelebilecek sorumlulukların bertaraf edilebilmesi ile asıl olarak şirketin menfaatlerinin korunması bakımından tanınmıştır. Kaldı ki TK m. 556 hükmünde limited şirketlerde “...şirketin idaresine memur edilen kimselerin sorumluluğu hakkında anonim şirketin bu hususlara dair hükümlerinin uygulanacağı...” tanzim edilmiştir. Bu bakımdan TK m. 556’nın yaptığı atıf gereği anonim şirket yönetim kurulunun üyelerinin sorumluluğunu düzenleyen TK m. 336 hükmü müdürler hakkında da caridir. Müdürlerin genel kurul kararlarının sebepsiz olarak yerine getirilmemesi nedeniyle sorumlulukları bulunur. Genel kurul kararlarına karşı iptal davası açabilme hakkının bulunması, müdürlere yüklenen bu sorumluluğun doğal bir neticesidir.

Limited şirkette aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ortaklar hep birlikte müdür sıfatıyla şirketi idare ve temsil ederler (TK m. 540/1). Yani aksi kararlaştırılmamışsa, yönetimde oybirliği ilkesi caridir²⁰⁴. Limited şirkette genel kurul kararları ödenmiş sermayenin hiç olmazsa yarısından fazlasını temsil eden ortakların olumlu oy kullanmasıyla alınır (TK m. 536/3). Bu durumda ödenen sermayenin yarısından fazlası ile alınan karara karşı iptal davası açabilmek için müdür sıfatıyla tüm ortakların oybirliği ile karar almaları gerektiği gibi bir sonuç ortaya çıkar. Bu ise iptal davası açma hakkının kullanılmasını büyük ölçüde zorlaştırır. Hatta hak düşürücü süre içerisinde oybirliği ile karar alınamaması halinde kanuna, ana sözleşmeye ve afakî iyiniyet esaslarına aykırı kararlar iptal edilemediğinden uygulanması zorunlu

²⁰⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 926.

kararlar haline geleceği akla gelebilir. Ancak müdür sıfatını haiz olanlar oybirliği ile karar alamasalar dahi, her ortağın pay sahibi sıfatıyla dava açabilmesi mümkün olduğundan mahzurlu durumun oluşması pek mümkün değildir.

Şirket ana sözleşmesi veya genel kurul kararı ile şirketin idare ve temsili ortaklardan bir veya birkaçına veya ortak olmayan kimselere de bırakılabilir. Bu durumda iptal davası açabilmek hakkı bu kişilere inhisar eder. Ancak ortakların pay sahibi sıfatıyla açacakları dava ile “yönetim ve temsil” yetkisini taşıyan müdür sıfatıyla açacakları dava birbirinden farklıdır.

(3) Yönetim Kurulu Üyeleri ile Denetçiler

Genel kurul kararının infazı yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerin şahsi sorumluluğuna sebep olduğu takdirde bunlardan her biri kararın iptali davası açabilir (TK m. 381/1). Burada gaye şirket çıkarlarını koruma görevini yerine getirilmesi değil, kendi sorumluluklarını bertaraf etmektir. Bu nedenle de dava masrafları şirkete yüklenemez²⁰⁵.

Yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerin bu sıfatla dava açabilmeleri için iki şartın birlikte bulunması gerekir. İlk şart, alınan genel kurul kararının infazı gereken ve kendiliğinden netice doğurmayan türden bir karar olmasıdır. Ayrıca bu kararın infazı da yönetim ve denetim kurulu üyelerinden birine veya daha fazlasına bırakılmış olmalıdır. İkinci şart, kararın infazının yönetim kurulu üyesi ile denetçilerin sorumluluğuna yol açmasıdır. Örneğin, haksız kazanç dağıtımı infazı gereken ve gerek icra organının gerekse denetçilerin sorumluluğunu gerektiren kararlardandır. Bu şartlar davanın dinlenebilme şartlarıdır ve bu nedenle hâkim tarafından resen araştırılır²⁰⁶. Bu şartların bir

²⁰⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 927.

²⁰⁶ Moroğlu, s. 234.

arada bulunmadığı hallerde açılan iptal davası hâkim tarafından reddolunur²⁰⁷.

İnfazı söz konusu olmayan ve infazı yönetim kurulu üyeleri ile denetçilere bırakılmayan genel kurul kararlarının yönetim kurulu üyeleri ile denetçiler tarafından iptal ettirilmesi mümkün değildir²⁰⁸. Örneğin, “yönetim kurulu veya denetim kurulu üyelerinin azli, seçilmesi, bunların ibra edilmesi veya ibra edilmelerinin reddi” gibi kararlar icra edilmeyen kararlardandır. Bu türden kararlar hakkında yönetim kurulu üyeleri ile denetçiler tarafından açılan iptal davasının reddi gerekir²⁰⁹.

Limited şirketlerde yönetim ve temsil yetkisi müdürlere aittir. Aksi kararlaştırılmamışsa bütün ortaklar müdür sıfatını haizdir. Şirket ana sözleşmesine konulacak bir hüküm ile ortaklardan bir veya birkaçına ya da ortak olmayan kimselere idare ve temsil yetkisi verilerek “müdür” sıfatı tanınabilir. Genel kurul kararının uygulanması müdürlerin ve denetçilerin şahsi sorumluluğuna yol açıyorsa, müdürlerden her biri veya denetçiler iptal davası açabilirler.

b) Davalı

İptal davası, limited şirket tüzelkişiliğine karşı açılır. Bu dava TK m. 381/1 b.1 gereği pay sahipleri tarafından açılmışsa, şirketi müdürler temsil eder. TK m. 381/1 b.2’ye göre idare ve temsil organı sıfatıyla müdürler tarafından açılmış bir dava söz konusu ise şirketi denetçiler temsil eder²¹⁰.

²⁰⁷ Domaniç, s. 137; İmregün, s. 897; Moroğlu, s. 234.

²⁰⁸ İmregün, s. 897. **Aynı yönde:** Domaniç, s. 137; Moroğlu, s. 234.

²⁰⁹ İmregün, s. 897, Domaniç, s. 137; Moroğlu, s. 234. **Aksi görüş:** Tekinalp, Ü., “İbra Edilmeyen Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Denetçilerin İptal Davası Açabilip Açamayacakları Sorunu”, İkt ve Mal, C. XXII, S. 4, 1976, s. 166 vd: “İbra etmeme kararı ‘infaz edilebilir’ yani uygulanabilir bir karardır. Bu uygulama sorumluluk davası ile gerçekleşeceğinden yönetim kurulu üyeleri ile denetçiler bu sıfatla kararın iptalini dava edebilirler. ”

²¹⁰ Arslanlı, s. 85; İmregün, s.137; Tekil, s. 340; Çevik, s. 243, Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 427. **Aksi görüş:** Moroğlu, s. 202, 232: “Yönetim kurulu tarafından açılan iptal davasında davalı anonim ortaklık denetim organı tarafından değil, MK’nun 377/4 maddesine göre mahkemece atanacak bir

Müdürler ve denetçiler birlikte dava açarlarsa, limited şirketi mahkemece atanacak bir kayyım temsil eder. TK m. 381/1 b.3'e göre müdürden biri veya birkaçı tarafından açılan iptal davasında şirketi diğer müdürler temsil eder. Ancak limited şirkette idare ve temsil bir müdüre bırakılmışsa ya da müdür olarak atananların hepsi tarafından TK m. 381/1 b. 3 uyarınca iptal davası açılmışsa, şirketi mahkemece atanacak kayyım temsil eder.

Şirket tasfiye halinde ise, tasfiye işlerinin icaplarından olan genel kurul kararlarının iptali davalarında şirketi temsil yetkisi tasfiye memurlarında; tasfiye işlerinin icaplarından olmayan genel kurul kararlarının iptali davalarında şirketi temsil yetkisi müdürlerdedir. Şirketin iflas etmiş olması halinde şirketi, iflasa ilişkin genel kurul kararlarının iptali davasında iflas idaresi, bunun dışındaki kararların iptali davalarında müdürler temsil eder²¹¹.

3. Dava Açma Süresi

Genel kurul kararlarının iptali davası, kararın alınma tarihinden itibaren üç ay içinde açılabilir²¹². TK m. 381/1'de öngörülen üç aylık süre zamanaşımı süresi olmayıp, hak düşürücü bir süredir. Dolayısıyla bu sürenin dolmasından sonra iptal davası açılmayacağı gibi, süre içinde açılan davalara aktif müdahale de mümkün değildir²¹³. Keza davacı, dava açma süresi geçtikten sonra, davalı limited şirketin onayı alarak dava açamaz²¹⁴. Süresi içinde dava

kayyım aracılığıyla temsil edilmelidir. Çünkü denetim organı anonim ortaklığın 'yedek temsil organı' değildir. Gerek anonim şirketin temsiline ilişkin TK'nun 317 vd maddelerinde ve gerekse denetçilerin görevlerini sayan TK'nun 353 vd maddelerinde böyle bir temsil yetkisi veya görevi öngörülmemiştir."

²¹¹ Moroğlu, s. 203 vd. **Aynı yönde:** Arslanlı, s. 85; İmregün, s. 137: "Fesih kararı iptal edilinceye kadar şirket tasfiye memurları tarafından temsil olunur." Ancak bu yazarlar tarafından genel kurul kararının feshe ilişkin olup olmadığı gibi bir ayrım yapılmadan genel kurul kararlarının iptali davalarında temsil yetkisinin tasfiye memurlarında olduğu savunulmuştur. **Aksi yönde:** Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 427: "Tasfiye halinde anonim şirkete açılan iptal davasında, TK m. 219 ve 240 uyarınca davayı tasfiye memurları değil, yönetim kurulu açar."

²¹² Moroğlu, s. 237: "Görüşümce, iptale ilişkin kesin hükmün geçmişe etkili olduğu da düşünülürse özellikle hukuk güvenliği açısından üç aylık dava açma süresi uzun bir süredir." ; Moroğlu, "**Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**": "Görüşümce 30 günlük bir hak düşürücü süre yeterlidir."

²¹³ Domaniç, s. 899. **Aksi görüş:** Arslanlı, s. 88: "İptal davası açılmışsa, her hissedar müdahil sıfatıyla davaya iltihak edebilir."

²¹⁴ Arslanlı, s. 83; Moroğlu, s. 237.

açılıp açılmadığı hâkim tarafından resen dikkate alınır. Süresi içinde açılmayan davaların reddi gerekir.

Üç aylık sürenin başlangıcı, kararın alındığı gündür²¹⁵. Üçüncü ayda kararın alındığı güne tekabül eden günde mesai saatinin bitmesiyle bu süre dolar. Üçüncü ayda kararın alındığı güne tekabül eden gün yoksa süre üçüncü ayın son günü biter. Üçüncü ayda kararın alındığı güne tekabül eden gün bir tatil gününe rastlarsa, tatili takip eden ilk iş gününde dava açılabilir²¹⁶.

Üç aylık süre hükmü emredici nitelikte olup bu sürenin herhangi bir şekilde uzatılmasını veya kısaltılmasını öngören bir genel kurul kararı, bir ana sözleşme hükmü veya diğer bir hukuki işlem batıldır²¹⁷.

Tasarıda da iptal davası açma süresi, karar tarihinden itibaren üç ay olarak düzenlemiştir (Tasarı m. 446).

4. Yetkili ve Görevli Mahkeme

Genel kurul kararlarının iptali davasında yetkili mahkeme, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemedir (TK m. 381/1). Kesin yetki kuralı olması sebebiyle bu kurala aykırı ana sözleşme hükmü ve genel kurul kararı geçersizdir²¹⁸.

Ticaret Kanununda tanzim olunan hususlardan doğan hukuk davaları “ticari dava” sayılır (TK m. 4/1 b. 1). Aksine hüküm olmadıkça dava olunan

²¹⁵ İmregün, s. 138: “Sürenin başlangıcının kararın tarihi olarak kabulü kanımızca doğru değildir. Zira toplantıya çağrı ilanı gereği gibi yapılmamışsa, pay sahibinin kararın alındığı günden de haberi olmayabilir. Diğer taraftan genel kurul zaptı TK m. 378 gereğince yönetim kurulu tarafından ekleri ile beraber derhal sicile tevdi ve zabıt münderecatından tescil ve ilana tabi hususlar tescil ve ilan edileceğinden, sürenin başlangıcının zabıtın ticaret siciline tevdi tarihi olarak kabulü isabetli olur. ”

²¹⁶ Moroğlu, s. 236. **Aksi yönde:** İmregün, s. 139: “Üç aylık süre hak düşüren süre olduğundan, üçüncü ayda kararın alındığı güne tekabül eden gün bir tatil günü ise, takibi izleyen ilk iş gününde dava açma imkânı yoktur. ”

²¹⁷ Moroğlu, s. 236.

²¹⁸ Moroğlu, s. 238.

şeyin değerine göre asliye hukuk veya sulh hukuk mahkemeleri ticari davalara bakmakla görevlidir (TK m. 5/1). TK m. 381’de görevli mahkeme hususunda ayrıca bir düzenleme yapılmadığına göre dava olunan şeyin değerine göre görevli mahkemenin belirlenebileceği düşünülebilir ²¹⁹. Ancak iptal davasının konusu bir veya daha çok genel kurul kararıdır. Bir kararın değerinin tespit edilmesi de neredeyse imkânsızdır. Bu nedenle doktrinde hâkim olan fikir davanın asliye ticaret mahkemesinde görüleceği yönündedir²²⁰. Tasarının 445. maddesinde genel kurul kararlarının iptali davasında görevli olacak mahkemenin, “asliye ticaret mahkemesi” olduğu açıkça düzenlenmiştir.

5. Kararların İptali için Tahkim

Tahkim, taraflar arasında çıkan uyuşmazlığın mahkemeye gidilmeksizin kendileri tarafından belirlenen hakem vasıtasıyla çözümlenmesidir. Tahkim iki tarafın arzularına tabi olmayan uyuşmazlıklar bakımından caiz değildir (HUMK m. 518).

TK’nda genel kurul kararlarının iptali için tahkim yoluna gidilebileceğini düzenleyen bir hüküm yoktur. Doktrindeki bir görüşe göre yokluk ve butlan halleri genel hükümlerle düzenlendikten sonra, oybirliği ile kabul edilen tahkim şartı sağladığı usul elastikiyeti bakımından tarafların çıkarlarına daha uygun geleceği için kabul olunabilir²²¹. Diğer bir görüşe göre, genel kurul kararlarının iptali konusunda tahkim caiz değildir²²². Çünkü bir genel kurul kararının iptaline dair uyuşmazlığı davalı (limited şirket) ile davacı (pay sahipleri ve diğerleri) arasında yapılacak bir anlaşma ile sonuçlandırmaları hukuken mümkün değildir. Ayrıca, TK m. 381/1’in münhasıran ortaklık merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeyi yetkili kılan emredici hükmü ile

²¹⁹ Moroğlu, s. 239 vd: “İptali dava edilen kararın değerine göre görevli mahkeme belirlenir. ”

²²⁰ İmregün, s. 138; Domaniç, s. 921; Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 428.

²²¹ Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 421. **Aynı yönde:** Tekil, s. 341: “İptal kararının bütün pay sahipleri hakkında hüküm ifade edeceği kanuni esası(TK m. 383) uyarınca ancak bütün pay sahiplerince rıza gösterilmiş bulunulması şartı ile tahkim prosedürüne gidilebilir. ”

²²² Moroğlu, s. 240 vd.

aynı maddenin üçüncü fıkrasının davaların birleştirilmesini zorunlu kılan hükmü de tahkim müessesesi ile bağdaşmamaktadır. Kanaatimce de genel kurul kararları, kanunda açık olarak belirtildiği üzere sadece mahkeme önünde dava açılmak suretiyle iptal ettirilebilir.

6. Muhakeme Usulü

TK m. 1460'a göre, *“Ticaret şirketlerinde ortakların şirketle veya birbirleriyle olan münasebetlerinden doğan davalarda ve şirketlerin yönetim kurulu üyeleri, müdürleri veya denetçilerine karşı bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra açılacak sorumluluk davalarında basit muhakeme usulü tatbik olunur.”* Genel kurul kararının iptali davası, ortakların şirketle olan münasebetinden doğan bir dava olduğundan bu davalarda basit muhakeme usulü uygulanır.

TK m. 1460 hükmü yönetim kurulu ve yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin açacağı iptal davalarını kapsam dışında bırakmış gibi görünse de, bu organ ve kişiler tarafından açılacak iptal davalarında basit muhakeme usulünün uygulanmaması için hiçbir haklı neden yoktur²²³.

Tasarı m. 1521'e göre, *“Ticaret şirketlerinde, ortakların veya pay sahiplerinin şirketle veya birbirleriyle şirket ortaklığından veya pay sahipliğinden kaynaklanan davalarda veya şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri, müdürleri, tasfiye memurları ya da denetçilerine karşı açılacak davalarda basit yargılama usulü uygulanır.”* İptal davalarına basit muhakeme usulünün uygulanması kuralına Tasarıda da devam edilmiştir. Çünkü yaygın uygulaması bulunan TK m. 1460 hükmünün korunmasında yarar görülmüştür.

²²³ Domaniç, s. 898; Moroğlu, s. 242.

D. İptal Davasının Usul Hukukuna İlişkin Diğer Özellikleri

1. Teminat

TK m. 381/son hükmüne göre, mahkeme şirketin talebi üzerine şirketin muhtemel zararlarına karşı davacıların teminat göstermesine karar verebilir. Teminat, şirketin olası zararlarının karşılanması ve sağlanması ve şirkete karşı gereksiz dava açılmasının önlenmesi bakımından önemlidir. Davaya bakan mahkeme teminatın nitelik ve miktarını belirler. Şirketin talebi üzerine mahkemece hükmedilecek teminat da pay sahibinin dava açmak hakkını engelleyecek tutarda olmamalıdır²²⁴.

İptal davasına bakan mahkemenin teminat gösterilmesine karar verebilmesi için davalı şirketin bu yönde bir talebinin olması lazımdır. Mahkeme kendiliğinden teminat gösterilmesine karar veremez. Dava şartlarının en belirgin özelliği, mahkeme tarafından kendiliğinden gözetilmesi gerektirir. TK m. 381/son hükmü, teminat konusunu kendiliğinden gözetme yetkisini tanımadığı, bilakis bunu açıkça davalı şirketin talebine bağlı tuttuğu için, TK m. 381/son fıkradaki teminat göstermenin dava şartı olduğu söylenemez²²⁵. Bu talep, iptal davası açıldıktan sonra ve davanın esasına girilmeden önce yani ilk itiraz şeklinde yapılmalıdır (HUMK m. 98/1)²²⁶.

İptal davasında “pay sahipleri, yönetim kurulu ve yönetim kurulu üyelerinden her biri ile denetçiler” davacı sıfatını taşıyabilir. TK m. 381/1’e göre şirket tarafından talep olduğu takdirde davacılar teminat göstermekle yükümlü tutulabilir. Teminat göstermekle yükümlü tutulabilecek davacılar sadece “pay sahipleri” olarak düşünülmelidir²²⁷. Yönetim kurulunca açılan

²²⁴ Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 429.

²²⁵ Kuru, B., “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının İptali Davasında Teminat Gösterme Dava Şartı mıdır?” (A.Ş. Genel Kurul Kararlarının İptalinde Teminat), Batider, C. X, S. 9(Aralık 1980), s. 952.

²²⁶ Arslanlı, s. 84; İmregün, s. 139; Moroğlu, s. 244; Kuru, “A.Ş. Genel Kurul Kararlarının İptalinde Teminat” s. 962.

²²⁷ Arslanlı, s 84; İmregün, s. 139; Moroğlu, s. 244.

iptal davalarında yönetim kurulu teminat göstermekle yükümlü tutulmamalıdır. Çünkü bu organın iptal davası açması hak olduğu kadar bir görevdir. Yönetim kurulu ortaklık yararına hareketle organ sıfatıyla iptal davası açar. Yönetim kurulu tarafından açılan davada mahkeme masrafları şirkete ait olacağından, şirketin yönetim kurulundan teminat talep etmesinin bir yararı ve anlamı yoktur. Ayrıca görevini ifa eden yönetim kurulunu bu nedenle ayrıca maddi bir külfet altına sokmak, kanunun amacına aykırılık teşkil eder. Davacı olabilecek “yönetim kurulu üyelerinden her biri ile denetçilerin” de teminat gösterme yükümlülüğü olmamalıdır²²⁸. Çünkü bunlar genel kurul kararının uygulanması sonucu doğacak şahsi sorumluluktan kurtulmak amacıyla dava açtıklarından bu kimseleri teminat göstermekle yükümlü tutmak dava açılmasını engelleyici nitelikte olabilir.

Mahkeme tarafından gerekli görüldüğü takdirde teminat gösterilmesine karar verilen durumlarda, tayin edilen süre içerisinde teminat gösterilmezse, HUMK m. 409 gereği davacı mahkemede hazır bulunmamış sayılarak “dosyanın işlemiden kaldırılmasına” karar verilir²²⁹. Yargıtay’ın yerleşmiş içtihadı da teminatın davacı tarafından yatırılmaması halinde HUMK m. 409’un uygulanacağı yönündedir²³⁰.

²²⁸ Arslanlı, s. 84; İmregün, s. 139; Moroğlu, s. 244. **Aksi görüş:** Tekinalp, Ü., “Genel Kurul Kararlarının İptali Davasında Teminata İlişkin Bazı Sorunlar” (Teminat), İkt. ve Mal, C. XXVII, S. 7, 1980, s. 257: “Arslanlı, İmregün ve Moroğlu’nun fikri teorik olarak doğrudur. Ancak somut olayın özellikleri teminat gerektirecek mahiyette olabilir. Yönetim kurulu üyelerinin TK m. 313 uyarınca az da olsa teminatları mevcut bulunduğu için TK m. 381/son uyarınca teminat yatırılmasına gerek olmadığı görüşüne katılma olanağı yoktur.”

²²⁹ Arslanlı, s. 84; Moroğlu, s. 245; Kuru, “A.Ş. Genel Kurul Kararlarının İptalinde Teminat”, s. 962; Tekinalp, “Teminat”, s. 254; Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 429. **Aksi görüş:** İmregün, s. 140: “Mahkemece kararlaştırılan teminat davacı tarafından gösterilmezse, mahkeme bu nedenle davayı reddeder. HUMK m. 99 burada uygulanmaz, zira dava basit usulü muhakemeye tabi olması nedeni ile burada gıyap hükümleri yürümez.”

²³⁰ Yargıtay 11. HD 26.04.1983 1983/2205E., 1983/2173 (Moroğlu, s. 245, dipnot 209): “TK m. 381 son fıkrası teminatın hukuki mahiyet ve miktarını tayin yetkisini mahkemeye bırakmıştır. Teminatın mahiyet ve miktarının tayininde herhalde davacının dava hakkını kullanmasına ve dolayısıyla yargı denetiminin gerçekleşmesine engel olmayacak şekilde ve iptali istenilen genel kurul kararının önemi ve niteliği de göz önünde tutulmak suretiyle takdir hakkının kullanılması gerekir... Diğer taraftan, teminatın davacı tarafından yatırılmaması halinde Yargıtay’ın yerleşmiş içtihatlarına göre HUMK’nun 99. maddesinin uygulanması ve davacının mahkemede hazır bulunmamış addolunması gerekir.”

Şartları mevcut olduğu takdirde ve talep halinde mahkeme, HUMK m. 96 vd hükümlerine göre de teminata hükmedebilir. TK m. 381/son'a göre hükmedilmiş bir teminat olması ya da bu maddeye göre talep edilen teminatın reddedilmiş olması HUMK m. 96'a göre teminat talep edilmesine engel teşkil etmez²³¹. HUMK m. 97'de teminatın amacı diğer tarafın muhtemel zarar ziyarı ile mahkeme masraflarının karşılanmasıdır. TK m. 381/son'da ise sadece şirketin muhtemel zararlarının karşılanmasıdır²³².

2. Üç Aylık Süre Sona Ermeden Duruşmaya Başlanamaması

TK m. 381/3 gereği genel kurul kararın alınmasından itibaren üç aylık hak düşürücü süre sona ermeden önce duruşmaya başlanamaz²³³. Bu hükmün getirilme amacı aynı maddenin devamında yer alan “*Birden fazla iptal davası açıldığı takdirde davalar birleştirilerek görülür.*” hükmünden anlaşılmaktadır. Böylece dava açma süresi bitinceye kadar dava açma hakkına sahip olanların bu hakkı kullanıp kullanmayacakları beklenecek, dava açanlar arasında aynı genel kurul kararının iptalini talep edenler varsa bunların davaları birleştirilerek görülecek ve böylece hukukta birlik sağlanmış olacaktır.

Dava açma süresi dolmadan duruşma yapılamamasını düzenleyen TK m. 381/3 hükmü emredici niteliktedir. Bu nedenle tarafların üç aylık sürenin

²³¹ Tekinalp, “**Teminat**”, s. 255.

²³² Tekinalp, “**Teminat**”, s. 255.

²³³ İmregün, s. 141: “*İptal davası açmaya yetkili tüm şahıslar davayı ikame etmişlerse üç aylık sürenin geçmesini beklemeye mahal yoktur. Bu üç aylık süre geçmeden davanın görülmeye başlanamaması, bu süre içinde başka bir iptal davası açılırsa bunların birleştirilmesi zorunluluğundan doğmaktadır. Başka iptal davası açacak kimse yoksa üç aylık süre bekleme nedeni de kalmaz.*” Aynı yönde: Teoman, Ö., “**Limited Ortaklıklar Açısından TK m. 81, f. 3'deki Üç Aylık Sürenin Buyurucu Niteliği**”, İkt ve Mal, C. XXIV, S. 11 (Temmuz 1978), s. 208-212: “*İmregün'ün yorumu haklı olmakla beraber bu yorum ancak az sayıda ortaklı şirketler bakımından uygulanabilir. Bu bakımdan mahkemeler, yirmiden az ortaklı limited şirketlerde iptal davası açacak başka kişi yoksa ve bu davacı tarafından kanıtlanmışsa, duruşmaya üç aylık süreden önce başlamalıdır. Yasa değişikliği ile yirmiden az ortaklı limited şirketler açısından bu süre bir aya indirilmelidir.*”

sona ermesinden önce duruşmaya başlanması hususundaki açık veya zımni uyuşmaları ve bu süreyi beklemekten vazgeçmeleri geçersizdir²³⁴.

3. Davaların Birleştirilerek Görülmesi

Limited şirketin genel kurul toplantısında birden fazla gündem maddesi bulunur ve doğal olarak her gündem maddesi ile ilgili olarak ayrı ayrı kararların alınması gerekir²³⁵. Bu kararlara karşı dava açma süresi içinde TK m. 381/1’de sayılan kişi veya organlardan her biri tarafından dava açılabilir. Pay sahibi aynı genel kurul toplantısında alınan değişik kararlar aleyhine birden fazla iptal davası açabilmesi mümkündür²³⁶. Keza, birden çok davacı tarafından aynı genel kurul kararının iptali için de dava açılmış olabilir.

TK m. 381/3’e göre birden fazla iptal davası açıldığı takdirde davalar birleştirilerek görülür. Birleştirme zorunluluğu “aynı genel kurul kararları” aleyhine açılmış olan iptal davaları için söz konusudur²³⁷. Böylece aynı genel kurul kararının iptali için dava açan farklı davacılar açısından farklı mahkeme kararlarının oluşabilmesi yolu kapatılmıştır.

4. İlân

İptal davasının açılması keyfiyetiyle duruşmanın yapılacağı gün, yönetim kurulu tarafından usulen ilân olunur (TK m. 381/2). Dava yönetim kurulu tarafından açılmış olsa dahi, yönetim kurulunun ilân yükümlülüğü devam eder. Limited şirket aleyhine açılan iptal davasında TK m. 381/2 gereği yapılacak ilân, yönetim ve denetim hak ve yetkisini haiz müdürler tarafından yapılır. İlândan maksat TK m. 383 gereğince kararın iptalinden veya davanın reddinden etkilenecek ortaklar çevresinin haberdar edilmesi, bu ortaklara üç

²³⁴ Moroğlu, s. 246.

²³⁵ Teoman, Ö., “Anonim Ortaklıkta Aynı Genel Kurulda Alınan Birden Fazla Kararı İptal Ettirmek İsteyen Pay Sahibinin Tek Bir İptal Davası Açmak Zorunda Olup Olmadığı Sorunu”, (Tek Bir İptal Davası), Otuz Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim, C. II 1982-2001, s. 435.

²³⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz: Teoman, “Tek Bir İptal Davası”, s. 437.

²³⁷ Arslanlı, s. 84; Moroğlu, s. 248; Teoman, “Tek Bir İptal Davası”, s. 436 vd.

aylık süre içinde davaya müdahale imkânının verilmesi, TK m. 381/3 gereğince birleştirilerek görülmesi zorunlu iptal davaları ilgililerinin ve birleştirme kararı verecek mahkemelerin uyarılmasıdır²³⁸.

Şirketin yapacağı ilânların şekli, şirket ana sözleşmesinde bulunması mecburi kayıtlar arasındadır (TK m. 506). İptal davası açıldığı ve duruşma günü, şirket ana sözleşmesinde belirlenen şekle riayet edilerek ilân edilir.

İlânın ne zaman yapılacağı ve yapılmamasının müeyyideleri kanunda gösterilmemiştir. İlân, iptal davası dilekçesi ile duruşma gününün şirkete tebliğini takiben ve herhalde ilk duruşma gününden önce gecikmeksizin yapılmalıdır²³⁹. İlânın hiç ya da gereği gibi yapılmaması halinde, zarar görenlere karşı müdürlerin sorumluluğu bulunur²⁴⁰.

5. Kararın İcrasının Geri Bırakılması

Genel kurul kararı aleyhine iptal davası açılması kural olarak genel kurul kararının uygulanmasına engel teşkil etmez. İptal sebeplerini ihtiva etse de bir genel kurul kararı iptal edilinceye kadar hüküm ifade eder. Müdürlerin genel kurul kararını sebepsiz olarak uygulamaması sorumluluklarına neden olur (TK m. 556, TK m. 336/1 b. 4). Kanunun m. 336/1 b. 4 hükmünde genel kurul kararını “sebepsiz” olarak yerine getirmeme sorumluluk nedeni sayıldığından, müdürler karar hakkında iptal davası açılmış olduğunu “sebebe” göstererek kararı uygulamaktan dava sonuna kadar kaçınabilirler²⁴¹. Genel kurul kararının uygulanması akabinde mahkeme tarafından kararın iptaline hükmedildiği durumlarda birtakım zorluklar meydana çıkar. Ancak dava sonuna kadar beklenilmesi durumunda davanın uzun sürme ve lehe sonuçlanabileceği kadar aleyhe de sonuçlanabileceği ihtimali ile kararların

²³⁸ Domaniç, s. 899.

²³⁹ Moroğlu, s. 249.

²⁴⁰ Moroğlu, s. 249; İmregün, s. 141; Tekil, s. 341. **Aksi görüş:** Domaniç, s. 899: “İptal davası ile ilgili ilân zorunlu bir işlem olduğuna göre, ilândan önce duruşma yapılmaması, duruşma gününe kadar şirket ilân borcunu yerine getirmemişse, duruşmanın ertelenmesi ve ilânın sağlanması gerekir.”

²⁴¹ Arslanlı, s. 90; Domaniç, s. 920.

iptal edilene kadar hüküm ifade etmesi ve hüküm ifade eden bu kararları uygulamamanın müdürlerin sorumluluğunu gerektirmesi gibi nedenler sebebiyle TK m. 382’de “kararın icrasının geri bırakılması” müessesesine yer verilmiştir.

TK m. 382’ye göre, genel kurul kararı aleyhine iptal davası açıldığı takdirde mahkeme yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin reyini aldıktan sonra, aleyhine iptal davası açılan kararın icrasının geri bırakılmasına karar verebilir. Bu hükme göre ihtiyati tedbir olarak icranın geri bırakılmasını talep edebilmek için iptal davasının açılmış olması şarttır. Bu nedenle iptal davası açılmadan önce, genel olarak ihtiyati tedbirleri düzenleyen HUMK m. 101 vd hükümlerine dayanılarak kararın geri bırakılması talebiyle tedbir davası açılması hukuken mümkün değildir²⁴². İcranın geri bırakılması kararı, davacının talebi üzerine verilir²⁴³. Müdürler ve denetçilerin görüşü alındıktan sonra mahkeme icranın geri bırakılması hakkında bir karar verir.

Genel kurul kararının icrasının geri bırakılması, ihtiyati tedbir niteliğindedir. TK m. 382 özel hükmü saklı olmak ve öncelikli uygulanmak koşulu ile HUMK m. 101 vd hükümleri kararların icrasının geri bırakılması konusunda da uygulanır²⁴⁴. Dolayısıyla kararın icrasının geri bırakılması durumunda mahkemece HUMK m. 110 gereği teminat gösterilmesine hükmedilebilir. Davalı şirket tarafından talep edildiği takdirde şirketin muhtemel zararlarının karşılanması amacıyla TK m. 381/son hükmü gereği mahkemece teminat gösterilmesine karar verilmesi, “icranın geri bırakılması” kararı verilebilmesi için HUMK m. 110 gereği ayrıca bir teminat gösterilmesine kararı verilmesini engellemez. TK m. 381/son gereği teminat

²⁴² Moroğlu, s. 255. **Aksi görüş:** Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 429: “Üç aylık dava açma süresi dolmadan dava açılmış ise, dilekçede kararın geri bırakılması talebi bulunduğu takdirde mahkeme derhal bu talep hakkında TK m. 382 uyarınca karar vermelidir. Ayrıca çok acil hallerde HUMK m. 101 ve 109 uyarınca davanın ikamesinden önce de ihtiyati tedbir alınabilir mi? TK m. 382’nin bu yolu kapadığı ileri sürülebilir. Fakat bazı hallerde HUMK m. 104’ten yararlanılarak şirketin merkezinin bulunduğu yerden başka yerdeki bir mahkemeden bu tedbirlerin istenebilmesi mümkün olmalıdır. ”

²⁴³ Moroğlu, s. 255. **Aksi görüş:** İmregün, s. 142: “Mahkeme gereğince bu kararı talep olmaksızın resen de verilir. ”

²⁴⁴ Moroğlu, s. 256.

yatırılmış olsa da, TK m. 382'ye göre “icranın geri bırakılması” kararı alınabilmesi için ayrı bir teminat yatırılması gerekir²⁴⁵.

Tasarının “kararın yürütülmesinin geri bırakılması” kenar başlıklı 449. maddesine göre, “*Genel kurul kararı aleyhine iptal veya butlan davası açıldığı takdirde mahkeme, yönetim kurulu üyelerinin görüşünü aldıktan sonra, dava konusu kararın yürütülmesinin geri bırakılmasına karar verebilir.*” Maddede yürürlükteki kanundan farklı olarak, kararın yürütülmesinin geri bırakılması kararı alınabilmesi için denetçilerin görüşünün alınmasından vazgeçilmiştir.

E. İptal Kararının Hukuki Etkisi

1. Geçmişe Etkililik

Genel usul hukuku kuralına göre kesinleşmiş mahkeme kararı sadece taraflar arasında hüküm doğurur. Genel kurul kararlarının iptali davasında verilen iptal kararı ise bu genel kuralın istisnası niteliğindedir. Çünkü genel kurul kararının iptaline dair ilam kesinleştikten sonra bütün pay sahipleri hakkında hüküm ifade eder (TK m. 383). İptal davasını tek bir pay sahibi dahi açmış olsa, verilen iptal kararı kesinleştikten sonra davada taraf olmayanlar dâhil bütün pay sahiplerini bağlar. Buna karşılık iptal talebinin reddi kararı sadece taraflar arasında hüküm doğurur²⁴⁶.

Genel kurul kararının iptaline dair kesinleşmiş mahkeme hükmü, yenilik doğurucu niteliktedir ve geçmişe etkilidir. Mahkeme kararı, hüküm tarihine kadar geçerli olan genel kurul kararını, geçmişe yani alındığı tarihe kadar etkili olmak üzere ortadan kaldırır. Örneğin genel kurulda pay sahiplerine kâr payı dağıtılmasına dair alınan karar, kesinleşmiş mahkeme kararıyla iptal edilmişse, dağıtılan kârın iadesi gerekir.

²⁴⁵ Arslanlı, s. 83; İmregün, s. 142; Domaniç, s. 919 vd.; Moroğlu, s. 257.

²⁴⁶ Arslanlı, s. 90; Moroğlu, s. 268.

Genel kurul kararı iptal edilinceye kadar bu karara dayanılarak şirketi temsilen iyiniyetli üçüncü kişilerle yapılmış işlemlerin durumu ne olacaktır? TK m. 321/4 hükmü gereği, temsile yetkili olanlar tarafından yapılan muamelenin şirket ana sözleşmesine ve genel kurul kararına aykırı olması, iyiniyet sahibi üçüncü kişilerin o muameleden dolayı şirkete müracaatına engel olmaz. Anonim şirkette yönetim kurulunun temsil yetkisinin kapsamına dair 321. madde, TK m. 542/1’de yapılan atıf gereği limited şirket müdürlerinin temsil yetkisi hakkında da caridir. Bu nedenle, iptal kararı verilmeden önce iyiniyetli üçüncü kişilerin limited şirket genel kurul kararına dayanarak kazandıkları haklar saklı, üçüncü kişilerle yapılan işlemler geçerlidir. İptal kararının geçmişe etkili olarak ortadan kalkması, iyiniyetli üçüncü kişileri etkilemez. Örneğin, görev süresi henüz dolmamış müdürleri azledip yerlerine yeni müdürler seçen bir genel kurul kararı daha sonra kesin hükümle iptal edilmiş ise, azledilmiş müdürler görevlerine dönüp devam edebilirler²⁴⁷. İptal kararı kesinleşene kadar görevde kalan yeni müdürlerin şirketi temsilen iyiniyetli üçüncü kişilerle yaptığı işlemler, kararın geçmişe etkili olmasından etkilenmeyerek geçerliliğini korur.

Yönetim kurulu, kararın iptaline dair kesinleşmiş ilamın bir suretini derhal ticaret siciline kaydettirmeye zorunludur²⁴⁸ (TK m. 383). Tasarının 450. maddesinde yönetim kuruluna bu zorunluluğa ek olarak ilamın bir suretini internet sitesine koyma zorunluluğu getirilmiştir.

2. Genel Kurul Kararının Mahkeme Kararı ile Düzeltilip Düzeltilemeyeceği Sorunu

Genel kurul kararının iptali davasında mahkeme sadece red veya kabul kararı verebilir. Mahkeme genel kurulun yerine geçerek iptal edilen kararın yerine başka bir karar veremeyeceği gibi kararı düzelterek hüküm

²⁴⁷ Moroğlu, s. 270.

²⁴⁸ Arslanlı, s. 90: “*Davanın ikamesi keyfiyeti ilan edilmek lazım geldiğinden hiç olmazsa ilam hükmünün hulasası da ilan ettirilmelidir.*” Aynı yönde: İmregün, s. 143.

kuramaz. Doktrinde hâkim olan fikir bu yönde olmakla beraber bir kısım yazarlar tarafından istisnai olarak mahkemeye iptal kararını düzeltme yetkisi tanınması gerektiği savunulmuştur²⁴⁹. Bu yazarlardan *Arslanlı*'ya göre, sadece bilançonun onanması hakkındaki kararların iptali davalarında davacı bilançonun düzeltilmesini de istemiş veya bu talep şirket tarafından dermeyan olunmuşsa, mahkeme bilirkişi incelemesi yaptırarak rapora göre hazırlanan bilançoyu tasdik edebilir. Çünkü bu nevi davalarda mahkemeye sadece kararı iptal yetkisi tanındığı takdirde, iptal davalarının birbirini izleme tehlikesi vardır²⁵⁰. *İmregün* tarafından böyle bir imkânın Türk Hukukunda tanınması temenni edilmekle beraber, genel kurulun münhasır yetkilerinden biri olması ve bu yetkinin mahkemeye dahi devredilemeyeceği sebepleriyle mahkemenin bilançoyu düzelterek onaması kabul edilemez bulunmuştur²⁵¹. *Moroğlu*'na genel kurulda kullanılan oyların toplantı başkanlığınca yanlış sayılması gibi genel kurulun hukuken başka bir karar alabilmesinin mümkün bulunduğu durumlarda iptal istemi ile birlikte ve ona bağlı olarak talep edilmiş olmak koşuluyla doğru olan kararın tespitinin de talep ve dava edilebilmesine ve mahkemece de haklı bulunması halinde bu talep doğrultusunda hüküm kurulmasına hukuki bir engel yoktur²⁵².

F. Kötüniyetle İptal Davası Açanların Sorumluluğu

TK m. 384'e göre, genel kurul aleyhine kötüniyetle iptal davası açıldığı takdirde davacılar bu yüzden şirketin uğradığı zararlardan müteselsilen sorumludurlar. Sorumluluğun doğabilmesi için davacının kötü niyetli olması şarttır. "Kötüniyet" ile kararın iptal sebeplerini gerçekten taşımadığını bilmekle beraber davayı sırf şirkete zarar vermek veya bazı istekleri için şirkete baskı aracı olarak kullanmak niyeti anlaşılmalıdır²⁵³. Ancak davacının kötüniyetinin ispat edilmesi oldukça zor olduğundan şirketin iptal davası

²⁴⁹ Arslanlı, s. 89; İmregün, s. 144; Domaniç, s. 922; Moroğlu, s. 273; Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 430; Tekil, s. 342; Çevik, s. 246.

²⁵⁰ Arslanlı, s. 89.

²⁵¹ İmregün, s. 144.

²⁵² Moroğlu, s. 273.

²⁵³ Tekil, s. 343.

açılması nedeniyle uğradığı muhtemel zararlara bizzat katlanmak zorunda kalması olasılığı yüksektir. Genel kurulca dağıtılmasına karar verilen ve dava nedeniyle dağıtılamayan veya geç dağıtılan kâr paylarına ortakların işlettiği faizler, bu zararlara örnek olarak verilebilir²⁵⁴. Yetersiz bu madde hükmü Tasarının 451. maddesinde aynen yer almıştır.

İptal davası pay sahipleri, yönetim kurulu, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerden her biri tarafından açılabilir. Aynı genel kurul kararı aleyhine birden fazla dava açıldığı takdirde bu davalar birleştirilerek görülür. Dava birden çok kişi tarafından açılabilmesine ve birleştirme kararı neticesinde davacı sayısı birin üstüne çıkabildiğine göre, TK m. 384 uyarınca sorumluluk davası açabilmek için bu davacıların her birinin kötüniyetli olmasının aranıp aranmayacağı sorusu akla gelebilir. Bu durumda karar lehine oy kullanan bütün kişilerin niyetlerini incelemek neredeyse imkânsızdır. Dolayısıyla bir tek pay sahibinin kötüniyetinin ispatı yeterli sayılmalıdır²⁵⁵.

G. İptal Edilebilir Kararların Doğrulanması

Genel kurul kararının iptali davası açılmasından sonra, örneğin basit ve giderilmesi mümkün bir şekil noksanı yüzünden dahi, açılan dava sebebiyle ortaklık işleri aksayacaktır. Bu durum özellikle kendisini TK m. 382’de öngörülen kararın icrasının geri bırakılması halinde hissettirir. Hatta kararın iptaline hükmü verilecek olursa, mahkeme kararı düzelterek onaylayamayacağı için, genel kurul uzun bir muhakeme süresinden sonra aynı konuda yeni bir karar almaya zorlanacaktır. Bu süreç sonunda aynı konuda yeni bir kararın alınması da kimi zamanlarda bir anlam taşımaz²⁵⁶. Bu durumda iptal sebeplerini haiz bir kararın bu sakatlığının mahkeme hükmüne gerek olmaksızın yeni bir genel kurul kararıyla giderilebilmesi fikri akla gelir. TK’nda bu hususta bir hüküm bulunmamaktadır. Genel kurul kararlarının iptal

²⁵⁴ Domaniç, s. 923.

²⁵⁵ İmregün, s. 143.

²⁵⁶ Teoman, Ö., “Anonim Ortaklıkta İptaledilebilir Genel Kurul Kararların Doğrulanması” (Kararların Doğrulanması), Otuz Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim, C. I (1971-1982), s. 3.

edilebilirliklerinin yeni bir genel kurul kararı (doğrulama kararı, teyit kararı) alınarak giderilmesine imkân tanınması doktrinde savunulan bir görüştür²⁵⁷. Doğrulama kararının alınabilmesi şirketin ve pay sahiplerinin çıkarlarına uygun olduğu gibi usul ekonomisi ilkesiyle de bağdaşır.

Doğrulama kararının alınabilmesi için daha önce alınmış genel kurul kararının kanun, şirket ana sözleşmesi veya afakî iyiniyet esaslarına aykırılığı nedeni ile iptal edilebilir nitelikte olması gerekir²⁵⁸. Doğrulama kararının geçerli olabilmesi için, iptal edilebilir kararın konu ve anlam bakımından aynısı olmalıdır. Bu kararın amacı sadece daha önce alınan kararın sakatlığını ortadan kaldırmak olmalıdır. Karar sakatlığı ortadan kaldırmakla beraber değişik konuları da kapsıyorsa “doğrulama kararı” olarak nitelendirilemez. Bu karar yeni bir karar olduğundan iptal edilebilir karardaki sakatlığı ortadan kaldırmaz²⁵⁹.

İptal edilebilir bir genel kurul kararının doğrulanması, iptal isteminin ileri sürülmesine engel olur. Doğrulama kararının alınmasından önce iptal davası açılmışsa davanın bu nedenle reddi gerekir. Ancak davacının doğrulama kararı alınmasına kadar olan süre için genel kurul kararının iptalini sağlamakta menfaati bulunuyorsa, iptal davası açması veya açılmış olan iptal davasına devam etmesi mümkündür²⁶⁰.

II. ŞİRKETTEN AYRILMA HAKKI

Ayrılma, şirketten çıkma ve çıkarılmayı kapsayan üst kavramdır. Çıkma, ortağın kendi iradesi ile şirketten ayrılmasını; çıkarma, ortağın iradesine rağmen şirketten ayrılmak zorunda bırakılmasını ifade eder. Çıkma hakkı, ortaklıkla ilişkisini devam ettirmek istemeyen ortak bakımından

²⁵⁷ Moroğlu, s. 281. Aynı yönde: Teoman, “**Kararların Doğrulanması**”: “Yokluk ya da butlan türünden bir sakatlığı bünyelerinde taşıyan kararlar doğrulanamaz.”, s. 3 vd; Çevik, s. 245.

²⁵⁸ Teoman, “**Kararların Doğrulanması**”, s. 5.

²⁵⁹ Teoman, “**Kararların Doğrulanması**”, s. 9; Moroğlu, s. 281.

²⁶⁰ Teoman, “**Kararların Doğrulanması**”, s. 8 vd; Moroğlu, s. 281.

koruyucu bir haktır. Keza şirkette bulunması şirketin menfaatlerine aykırı olan bir ortağın şirket tarafından çıkarılabilmesi hakkı da dolayısıyla ortakları koruyucu niteliğe haizdir. Bu nedenle önce çıkma ve çıkarmanın çeşitleri anlatılacak, devamında çıkma ve çıkarma sonucu şirketten ayrılan ortağın ve şirket tüzelkişiliğinin birbirlerine karşı hak ve sorumlulukları üzerinde durulacaktır.

A. Çıkma Hakkı

Limited şirketlerde ortaklık kavramı bir yönden mali (şirket kârına katılma hakkı, tasfiye mevcuduna iştirak hakkı vs) ve bir yönden de şahsi (genel kurula katılma hakkı, genel kurulda oy kullanma hakkı, genel kurul kararının iptalini isteme hakkı vs) hak ve mükellefiyetler topluluğu olarak ortaya çıkmakta ve hem sermaye şirketlerine hem de şahıs şirketlerine ait karakterleri kapsamaktadır²⁶¹.

Şirketin dış görünüşü ile ortağın koymayı taahhüt ettiği sermaye ile sınırlı olarak şirket tüzelkişiliğine sorumlu olması ve ortağın şirket alacaklılarına karşı kural olarak sorumluluğunun bulunmaması (TK m. 532) bu şirketin bir sermaye şirketi olduğunu gösterir. Ayrıca aksi kararlaştırılmadıkça ortakların hep birlikte şirketi temsil ve idare etmesi (TK m. 540), sermaye artırılması için oybirliği ile karar alınması (TK m. 513/2, 516), pay karşılığı çıkarılan senetlerin kıymetli evrak niteliği taşıması (TK m. 519), ortak sayısı yirmiyi aşmadıkça mecburi bir denetim organına lüzum görülmemesi (TK m. 548) gibi hükümler ise bu şirket tipini şahıs şirketlerine yaklaştıran hükümlerdir. Kısacası, limited şirket şahıs şirketlerine havi özellikleri bünyesinde barındıran bir sermaye şirkettir denilebilir. Dolayısıyla limited şirketten ayrılma, bir yönden sermaye şirketlerinde olduğu gibi payın

²⁶¹ Baştuğ, İ., *Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması*, İzmir 1966, s. 19.

devri ve diğer yönden ise şahıs şirketlerinde olduğu gibi çıkma ve çıkarılma şeklinde meydana gelmektedir²⁶².

Çıkma, ortağın kendi iradesi ile şirketten ayrılmasıdır. Ayrılma sonucu şirket ile ilişkisi kesildiğinden ortağın hak ve yükümlülükleri sona erer. Ortağa çıkma hakkı sözleşme ile tanınabileceği gibi haklı sebeplerin olması halinde ortak şirketten çıkmasına izin verilmesini mahkeme vasıtasıyla sağlayabilir (TK m. 551/1,2). Keza ortaklık payının tam devri halinde de ortak şirketten çıkmış olur.

1. Ortağın İflası ve Payının Haczi Halinde Çıkma

Bir ortağın iflası veya payının haczi limited şirketin infisahına neden olmaz. Bu durumda iflas idaresi veya alacaklı TK m. 522'ye göre şirketin feshini isteme yetkisini kazanır. Şöyle ki; ortaklardan birinin iflası halinde iflas idaresi, ortaklardan birinin payını haczettirmiş alacaklı en az altı ay önce ihbar etmek şartıyla şirketin feshini isteyebilir. İflas idaresi veya alacaklı, şirketin feshini isteyerek ortağın payını şirket maksat ve konusuna tahsis edilmekten çıkarıp “serbest” hale getirmek suretiyle ya iflas masasına koymayı ya da payı paraya çevirtmeyi amaçlamaktadırlar²⁶³.

Şirketin feshinden önce diğer ortaklar TK m. 523'de sayılan dört seçenekten birini kullanarak fesih ve tasfiyeyi önleyebilirler. Konumuzla ilgisi açısından sadece ortağın çıkması sonucunu doğuran seçenekler üzerinde durulacaktır. TK m. 523 b. 2 gereği payın iflas idaresi veya icra dairesi marifetiyle ve açık artırma yolu ile satılmasına ve pay kendisine ihale olunan kimsenin yeni bir ortak olarak şirkete girmesine diğer bütün ortaklar muvafakat ederlerse şirketin infisahı önlenmiş olur. Bu durumda payı satın alan kişinin şirkete ortak olarak girmesiyle, payı satılan ortak şirketten çıkmış olur. İnfisahı önlemenin diğer bir yolu da, TK m. 523 b. 3 uyarınca payın,

²⁶² Baştuğ, **Çıkma ve Çıkarılma**, s. 16.

²⁶³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 893.

bütün ortaklar, iflas idaresi veya icra dairesinin muvafakatiyle başka bir ortak veya üçüncü bir şahıs tarafından devralınmasıdır. Payının devralınmasıyla ortak şirketten çıkmış olur.

2. Sermaye Payının Tam Devri ile Çıkma

a) Sermaye Payı Kavramı

Öncelikle esas sermaye, sermaye miktarı ile sermaye (ortaklık) payı kavramlarının birbirinden farklı anlamlar taşıdığını belirtmekte fayda vardır. Esas sermaye ortakların koyacakları sermayelerin, sermaye miktarı ortağın koyacağı sermayenin asgari tutarını ve şirkete karşı borcunun sınırlarını çizer²⁶⁴. Şirketin esas sermayesi ortakların sermaye miktarlarının toplamından oluşur. Diğer bir söyleyişle sermaye miktarı, ortağın esas sermayeye katkısını ifade eder. Sermaye payı ise ortağın hak ve yükümlülüklerinin tümü olarak tanımlanabilir²⁶⁵.

Limited şirketlerde sermaye payı bir bütündür. Sermayenin paylara bölünmemiş olması nedeniyle pay hakkında düzenlenecek senetlerin ortaklık payının tamamına ait olması gerekir. Bu senetler kıymetli evrak vasfına sahip olmayıp sadece bir ispat vasıtası sayılırlar (TK m. 518).

b) Sermaye Payının Devri

Sermaye payının devri, hak ve borçlarıyla bir küll teşkil eden hukuki bir münasebetin devridir²⁶⁶. Sermaye payının bütün olarak devredilmesi halinde devreden ortağın şirket ile hukuki ilişkisi sona ereceğinden ortak devir

²⁶⁴ Arslanlı, s. 213.

²⁶⁵ Çağa, B., “Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri”, Batider, C. VII, s. 589.

²⁶⁶ Arslanlı, s. 219.

suretiyle şirketten çıkmış olur. Ortaklık payının devri halinde, şirket ana sözleşmesinin değiştirilmesi gerekmez²⁶⁷.

Sermaye payının devri TK m. 520’de düzenlenmiştir. Limited şirkette sermaye payına sermaye, tali mükellefiyetler, idare ve temsil gibi borçlar da dahil olduğundan ortağın şahsı önem teşkil eder. Sermaye payının serbestçe devir edilmesinin önlenmesi amacıyla TK m. 520’de devir işlemi, sıkı şekil şartlarına bağlanmıştır. Payların devredilebilmeleri için pay devri işlemi bakımından aranan şekli şarta uyulması, devrin şirkete bildirilmesi, ortakların özel bir çoğunluk ile devre muvafakat etmeleri ve devrin pay defterine kaydedilmesi gerekir²⁶⁸. Pay devri ve intikalinin zorlaştırılmasıyla limited şirket sermaye paylarının ticaret konusu olmaları önlenmek istenmiştir²⁶⁹.

(1) Sermaye Payının Devri İşlemi

Sermaye payının devri kural olarak satış, bağış gibi bir borçlandırıcı işleme dayanır. Payın devri, bu borçlandırıcı işlemin ifası niteliğindeki tasarruf işlemidir. TK m. 520/5’te öngörülen şekil hem borçlandırıcı işleme hem tasarruf işlemine uygulanmalıdır²⁷⁰. TK m. 520/5’e gereği devir taahhüdü veya devir hakkındaki sözleşme yazılı olarak yapılmalı ve imzalar noterce tasdik edilmiş olmalıdır. Bu şekil şartları geçerlilik şartlarıdır. Şekil şartına uyulmadan yapılan borçlandırıcı ve tasarruf işlemleri geçersizdir. Devir

²⁶⁷ Arslanlı, s. 253: “Ortaklık alacaklılarının sermaye payı ve miktarlarındaki değişikliklere müdahaleye hakları olmadığı; sicile her yıl verilen listeler ile değişiklikler hakkında bilgi edinebilme olanağının bulunduğu; pay defteri ile de aydınlanılabileceği; kamu yararının ortaklar arasındaki değişikliklerde söz konusu edilemeyeceği; nitekim anonim şirketlerde de kurucuların ad ve soyadlarının esas sözleşmede yer almasına rağmen payın ya da pay senedinin devrinin esas sözleşmenin değişikliğine yol açmayacağı nedenleriyle devir halinde sözleşme değişikliğine ihtiyaç yoktur.” Aynı yönde: Karayalçın, s. 350; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 891; Doğanay, s. 1266; Çağa, s. 602.

²⁶⁸ Tekinalp, “Limited Ortaklık”, s. 217: “TK’nun sermaye devrine ilişkin hükümlerin oldukça girift olması bir yana, devrin kanuni koşullara, yani ortakların muvafakatine ve bu muvafakatin de iki ağır nisaba bağlanmış bulunması ve nihayet, devir sözleşmesi için yazılı şekil ve imzaların noterce tasdikinin şart koşulması, işlemin yapılmasını çok zorlaştırmıştır. Noter tasdikinden vazgeçilip yazılı şekil ile yetinilmesi ve çoğunlukla alınacak bir muvafakat kararı, yeterli güvenliği sağlayacaktır.”

²⁶⁹ Çağa, s. 593.

²⁷⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 887: “Kanaatimizce, borçlanma işleminin şeklindeki bozukluk, tasarruf işleminde tahakkuk eden kanuna uygun şekil ile sağlığa kavuşur.”

taahhüdü ve payın devrinde hakkındaki sözleşme bu şekli şartlara uyulmadan akdedilmiş ise taraflar arasında dahi hüküm doğurmaz²⁷¹. Tasarı m. 595’de devir işlemi kadar devir borcunu doğuran işlemlerin de şekil şartlarını (yazılı şekil şartı ve imzaların noterce onaylanması) taşıması gerektiği açıkça düzenlenmiştir.

TK m. 520/3’de ayın olarak konulan sermaye bakımından özel bir hüküm getirilmiştir. Bu hükme göre, ortağın koymayı taahhüt ettiği sermaye ayın ise, payını şirketin kuruluşunu takip eden üç yıl içinde başkasına devredemez. Sermaye olarak taşınmaz taahhüt eden ortak tarafından üç yıllık süre dolmadan akdedilen payın devri sözleşmesi, TK m. 520’de öngörülen şekli şartları taşısa dahi geçersizdir. Ancak süre sonunda ifa edilmek üzere yapılmış devir taahhüt işlemleri geçerlidir.

(2) Devrin Şirkete Bildirilmesi

TK m. 520/1 gereği sermaye payının devri, şirkete bildirilmelidir. Sermaye payının devrinin limited şirkete bildirilmesi, devredenin ortaklıktan çıkmak veya payın bölünmesini istemek, devralan açısından ise ortaklığa kabul edilmek iradesinin şirkete yöneltilmesidir²⁷². Bildirim, ortakların devre gerekli nisapla muvafakat edip etmeyeceklerinin tespiti ile muvafakati verilmesi halinde pay defterine kaydın yapılması amaçlarına hizmet eder²⁷³.

Kanunda bildirimin kimin tarafından yapılacağı hususunda bir açıklık yoktur. Bu durumda devir eden ve devir alanın birlikte veya birbirinden bağımsız olarak bildirimde bulunabileceklerinin kabulü gerekir²⁷⁴. Devrin

²⁷¹ Arseven, s. 106: “Bu takdirde ödenen devir bedeli ancak sebepsiz iktisap kaidelerine göre geri istenebilir, yoksa akdin ifası talep edilemez.”

²⁷² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 888.

²⁷³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 888.

²⁷⁴ Çağa, s. 596. Aynı yönde: Aslanlı, s. 239: “Bizce sermaye payının devri şirkete karşı ayrılma ve katılma beyanlarını zımnen içerir. Bu nedenle aksine hüküm bulunmadıkça, her iki taraf devri, dolayısıyla devreden ayrıldığını, devralanın katıldığını şirkete bildirmek yetkisini haizdir.”; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 888: “Devreden bildirimini hem yapmakla yükümlü hem de yetkilidir. Devralan ise bildirimde bulunmak hakkını haizdir.”; Arseven, s. 106: ‘Bildirme devreden veya

şirkete bildirilmesi herhangi bir şekil şartına bağlanmamıştır. Bildirim sözlü olarak yapılabileceği gibi yazılı olarak da yapılabilir²⁷⁵.

(3) Devrin Ortaklarca Onaylanması

Devir hususunun pay defterine kaydedilebilmesi için, ortallardan en az dörtte üçünün devre muvafakat etmesi ve bunların esas sermayenin en az dörtte üçüne sahip olması şarttır (TK m. 520/2). Bu nisap ağırlaştırılabilir; örneğin ortakların oybirliği ile devre muvafakat etmeleri şartı getirilebilir. Ancak bu nisabı hafifleten hükümler geçersizdir. Payını devreden ortak da kararın alınmasında oy kullanabilir.

Taraflar arasında şekli şartlara uyularak akdedilmiş bir devir sözleşmesi, ortakların devre muvafakat etmesi ve devrin pay defterine geçirilmesinden önce şirket bakımından hüküm ifade etmez. Pay defterine kayıt yapılabilmesinin ön şartı ise, şirket ortaklarının kanunda belirtilen nisapla devre muvafakat vermeleridir. Payın devri hakkında şirketin muvafakati olup olmadığına karar verecek organ, genel kuruldur. Genel kurulu toplantıya müdürler çağırır²⁷⁶.

Tasarı m. 595/2'ye göre, “Şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemişse, esas sermaye payının devri için, ortaklar genel kurulunun onayı şarttır. Devir

devralan tarafından yapılabilir.” **Aksi görüş:** Doğanay, s. 1264: “Bildirim, taraflardan birinin şirketten ayrılmak, diğerinin şirkete girmek ya da payını devir alınan miktar kadar fazlalaştırmak isteğini kapsamasına ve böyle bir isteğin şirketin kabulüne vareste bulunmasına göre, bildirim her iki tarafça yapılması gerekir.”

²⁷⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 888: “Bildirime, ortakların kararını esas teşkil edecek olan devir sözleşmesinin de eklenmesi gerekir.”

²⁷⁶ Arslanlı, H., “Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Şirketlere Dair 520nci Maddesi Hükümleri”, Batider, C. II, s. 175: “Müdürler ortakları münasip müddet içinde toplantıya çağırmasa, devreden esas sermayenin onda birine sahipse, genel kurulun mahkeme vasıtasıyla toplantıya çağırılmasını isteyebilir. Bizce devreden esas sermayenin onda birine sahip olmasa dahi, devir sözleşmesini ibraz ederek genel kurulun toplantıya çağırılmasını müdürlerden isteyebilmeli ve müdürler bu talebi münasip müddet içinde yerine getirmedikleri takdirde, mahkemeye müracaat hakkını haiz olmalıdır. Ortaklara paylarını devir hakkı kanunen tanınmış olduğundan, devrin bir unsuru olarak kararın alınmasını talep de bu hakta mündemiç sayılır. Aksi halde müdürlere genel kurulu toplantıya çağırılmamak suretiyle devri sonuçsuz bırakma imkânı verilmiş olur.” Aynı yönde: Tekil, s. 68.

bu onayla geçerli olur.” Yürürlükteki kanundan oldukça farklı olan bu düzenleme ile payın devri için ağırlaştırılmış nisapla genel kurul kararının alınması zorunluluğu, pay devrinin şirkete bildirilmesi ve pay defterine kaydedilmesi gereklerinden vazgeçilmiştir. Devir, genel kurulun onayı ile geçerli olur. Gene farklı olarak bu hüküm emredici nitelikte değildir. Genel kurulun onayı şartı, şirket ana sözleşmesine konacak bir hükümle bertaraf edilebilir. Keza *“Başvurudan itibaren üç ay içinde genel kurul reddetmediği takdirde onayı vermiş sayılır.”* hükmünün Tasarıda yer almasıyla onayın sessiz kalınarak sürüncemede bırakılması engellenmiştir.

Genel kurulda, payın devrine ret kararı verilirse, ortakların muvafakatı bulunmadığından devir, şirkete karşı hüküm ifade etmez. Ret kararının devreden ve devralan arasında yapılan sözleşmenin akıbeti üzerindeki etkisi ise, tarafların iradelerine göre farklılık gösterir. Eğer sözleşme ile limited şirketteki sermaye payının bir bütün olarak devrinin amaçlanmış olduğu saptanırsa, BK m. 117 anlamında bir imkânsızlık söz konusu olur ve borç ilişkisi sona erer. Bu durumda devreden, devri garanti etmiş olmasından veya reddin kendisinin sorumlu tutulabileceği bir tutumun sonucu gerçekleşmesinden doğan tazminat sorumluluğu bulunur²⁷⁷. Eğer sermaye payının muvafakat olmaması nedeniyle devredilememesi halinde de tarafların sözleşmenin geçerli kalması yolundaki iradelerinin varlığı saptanabilirse, devir sözleşmesi bir alt ortaklık sözleşmesi niteliğine bürünür ve ortağa sıkı sıkıya bağlı olmayan haklar devralana geçer²⁷⁸.

Ortakların devre muvafakat vermemeleri sebebiyle sermaye payını devredemeyen ortağın, TK m. 551 gereğince şirketten çıkma veya şirketin feshini talep etme hakkı vardır²⁷⁹. Tasarıda bu durum m 595/5’de maddeleşmiştir: *“Şirket sözleşmesi devri yasaklamış veya genel kurul onay vermeyi reddetmişse, ortağın haklı sebeple şirketten çıkma hakkı saklı kalır.”*

²⁷⁷ Çağa, s. 600; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 889.

²⁷⁸ Çağa, s. 601.

²⁷⁹ Baştuğ, s. 21.

böyle bir madde konulmasa dahi bu sonuca varılabileceğinden hükmün konulmasının gereksiz olduğu düşünülebilir.

(4) Devrin Pay Defterine Kaydı

Payın devri, şirket hakkında şirkete bildirilmek ve pay defterine kaydedilmek şartı ile hüküm ifade eder. Pay defterine kaydın, sermaye payının devri bakımından kurucu nitelik taşıyıp taşımadığı hususunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre²⁸⁰, pay defterine kayıt kurucu niteliktedir. Pay defterine kayıt askıda hükümsüz olan devir işlemine geçerlilik kazandırır. Böylece devredenine yerine geçen ortak sermaye payını bütün hak ve borçlarıyla devralmış olur. Diğer görüşe göre²⁸¹, payın devrinin geçerliliği pay defterine kaydedilmesine bağlanmamış, sadece devrin 'şirket hakkında' hüküm ifade etmesi için kayıt gerekli görülmüştür.

Bu tartışmalar Tasarı ile son bulacaktır. Çünkü Tasarıda şirkete bildirimde bulunulması ya da pay defterine kayıt yapılması ile ilgili bir zorunluluk öngörülmemiş, bilakis devrin aksi kararlaştırılmamışsa genel kurul kararı ile geçerli olacağı hükme bağlanmıştır.

3. Şirket Ana Sözleşmesinde Öngörülen Hallerde Çıkma

Limited şirketlerde pay devrinin sıkı şartlara bağlanması, paylar hakkında çıkarılacak senetlerin hisse senedi niteliği taşınamaması, payların piyasada tedavül kabiliyetinin olmaması, aksi kararlaştırılmadıkça ortakların hep birlikte şirketi idare ve temsil yetkisine sahip olması gibi hükümler bu

²⁸⁰ Arslanlı, s. 240; Çağa, s. 599. Bu konuda aynı görüş doğrultusunda alınan bir karar şöyledir: Yargıtay 11 HD 28.01.2003 2003/8371E., 2003/864K. (Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 889): “TK m. 520’de pay devrinin limited şirket hakkında ancak şirkete bildirilmek ve pay defterine kaydedilmek şartıyla hüküm ifade edeceği kabul edilmiştir. Dava konusu olayda her ne kadar hisse devir sözleşmeleri noterce düzenlenmiş ve de gerekli çoğunlukla ortakların devre muvafakatleri sağlanmış ise de, yanlar arasında da ihtilafsız olduğu üzere devirler pay defterine işlenmemiştir. Bu durumda yasanın açık ve emredici hükmü karşısında TK m. 520’ye uygun bir devrin varlığından söz edilemez.”

²⁸¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 889; Arşeven, s. 106.

şirket tipinde ortağın şahsına verilen önemi göstermektedir. Bunun yanı sıra ortaklara şirketin iç ilişkilerinde geniş özgürlük tanınmıştır. Bunlardan bir tanesi ortağın çıkma hakkıdır. TK m. 551/2 saklı kalmak şartıyla ortağın çıkma hakkını kullanabilmesi için şirket ana sözleşmesinde ortağa çıkma hakkının tanınmış olması lazımdır. Bunun dışında limited şirketlerde, şirketin niteliği ve şirket sözleşmesi ile ortaklarla yaratılan sıkı bağ, ortaklardan birinin isteği uyarınca şirketten çıkmasına engeldir²⁸².

Şirket ana sözleşmesi ile ortaklara şirketten çıkma hakkı verilebileceği gibi bu hakkın kullanılması belirli şartlara da tabi tutulabilir (TK m. 551/1). TK m. 551/1’de tanınan çıkma hakkının hakkın kullanılabilmesi için ortağa bu yönde bir hak verildiğinin şirket ana sözleşmesinde düzenlenmiş olması gerekir. Haklı sebeplerin varlığı (TK m. 551/2) dışında şirketten çıkma imkânı sadece şirket sözleşmesi ile sağlanabilir²⁸³.

Şirket sözleşmesinde hiçbir şarta bağlanmadan kayıtsız şartsız çıkma hakkının kullanılabilmesi imkânı ortağa tanınmışsa, ortak şirketten çıkma talebini şirket tüzelkişiliğine bildirerek şirketten çıkabilir. Çıkma bildirisi, yenilik doğuran bir haktır. Bildirimin şirkete ulaşmasıyla şirketin onayı gerekmeksizin ortak şirketten çıkmış olur. Çıkma talebini şirkete bildirilmesinden sonra çıkma hususunda anlaşmazlık çıktığı takdirde açılacak dava bir “tespit” davasıdır. Çünkü çıkma bildirisinin şirkete ulaşmasıyla ortak şirketten çıkmış olacağından mahkeme sadece çıkma bildirisinin varlığını ve geçerliliğini tespit eder.

Ortaklara şartsız çıkma hakkının tanınması uygulamada birtakım sıkıntılara yol açabilir. Şöyle ki, ortaklardan biri şarta bağlanmamış çıkma

²⁸² Baştuğ, s. 29.

²⁸³ Baştuğ, s. 29: “Şirket sözleşmesinde bu durum açıkça öngörülmemiş ise, ortaklar genel kurulu oybirliği ile karar verse dahi, herhangi bir ortağın şirketten çıkması gerçekleşmez.” **Aksi yönde:** Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 898; Pulaşlı, s. 103: “Çıkmak isteyen ortak da dâhil olmak üzere bütün ortaklar muvafakat ederlerse, şirket sözleşmesinde hüküm bulunmasa bile, ortak limited şirketten çıkabilir. Bu tür çıkma payın devrinden farklıdır. Çünkü ayrılan ortağa payının bedeli şirket tarafından ödenmekte ve çıkma sermayenin azaltılması hükümleri çerçevesinde gerçekleşmektedir. ”

haklarını aniden kullandığında, şirket çıkan ortağın pay karşılığını ödemek zorunda olduğundan nakdi ödemedi doğacak sakıncaları gidermek için gerekli tedbirleri almaya vakit ve imkân bulamayacaktır. Şirket, çıkan ortağın pay karşılığını ödemek için esas sermayeyi aşkın malvarlığına da sahip değilse, sermayenin azaltılması zorunluluğu baş gösterecek (TK m. 551/4) ve şirket esas sermayenin azaltılması hükümlerinin kaçınılmaz sakıncaları ile karşı karşıya kalacaktır. Örneğin çıkan ortağın payı şirket sermayesinde büyük bir yer kaplıyorsa, bu ortağın çıkmasıyla şirket büyük ihtimalle infisaha sürüklenecektir²⁸⁴. Keza her ne kadar şirket içi muamele olarak görünse de, çıkan ortağa ayrılma payı ödenmesi sonucu esas sermaye azalacağından bir nevi şirket alacaklılarının teminatı da azalmış olacaktır.

Şirket ana sözleşmesi ile çıkma hakkının kullanılması bazı şartlara da tabi tutulabilir. Örneğin sözleşme ile tayin edilen, beceri ve dürüstlüğüne güvenilen bir müdürün herhangi bir nedenle bu görevden ayrılması; şirketin asgari düzeyde kazanç sağlamaması; belli bir sürenin dolması gibi olay ve şartlar bir veya bazı yahut tüm ortakların şirketten çıkma sebebi olarak şirket ana sözleşmesinde yer alabilir²⁸⁵. Sözleşmede belirtilen şartın gerçekleşmesiyle ortak şirketten çıkma hakkını kullanabilir. Şart gerçekleşmeden yapılan çıkma istemi hüküm ifade etmez.

Tasarı m. 638/1’de düzenlenen şirket ana sözleşmesinde öngörülen hallerde çıkma durumu içerik olarak yürürlükteki kanun maddesinin aynısıdır. Yani olarak 639. maddede “çıkma katılma” hakkı düzenlenmiştir. Ortaklardan her biri şirket sözleşmesindeki hükme dayanarak çıkma istediği takdirde, müdür veya müdürler gecikmeksizin diğer ortakları haberdar eder. Diğer ortaklardan her biri haberin kendisine ulaştığı tarihten itibaren bir ay içinde şirket sözleşmesinde öngörülen haklı sebebin kendisi yönünden de

²⁸⁴ Baştuğ, s. 32 vd: “TK m. 551/1’de şirket sözleşmesi ile ortaklara tanınan kayıtsız şartsız çıkma imkânı, kanaatimizce limited şirketlerde yaratılmaya çalışılan ortaklar arasındaki sıkı dayanışma ilkeleri ile bağdaşmaz. Bu nedenle ortağın çıkması için bir ihbarın yapılması ve bu ihbarlarda da bazı sürelerle uyulması şartlarına bağlı bir çıkma hakkının kanunda düzenlenmesi yerinde olur kanısındayız. ”

²⁸⁵ Arslanlı, s. 768.

geçerliyse, kendisinin de çıkmaya katılacağını müdürlere bildirmek hakkına sahiptir.

4. Haklı Sebeplerin Varlığı Halinde Çıkma

Şirket ana sözleşmesinde şirketten çıkma hususu düzenlenmiş olsun ya da olmasın ortağın kanundan doğan çıkma hakkı vardır. Şirket ana sözleşmesinde ortağa şartsız bir çıkma hakkı tanınmış ise ortağın dava açmak yolu ile bu hakkı kullanmasında, davanın uzun sürmesi ve ek olarak maddi külfete sebebiyet vermesi yüzünden, hukuki yararı yoktur. Bu durumda sözleşmeden doğan çıkma hakkının kullanılması ortağın menfaatinedir. Ancak pek tabi ki, şirket ana sözleşmesinde çıkma hakkı bir şarta bağlanmışsa, ortağın şartın gerçekleşmesini beklemeden haklı sebeplere dayanarak şirketten çıkmasına karar verilmesini dava etmesi mümkündür.

Her ortak, haklı sebeplere dayanmak şartıyla şirketten çıkmasına müsaade edilmesini mahkemeden talep edebilir (TK m. 551/2). Kanundan doğan çıkma hakkının kullanılabilmesi “haklı sebepler” in varlığına bağlıdır. Haklı sebebin bulunduğunu iddia eden ortak şirketten çıkma istemini dava açmak suretiyle mahkemeye sunmalıdır. Sebebin haklı olup olmadığı mahkeme tarafından takdir ve tespit edilir.

Haklı sebeplerin bulunması halinde ortağın şirketten çıkmasını düzenleyen TK m. 551 emredici bir hükümdür. Bu hakkı kısıtlayan veya kullanılmasını engelleyen sözleşmeler geçersizdir.

Haklı sebep kavramından ne anlaşılacağının tayin edilmesi bakımından TK m. 187’den yararlanılabilir. TK m. 187’de haklı sebep, şirketin kuruluşunu mucip olan fiili veya şahsi mülahazaların şirket maksadının husulünü imkânsız kılacak veya güçleştirecek surette ortadan kalkmış olması olarak tanımlanmıştır. Ortağın ve şirketin menfaatleri karşılaştırıldığında artık ortağın şirkette kalmasının beklenemeyeceği

durumların haklı sebep teşkil ettiği düşünülebilir. Şirket içinde bir ortak tarafından haklı sebep sayılacak bir durum diğer bir ortak için haklı sebep olmayabilir. Bu konuda son kararı verecek merci mahkemedir.

Haklı sebebin bulunduğunu iddia ederek şirketten çıkmasına izin verilmesi talebiyle açılan davada mahkemece kurulacak hükme kadar davacının “ortak” sıfatı devam eder. Karar tarihine kadar şirket ortaklığı konumu korunduğundan, dava devam ederken ortaklık haklarının kullanılmasına devam edilir. Ortak, mahkemece davanın kabulüne karar verildiği tarihte şirketten çıkmış olur. Bu dava kimi zaman uzun süre sonuçlanmayabilir. Çıkma davası açmış olan ortak açısından bu uzun sürenin zararlı yönleri vardır. Şirketin davanın devamı esnasında o ortağın mali haklarını haleldar edecek bazı işlemlere girişmesi ihtimal dâhilindedir²⁸⁶.

Yürürlükteki kanunda bulunan eksiklikler Tasarıda giderilmeye çalışılmıştır. Tasarı m. 638/2’ye göre, *“Her ortak, haklı sebeplerin varlığında şirketten çıkmasına karar verilmesi için dava açabilir. Mahkeme istem üzerine, dava süresince, davacının ortaklıktan doğan hak ve borçlarından bazılarının veya tümünün dondurulmasına veya davacı ortağın durumunun teminat altına alınması amacıyla diğer önlemlere karar verebilir.”* Tasarıda tanzim edilen bu hüküm yerinde olmuştur çünkü çıkma davası açmış bir kişinin, yargılama süresince ortaklık haklarını kullanması ve borçlarını yerine getirmekle yükümlü olması konumuna uygun düşmez.

Tasarının 639. maddesinde yürürlükteki kanundan farklı ve yeni olarak “çıkma katılma hakkı” düzenlenmiştir. Bu hakkın kullanılabilmesi için, müdür veya müdürler tarafından ortaklardan birinin haklı sebeplerden dolayı çıkma davası açtığı gecikmeksizin diğer ortaklara bildirilir. Diğer ortaklardan her biri, haberin kendisine ulaştığı tarihten itibaren bir ay içinde, açacağı bir dava ile haklı sebepler dolayısıyla çıkma davasına katılmak hakkına sahiptir.

²⁸⁶ Baştuğ, s. 50.

B. Başka Ortağın Çıkarılmasını İsteme Hakkı

Çıkarılma, bir ortağın ortaklık haklarının kendi istek ve iradesi dışında elinden alınması, şirketle ilişkisinin kesilmesidir²⁸⁷. Ortak sıfatını taşıması ve kullanması şirkete zarar veren, bu sıfatı devam ettirmesi şirket bakımından katlanılamayacak bir durumda olan ortağın şirketten çıkarılması, şirketin yararınadır. Ortak sıfatını taşıması şirketin feshine dahi neden olabileceğinden bu kişinin ihracı diğer ortakların menfaatine de uygundur.

1. Ortağın İflası veya Payının Haczi Halinde Çıkarma

Ortaklardan birinin iflası veya payının haczedilmesi halinde, iflas idaresi veya alacaklının en az altı ay önce ihbar etmek şartıyla şirketin feshini istemek hakları (TK m. 522) olduğundan bahsetmiştik²⁸⁸. Feshi önlemek için TK m. 523'de şirket ortaklarına tanınan dört seçenekten biri bu ortağın şirketten çıkarılmasıdır. Bu durumda ortağın çıkarılması kararı alınabilmesi için esas sermayenin çoğunluğunu temsil eden ortakların sayı itibarıyla de çoğunluğunu oluşturması lazımdır. Kanunda aranan bu nitelikli çoğunluk sağlandığında takibat yapılan ortağın koymuş olduğu sermayenin hakiki bedelinin verilerek şirketten çıkarılmasına karar verilir. Bu durumda ortağa verilecek para yüzünden esas sermayenin itibari değeri düşecek olursa, esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümler uygulanır (TK m. 523/2).

Şirketin infisahının önlenmesi amacıyla şirket ortaklarına tanınan bu hak, haklı sebeplerle ortağın çıkarılmasının özel bir halini oluşturur²⁸⁹. Haklı sebeplerle çıkarılmayı düzenleyen TK m. 551/3'e göre ortağın çıkarılması için ortakların bu yönde aldıkları karar yeterli olmayıp bu hususta karar verecek olan son merci mahkemedir. Mahkeme ise sadece haklı sebep bulunduğu takdir ederse çıkarılma kararı verir. TK m. 523/1 b.4'deki

²⁸⁷ Baştuğ, s. 54.

²⁸⁸ Bkz: s. 89 vd.

²⁸⁹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 893.

durumda ise nitelikli çoğunlukla alınan karar ortağın çıkarılması için gerekli ve yeterlidir.

2. Ortağın Temerrüde Düşmesi Nedeniyle Çıkarma

Ortağın şirket tüzelkişiliğine karşı asıl ve en önemli borcu sermaye koyma taahhüdünü yerine getirmektir. Taahhüt edilen sermayenin bir kısmının dahi kuruluştaki ödenmesi zorunluluğunu getirmeyen ve ödeme zamanı bakımından sınırlayıcı bir süre öngörmeyen bu kanuni düzen içinde şirket alacaklılarının tek güvencesi şirket esas sermayesidir. Bu nedenle sermaye koyma borcunu ödemeyen ortağın şirketten çıkarılabilmesi gibi bir yaptırım kanunun 529. maddesinde düzenlenmiştir. Muaccel hale gelen borcu ödemede temerrüde düşen ortak, noter aracılığıyla çekilen iki ihtara rağmen bu borcunu ifa etmiyorsa şirketten çıkarılabilir. Görüleceği üzere TK m. 529’da düzenlenen çıkarma hakkının kullanılabilmesi için muaccel bir sermaye borcunun olması ve ortağın bu borcu ödeme temerrüde düşmesi ve ortağa noter aracılığıyla iki ayrı ihtar çekilmesi gerekir.

Bir borcun muaccel olması, borcun talep edilebileceği veya ifa edilebileceği andır²⁹⁰. Limited şirket ortağının şirkete sermaye koyma borcu, hukuki mahiyeti itibarıyla bir alacağa ilişkin olduğu için, bu borç hakkında zamanaşımı cereyan edeceği söz götürmez²⁹¹. TK’nda sermaye koyma borcunun zamanaşımıyla ilgili bir hüküm olmadığından BK m. 126/1 b. 4 burada uygulama alanı bulacaktır. Bu hüküm gereği sermaye koyma borcu beş yıllık zamanaşımına tabidir²⁹². Zamanaşımı süresi borcun muaccel olduğu andan itibaren işlemeye başlar²⁹³.

²⁹⁰ Doğanay, İ., “Limitad Şirkette Ortağın Ana Mukavelename ile Koymayı Taahhüt Ettiği Sermaye Borcu Ne Zaman Muaccel olur? ”, Batider, Cilt V, Sayı 1, 1969, s. 64.

²⁹¹ Çernis, V., “Limited Şirkette Ortağın Sermaye Koyma Borcunun Zamanaşımı ile İlgili Bazı Meseleler”, İBD, C. XL, S. 1-2-3, İstanbul 1966, s. 567.

²⁹² Karayalçın, s. 370: “Konulması taahhüt edilen sermaye borcu beş yıl içinde ifa edilmemiş ise; işbu beş yıllık zamanaşımı süresi geçtikten sonra şirket tarafından sermaye koyma borcunun ifası talep edildiği takdirde, borcun zamanaşımına uğradığı iddiası ile ortağın borcunu ifadan kaçınması hali hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olacaktır. Bu durumda ortağın zamanaşımı defini ileri

Ödenmesi taahhüt edilen sermaye borcunun ne zaman ifa edileceği şirket ana sözleşmesinde açıkça belirlenebilir. Şirket ana sözleşmesinde bu hususta bir düzenleme yer almıyorsa, genel kurulda ödeme zamanını tayin eden bir karar alınabilir (TK m. 539/2). Ana sözleşmede aksine bir hüküm olmadıkça ödeme zamanını belirleyen genel kurul kararı TK m. 536'da belirlenen nisapla alınır. Ayrıca genel kurulun vereceği yetkiyle müdürler, ortakların sermayeye mahsuben ödeyecekleri paralar için ödeme günü tespit edebilir. Bu yollardan biriyle ödemenin ne zaman yapılacağı belirlenmişse, belirlenen sürenin geçmesiyle borç muacceliyet kazanır.

Şirket ana sözleşmesinde taahhüt edilen sermaye borcunun ödeme günü hakkında düzenleme yapılmamış, genel kurulda bu konuda karar alınmamış ya da genel kurulun verdiği yetkiyle müdürler tarafından bir belirleme yapılmamış ise; BK'nun 74. maddesi gereği sermaye borcu şirket ana sözleşmesinin Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilan ve şirketin ticaret siciline tescili suretiyle tüzel kişilik kazandığı andan itibaren muaccel hale gelir²⁹⁴.

Muaccel hale gelen borç ödenmezse borçlunun temerrüdü söz konusu olur. Borçlunun temerrüdünden bahsedebilmek için, borcun ifasının mümkün olması ve ifa zamanının gelmesine rağmen borcun ifa edilmemiş bulunması gerekir²⁹⁵. BK m. 101'de borçlunun ne zaman ve nasıl temerrüde düşeceği belirlenmiştir. Bu hükme göre; borç muaccel ise, borçlu, alacaklının ihtarı ile temerrüde düşürülür. Ancak ifa için belli bir vade kararlaştırılmış veya böyle bir vade saklı tutulan ve usulüne uygun şekilde yapılan feshi ihbardan anlaşılmış ise, bu halde borçlu bu günün geçmesi ile temerrüde düşer.

sürmesi, ortağın şirketten çıkartılması ve hatta şirketin sona erdirilmesi için haklı bir sebep teşkil eder."

²⁹³ Çernis, s. 572.

²⁹⁴ Doğanay, s. 60.

²⁹⁵ Reisoğlu, S., **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, B.16, İstanbul 2004, s. 313.

Limited şirketlerde sermaye borcunun ödenme süresi şirket ana sözleşmesinde belirlenmişse veya şirket genel kurulunda bir ödeme süresi tayin edilmişse, bu sürenin bitimiyle ortak ihtarla gerek kalmadan temerrüde düşer²⁹⁶. Sermaye koyma borcunun ödenme süresi ile ilgili şirket ana sözleşmesinde bir düzenleme yoksa ve genel kurulda bu hususta bir karar alınmamışsa, borçlu ortağın temerrüde düşmesi için ihtar çekilmesi şarttır.

Temerrüde düşen ortaktan olan alacağına ulaşmak için şirketin iki seçeneği vardır. Şirket temerrüt neticeleri (temerrüt faizi, cezai şart vs.) ile birlikte sermaye alacağını tahsil etmek için ortağı icra yolu ile takip edebilir ya da temerrüde düşen ortağı şirketten çıkararak payını paraya çevirebilir. Konumuz açısından sadece “şirketten çıkarılma” seçeneğini inceleyeceğiz.

Temerrüde düşen ortağın şirketten çıkarılabilmesi için ihtar çekilmesi lazımdır. İhtar, noter marifetiyle on beş günden aşağı olmamak üzere tayin edilecek müddetlerle iki defa çekilmelidir (TK m. 529/2). İhtarların noter aracılığıyla yapılması geçerlik şartıdır²⁹⁷. İhtarnamelede sermaye borcu ödenmediği takdirde ortağın şirketten çıkarılacağı açıkça bildirilmelidir²⁹⁸. İhtarnamelede verilen süreler hiçbir zaman on beş günden aşağı olamaz²⁹⁹. Bu sürelerin uzatılması mümkündür³⁰⁰. İhtarlar arasında geçmesi gereken süre hakkında ise kanunda bir açıklık yoktur. Ortağın borcunu ifa etmesi

²⁹⁶ Arslanlı, s. 386; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 910; Pulaşlı, s. 1058; Doğanay, s. 1285. **Aksi yönde:** Cerraholu, F., “**Limited Ortaklıkta Ortağın Sermaye Borcunda Temerrüdü ve Temerrüdün Sonuçları**”, İİTİA, S. 1, İstanbul 1976: “Sermaye borçlarının ödeme zamanının genel kurul tarafından tayin edilmesi halinde ortaklara bildirim yapılması gerektiği ve bu bildirim yapılmadıkça ortağa temerrüdün sonuçlarını uygulamaya imkan bulunmadığı görüşündeyiz. Ödeme zamanının tayini müdürlere bırakılmış olduğu takdirde, ortak gene yapılacak bildirimle mütemerrit olur. Sadece ödeme zamanının ortaklık sözleşmesinde belirlendiği durumlarda ihtarla gerek olmaksızın tayin edilen günün geçmesiyle ortak mütemerrit olur.”

²⁹⁷ Cerrahoğlu, “**Sermaye Borcunda Temerrüt**”, s. 178.

²⁹⁸ Arslanlı, s. 396; Cerrahoğlu, “**Sermaye Borcunda Temerrüt**”, s. 178; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 911; Arşeven, s. 109; Üçışık, G., “**Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması**”, Prof. Dr. Fehiman Tekil’in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 197.

²⁹⁹ Arslanlı, s. 395; Doğanay, s. 1287; Yargıtay 11. H.D. 20.06.1986 E.3362/K. 3777 (Eriş., s. 2801.): “Sermaye koyma borcunu ödemeyen ortağa, on beş günlük süreleri içeren iki duyuru yapılmadan bu ortak, limited ortaklıktan çıkarılamaz. Bu süreler hiçbir biçimde kısaltılamaz.”; Baştuğ, s. 57: “On beş gün iki ihtar arasında aranan süredir.”

³⁰⁰ Üçışık, s. 197: “*Sürelerin uzatılması ortaklar arasında eşit işlem ilkesine aykırı sonuç doğurmamalıdır. Başka bir deyişle, kendisi hakkında 15 günlük süreler uygulanmış ve sonunda çıkarılmış olan ortak, daha uzun bir süreden yararlanarak borcunu ödemiş ve çıkarılmaktan kurtulmuş ortağı emsal göstererek, kendisi hakkında çıkarılma işleminin geçersizliğini dava edebilir.*”

ihtimal dâhilindeyse makul bir süreden sonra ikinci ihtarın çekilmesi uygun olur. Ortağın hal ve vaziyeti ödemede bulunmayacağını gösteriyorsa birinci ihtarla verilen sürenin bitimiyle ikinci ihtar çekilebilir.

İhtarlarla rağmen borcunu ödemeyen ortak, şirketten çıkarılabilir. Çıkarma kararını almaya yetkili organ hakkında kanunda bir açıklık yoktur. Doktrinde hâkim olan fikir, çıkarılma kararını almaya yetkili organın genel kurul olduğu yönündedir³⁰¹. Genel kurul çıkarılma kararını, TK m. 536'da gösterilen nisap ile alır. Bu nisap şirket ana sözleşmesine konulacak bir hüküm ile artırılabilir³⁰².

Tasarı m. 585'e göre "*Şirket, ... sermayenin... nakit kısmının hemen ve tamamen ödenmesiyle kurulur.*" Böylece nakdi sermayenin kuruluşta peşin ve tamamen ödenmesi kuralı getirilmiştir. Aynı sermaye ise birtakım özel sicillere şerh konulması veya bildirimde bulunulması suretiyle sermaye olarak konabilir ve tapu sicil müdürü tarafından resen veya şirketin talebiyle şirket adına tescil edilir. Görüleceği üzere Tasarıda esas sermayenin taksitlerle ödenebilmesi sistemine son verilmiş, ödeme zamanının tayini meselesi açıklığa kavuşturularak mevcut sistemdeki kötüye kullanımların önü kesilmiştir. Sermaye koyma borcunun peşin ve tamamen ifa edilmesi gerektiğinden ortağın sermaye koyma borcu nedeni ile temerrüde düşmesi durumu Tasarı ile imkânsız hale gelmiştir.

3. Haklı Sebeplerin Varlığı Halinde Çıkarma

Haklı sebeplerin bulunması durumunda ortak nasıl ki şirketten çıkma hakkına sahipse şirket de haklı sebeplere dayanarak ortağı çıkarma hakkına sahiptir. TK m. 551/3'de düzenlenen şirketin çıkarma hakkı, TK m. 551/2'de

³⁰¹ Arslanlı, s. 396; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 911; Cerrahoğlu, "**Sermaye Borcunda Temerrüt**", s. 179; Doğanay, s. 1287.

³⁰² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 911; Cerrahoğlu, s. 180. **Aksi görüş:** Arslanlı, s. 397: "*TK m. 536'da belirtilen nisabın sözleşme ile artırılmasına cevaz yoktur. Zira bu nisap arttırılabildiği takdirde genel kurulun çıkarma kararı verebilmesi azlık tarafından imkânsız kılınabilir*"

düzenlenen ortağın çıkma hakkından daha zor şartlara tabi tutulmuştur. Çıkma hakkının kullanılmasında haklı sebebin varlığı yeterli iken, çıkarmada haklı sebebin bulunması ve nitelikli çoğunlukla alınması gereken bir genel kurul kararının olması lazımdır. Çıkma hakkında olduğu gibi “çıkma veya şirketin feshini talep edebilme” gibi bir seçimlik hak çıkarma bakımından öngörülmemiştir. Çıkarma hakkını kullanan şirket sadece ortağın şirketten çıkarılmasını talep edebilir. Ortağın çıkarılmasının zorlaştırılması ortağın bu sıfatının korunması bakımından önemlidir.

TK m. 551/3’de düzenlenen çıkarmada ön şart haklı sebebin varlığıdır. Çıkarma ortağın şahsı hakkında alınan bir tedbir olduğundan, niteliği gereğince ortağın şahsında beliren sebeplere dayanmalıdır³⁰³. Sebebin haklı olup olmadığı tayin edilirken kollektif şirketlerde haklı sebebi tarif ve tespit eden TK m. 187’den yararlanılabilir. Haklı sebepler hal ve icaplara göre farklılık gösterir.

Haklı sebebin varlığı halinde çıkarma kararı esas sermayenin yarısından fazlasına sahip olan ortakların mutlak çoğunluğu ile alınmalıdır. Genel kurul kararında sayıca mutlak çoğunlukta olan ortakların sermaye çoğunluğunu da taşımaları lazımdır. Ortakların çift çoğunlukla almaları gereken çıkarma kararı davanın dinlenme şartıdır³⁰⁴. Nitelikli çoğunlukla karar alınması şartı uygulamada bazı sıkıntılara yol açabilir. Şöyle ki, haklı sebeplere neden olan ortak sermayenin yüzde yetmiş beşine veya daha fazlasına sahip ise, şirket hiçbir zaman gerekli asgari oya dayalı izni sağlayamayacak ve haklı sebeplere neden olan ortağın şirketten çıkarılması konusunda dava açamayacaktır³⁰⁵. Keza iki kişilik bir limited şirkette,

³⁰³ Baştuğ, s. 56. **Aynı yönde:** Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 900; Tekil, s. 78. **Aksi görüş:** Doğanay, s. 1332: “Ortağın kişiliğinden kaynaklanmış olmasa bile, ortaklar arasında, başka bir nedenle de olsa, zuhur etmiş olan bir ahenksizlik ve huzursuzluk yine haklı sebep olarak kabul edilir.”

³⁰⁴ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 900.

³⁰⁵ Arslanlı, s. 770.

maddede öngörülen sayı çoğunluğu elde edilemeyeceğinden, haklı sebeplerle ortağın çıkarılması mümkün olmayacaktır³⁰⁶.

Çıkarma ile ilgili genel kurul kararı alındıktan sonra haklı sebeplerin bulunduğunu iddia eden şirket tüzelkişiliği ortağın çıkarılması talebiyle mahkemeye müracaat eder. Ortağın şirketten çıkarılmasına karar verecek olan mercii mahkemedir.

Çıkarma Tasarının 640. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre, *“Şirket sözleşmesinde, bir ortağın genel kurul kararı ile şirketten çıkarılabileceği sebepler öngörülebilir.”* Bu hüküm ile çıkma hakkına paralel olarak şirkete de sözleşme ile tanınan bir çıkarma hakkı tanınmıştır. Şirket mahkeme kararına gerek olmaksızın ortağı çıkarma imkânına kavuşmuştur. Bu hüküm çıkarma hakkının kötüye kullanılması gibi sakıncalar doğurabilecek niteliktedir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında, ortağın çıkarma kararına karşı kararın noter aracılığıyla kendisine bildirilmesinden itibaren üç ay içinde iptal davası açabileceği düzenlenmiştir. Böylece şirketin çıkarma hakkının keyfi kullanılması tehlikesine karşı ortağı koruyan bir yol getirilmiştir. Haklı sebep olmaksızın kötüniyetle alınan genel kurul kararı ile ortağı şirketten çıkarmak yolunun kolaylığı karşısında, ortağı uzun ve külfetli bir dava sürecine sokmak zorunda bırakmanın uygun olmadığı düşünülebilir. Haklı sebepler nedeniyle çıkarma ise maddenin son fıkrasında *‘Şirketin istemi üzerine ortağın mahkeme kararıyla haklı sebebe dayanılarak şirketten çıkarılması hâli saklıdır.’* şeklinde düzenlenmiştir. Böylece doktrindeki eleştiriler doğrultusunda, yürürlükteki kanunda çıkarma için aranan *“nitelikli çoğunlukla alınan genel kurul kararı”* ön şartından vazgeçilmiştir.

³⁰⁶ Baştuğ, s. 60.

C. Ayrılmanın Sonuçları

Ayrılmanın iç ve dış ilişkide ne zaman gerçekleştiği, çıkma veya çıkarılma neticesinde ortağa ödenecek ayrılma payının nasıl hesaplanacağı ve ne zaman ödeneceği hususlarında kanunda bir açıklık bulunmamaktadır. Bu kanun boşluğu aşağıda anlatılacağı üzere doktrin ve uygulama tarafından doldurulmaya çalışılmıştır.

1. İç ve Dış İlişkide Hüküm Doğurması

Ortağın şirketten ayrılması, ayrılmanın çeşidine göre iç ilişkide farklı zamanda gerçekleşir:

- Şirket ana sözleşmesinde tanınan çıkma hakkı, çıkma bildirisinin şirkete ulaştığı an iç ilişkide hüküm ifade eder.
- Haklı sebeplerin varlığı halinde çıkma veya çıkarılmaya mahkeme karar vereceğinden, ortak mahkeme kararının kesinleşmesiyle şirketten çıkmış veya çıkarılmış olur. Ortak mahkeme kararı kesinleşene kadar ortaklık haklarından istifade edeceği gibi borçlardan da sorumlu olur.
- Ortağın temerrüde düşmesi nedeniyle çıkarılması halinde, genel kurul kararının kendisine tebliğ edilmesiyle ortak şirketten çıkarılmış olur. Genel kurul kararının kendisine tebliğ ile pay sahipliğini kaybeden ortağa ait pay geçici olarak ve ancak üzerinde kanunun olanak tanıdığı işlemlerin (sermaye azaltılması yolu ile payın itfası, payın araya çevrilmesi) yapılması kaydıyla şirkete bağlanmış olur³⁰⁷. Şirketin pay sahipliği geçicidir. Bu sürede paya bağlı haklar donmuş durumadır, şirket tarafından kullanılamaz.

Yukarıda belirtilen anlardan itibaren ortak sıfatı kaybedilmiş olduğundan bu sıfatla sahip olunan hak ve borçlar da kural olarak sona erer.

³⁰⁷ Cerrahoğlu, s. 181.

Ancak ortak şirketten çıkmış veya çıkarılmış olsa bile, şirkette birikmiş alacaklarını ve bu arada dağıtılmasına karar verilmiş kâr paylarını talep etmek hakkını haizdir. Ayrılan ortağın şirkete karşı olan bu istemlerinde haklı sayılması için, söz konusu istem haklarının çıkma veya çıkarılma tarihinden önce gerçekleşmiş olması şartı aranır³⁰⁸. Ayrıca çıkan ve çıkarılan ortağın arda kalan borçlarından dolayı şirkete sorumluluğu da devam eder. Arda kalan borç, vadesi gelmiş ve fakat ifa edilmemiş borçtur³⁰⁹. Bu durum temerrüde düşen ortağın şirketten çıkarılmasını düzenleyen TK m. 529/2'de *“Ayrıca çıkarılan ortağın ödemediği borçtan sorumluluğu eskisi gibi devam eder.”* denilmek suretiyle açıkça düzenlenmiştir.

Dış ilişkide ise ayrılmanın sicile tescil edilmesi gerektiği yönünde bir hüküm limited şirketler bakımından getirilmemiştir. Buna rağmen, bir ortağın çıkması, tescil edilmiş hususlardaki değişikliklerin de tescilini gerektirir. TK m. 33 ile TK m. 511/4 hükümleri karşısında ayrılmanın tescil ve ilanının zorunlu sayılması ve dış ilişkide hükümlerini tescil ve ilandan tarihinden itibaren doğuracağının kabul edilmesi gerekir³¹⁰.

2. Ayrılma Payı Ödenmesi

Şirketten ayrılan ortağın payı karşılığı ödenmesi gereken bedel olan “ayrılma payı” kavramına kanunda açıkça yer verilmemiştir. TK m. 551/4 hükmünün çıkan veya çıkarılan ortağa ödenecek ayrılma payı ile ilgili bir düzenleme olduğu söylenebilir. Bu hükme göre, bir ortağın şirketten çıkması veya çıkarılması ancak esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlere uyulmak şartıyla geçerlidir. Ancak ayrılan ortağın hakları, şirket esas sermayesinin itibari miktarını geçen mallardan ödenir veya payı sermaye

³⁰⁸ Baştuğ, s. 78.

³⁰⁹ Baştuğ, s. 78.

³¹⁰ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 902. **Aynı yönde:** Baştuğ, s. 52; Doğanay, s. 1336; Pulaşlı, s. 1044. **Aksi görüş:** Karayalçın, s. 386: “Çıkma ve çıkarılma esas sermayenin azaltılmasına hükümlerine göre yapılmışsa durum ticaret siciline tescil edilir. Buna lüzum görülmemişse çıkma ve çıkarmanın sadece pay defterine kaydedilmesi ve sicildeki ortaklar listesinde değişiklik yapılması için takvim yılının sonunda durumun ticaret siciline bildirilmesi gerekir.” ; Arslanlı, s. 240.

borcunun yerine getirilmemesi hakkındaki hükümler gereğince paraya çevrilirse veya payı başkası tarafından devralınırsa esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlere uymak zorunluluğu yoktur. Maddede öncelikle çıkma veya çıkarılmanın ancak esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlere uyulmak şartı ile mümkün olacağı kuralı getirilmiş, devamında ise esas sermayenin azaltılması hükümlerine uyulmasına gerek olmayan üç istisnai durum düzenlenmiştir. Şirket alacaklılarının haklarının tehlikede bulunmadığı bu istisnai durumlar;

- Ayrılan ortağın payının şirketin esas sermayesinin itibari değerini aşan malvarlığından ödenebilecek durumda olması,
- Ortağın şirketteki payının sermaye koyma borcunun yerine getirilmemesi halinde uygulanan TK m. 530 usullerine göre satılması ve bedelinin ayrılan ortağa ödenmesi,
- Payın başka bir ortak tarafından devralınması şeklinde sıralanabilir.

Çıkan ve çıkarılan ortağın payı karşılığı, şirketçe ödenmesi gereken bir borçtur. Ortağın pay karşılığından peşin olarak vazgeçtiğine dair anlaşmalar geçerli değildir³¹¹. Ayrılan ortak şirketin alacaklısı gibidir. Ortağa payı karşılığı bir talepte bulunma hakkı tanınmış olmasına rağmen payın karşılığının nasıl hesaplanacağı ve ödeneceği konusunda kanunda düzenleme yapılmamıştır. Bu kanuni boşluk, şirket ana sözleşmesine konulacak hükümlerle doldurulabilir. Şirket sözleşmesinde ayrılma payının nasıl hesaplanacağı konusunda bir hüküm yok ise, ayrılma payı tasfiye bilançosu ilkeleri uyarınca hesaplanır³¹². Hesaplanan ayrılma payının ödenme zamanı şirket ana sözleşmesinde belirlenmiş ise problem yoktur. Ancak şirket ana sözleşmesinde bu yönde bir belirleme yapılmamış ise ayrılma payının ne zaman ödeneceği hususunda farklı görüşler vardır. Bir görüşe göre ayrılma payı sermayenin azaltılmasının tamamlanmasından sonra ödenir³¹³. Diğer

³¹¹ Baştuğ, s. 80.

³¹² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 902.

³¹³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 773; Baştuğ, s. 83.

görüŖe göre ayrılma payının, ayrılmadan sonra ilk yapılacak bilanço zamanında ödenmesi gerekir³¹⁴ .

Tasarıda açık olarak 'ayrılma akçesi' kavramına yer verilmiştir. Ayrıca ayrılma akçesinin istem ve tutarı (Tasarı m. 641) ile ödenmesi (Tasarı m. 642) konularında açık düzenlemelerin getirilmesiyle yürürlükteki kanunda bulunan boşluk doldurulmuştur.

III. HAKLI SEBEPLERLE ŞİRKETİN FESHİNİ İSTEME HAKKI

TK m. 551/2'de, her ortağın haklı sebeplere dayanmak şartıyla şirketten çıkmasına müsaade edilmesi veya şirketin feshini mahkemeden talep edebileceği hükme bağlanmıştır. Maddenin düzenleniŖi, ortağın haklı sebebin bulunması halinde şirketten çıkmasına müsaade edilmesi ya da şirketin feshini talep etmesini seçimlik hak gibi kullanabileceği fikrini uyandırmaktadır. Ancak şirketten çıkması ile şirketle olan bağı sona erecek ortağın çıkma hakkından önce şirketin feshi hakkını kullanabilmesinin kabul edilmemesi gerekir³¹⁵. Ortak şirket ile arasındaki bağdan kurtulmak için bütün kanuni yolları denedikten sonra şirketin feshini talep etmelidir. Ortağın amacına başka bir yola başvurarak (mesela iptal davası veya yöneticiler aleyhine sorumluluk davası açarak) ulaşabildiği durumlarda kendisine fesih hakkı tanınmasını gerekir. Çünkü bir ortağın şirketten ayrılırken mevcut düzenin bozulması ve şirketin infisahını istemesinde objektif ve haklı bir çıkarı olamaz. Ortağın çıkma hakkı ile dilediği sonuca ulaşabileceği halde şirketin feshini talep etmesi iyi niyet kuralları ile ve ortaklar arası sadakat borcu ile bağdaşmaz³¹⁶. Hukukun genel ilkeleri uyarınca, herkes haklarına

³¹⁴ Arslanlı, s. 773.

³¹⁵ Yargıtay 11. HD. 23.12.1988 1988/9182E. 1988/7852K. (Eriş, s. 2912 vd.): “Davacılar, dava dilekçelerinde, ilk istem olarak davalı limited şirketten çıkarılmalarına karar verilmesini talep etmelerine ve davacılardan ayrı olarak davalı limited şirketin geriye iki ortağının daha kalmasına ve davacıların şirketten ayrılmalarının taraflarının yararına uygun bulunmasına nazaran, davacıların, davalı şirketten çıkarılmalarına izin verilmesine karar vermek gerekirken, davalı şirketin fesih ve tasfiyesine karar tesisi doğru görülmemiştir.”

³¹⁶ Baştuğ, s. 46.

kullanırken iyiniyet kurallarına kuralları içerisinde hareket etmekle yükümlü olduğundan; TK m. 531/2 hükmü, haklı sebeplerin varlığı durumunda ortağın öncelikle çıkma hakkını kullanması, şirketin feshini talep etme hakkını son çare olarak kullanması gerektiği şeklinde yorumlanmalıdır.

Haklı sebeplerin varlığı durumunda çıkma hakkını kullanarak istediği sonuca ulaşacak ortağın, bu yol yerine şirketin feshini talep etmesi durumunda şirket de karşı dava açarak ortağın “şirketten çıkarılmasına” karar verilmesini talep edebilir. Çünkü haklı sebeplere dayanıp şirketten çıkma imkânı varken, ortağın şirketi sona erdirmek istemesi, çıkarılması için haklı neden oluşturabilir. Bu durumda esas sermayenin yarısından fazlasına sahip bulunan ortakların mutlak çoğunluğunun onayı ile şirket, “şirketten çıkması mümkün iken şirketin feshini talep eden ortağın” şirketten çıkarılmasını mahkemeden isteyebilir³¹⁷.

Yargıtay bir kararında “...İki kişilik bir limited ortaklıkta ortaklardan birinin çıkarılmasına mahkemece izin verilmesi, sonucu itibariyle tek kişilik limited şirketin devamına imkân tanıma neticesini doğuracağından, yasa koyucu tarafından ise bu sonuç amaçlanmadığından TK m. 551/2 hükmünde çıkma hakkının ancak ikiden fazla ortaklı limited şirketlerde uygulanmasının mümkün olacağına kabulü gerekir. Bu gibi hallerde yani iki ortaklı limited şirkette ortaklardan biri şirketten çıkarılmasına izin verilmesini isteyemeyeceğinden bu ortak ancak aynı maddede düzenlenmiş bulunan

³¹⁷ Yargıtay 11. HD. 10.11.1989 1989/7616E. 1989/6156K. (Eriş, s. 2913 vd.): “TK m. 551/2. maddesi hükmüne göre, her ortağın muhik nedenlere dayanarak şirketten kendisinin çıkarılmasını veya şirketin feshini mahkemeden istemesi mümkün bulunmaktadır. ne var ki, hukukun genel kaideleri uyarınca herkes haklarını kullanırken iyiniyet kuralları içerisinde hareket etmekle yükümlüdür. Kendisine miras yolu ile cüzi sayılabilecek şirket payı intikal eden bir kimseye şirketçe bu payın nasıl yönetileceği kendisinden sorulması üzerine, henüz ortaklık payı şirkete işlenmemiş bu kimsenin hiçbir yasal ve muhik sebep göstermeksizin cevap olarak o şirketin fesih ve tasfiyesini istemesi, bilahare de kendi şahsından doğan mesleki mazeretlerine dayanarak, şirkette çalışmasının mümkün olmadığından bahisle önce şirket mameleki üzerinde ihtiyati tedbir alması ve sonra da faal olan bu şirketin fesih ve tasfiyesini dava etmesi karşısında, davacını MK’nın 2. maddesinde ifadesini bulan ilkeye uygun davrandığı kabul edilemez. Bu şekilde bir davranış içerisinde giren ve miras yolu ile pay sahibi olan bir ortağın ihracına ve bu konuda dava açılmasına davacı dışında kalan çoğunlukça ve kendi aralarında oybirliği ile karar verilmesi TK’nın 551/3. maddesi hükmüne uygun olduğundan, davalı şirket tarafından davacı hakkında açılan ihraç davasının kabul edilmesi gerekir.”

fesih hakkını kullanabilir.” şeklinde hüküm tesis etmiştir³¹⁸. Yargıtay’ın görüşü iki ortaklı limited şirketlerde ortaklardan birinin mahkemeye başvurarak çıkma hakkını kullanamayacağı, ortağın sadece şirketin feshini talep edebileceği yönündedir. Bu karar TK m. 551/2 hükmünün bu şekilde yorumlanmasına mahal verecek bir içerikle düzenlenmediği gerekçesiyle eleştirilebilir. Doktrindeki bir görüşe göre, iki ortaklı limited şirketlerde ortaklardan birinin haklı sebebe dayalı olarak çıkma ve çıkarılması hallerinde, limited şirketin feshinin gerekmesi, şirketleşmeyi teşvik ve şirketin devamlılığını hedefleyen kanun koyucunun amacına ters olduğu, bu gibi durumlarda öncelikle şirkete devam etme niyeti taşıyan ortağa münasip bir süre verilmesi, bu süre zarfında da şirkete yeni ortak alınamaması halinde feshe hükmedilmesinin daha uygun olur³¹⁹.

Ortak haklı sebeplerin varlığı halinde ve son çare olarak şirketin feshini talep edebilir. Sebebin haklılığını mahkeme tespit eder. Hâkim talep ile bağlı olduğundan fesih talep edilen durumlarda, ortağın çıkması yönünde hüküm kuramaz³²⁰. Ancak hâkim, haklı sebeplerle ortaklıktan çıkmak başvurusunu yapmak yolunu gösterip davayı reddedebilir³²¹.

Tasarının “çıkma ve çıkarılma” yı düzenleyen 638 ile 642. maddeleri arasında, ortağa şirketin feshini talep etme hakkı tanınmasına dair bir hüküm bulunmamaktadır. Böylece Tasarı ile, TK m. 551/2 hükmünde düzenlenen “haklı sebeplerle çıkma” ile “haklı sebeplerle şirketin feshini talep etme” haklarının seçimlik hak gibi düzenlenmiş olması neticesinde iyiniyet kurallarının ihlaline sebep olacak yorumların ortaya çıkması ihtimali tamamen ortadan kaldırılmıştır.

³¹⁸ Yargıtay 11. HD 29.11.1991 1991/3056E., 1991/6358K. (Pekdinçer, T., “İki Ortaklı Limited Şirketlerde Ortaklardan Birinin Haklı Sebeplere Dayanarak Mahkeme Kararı ile Çıkma İstemi ve Bu İsteme Yüksek Mahkemenin Yaklaşımı”, Prof. Dr. Fehiman Tekil’in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 468.)

³¹⁹ Pekdinçer, s. 469.

³²⁰ Baştuğ, s. 51.

³²¹ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 899.

IV. DENETLEME HAKKI

Limited şirketlerde denetleme hakkı ortak sayısının yirmiyi aşip aşmamasına göre farklı hükümlere tabi tutulmuştur. TK m. 548/1’de ortaklarının sayısı yirmiyi aşan limited şirketlerde, TK m. 548/2’de ortak sayısı yirmi ve yirmiden az olan limited şirketlerde denetleme hakkı düzenlenmiştir.

Tasarı m. 635’e göre, *“Anonim şirketin denetçiye ve işlem denetçileriyle denetime ve özel denetime ilişkin hükümler limited şirkete de uygulanır.”* Böylece ortak sayısına göre ayırım yapılarak ayrı usullere tabi tutulan yürürlükteki kanunun denetleme sisteminden vazgeçilmiş, limited şirket direkt olarak anonim şirket ile aynı denetleme sistemine bağlanmıştır.

A. Ortak Sayısı Yirmi ve Yirmiden Az Olan Limited Şirketlerde Denetleme

Ortaklarının sayısı yirmi ve yirmiden az olan limited şirketlerde, idare hak ve görevi bütün ortaklara ait değil ise, müdür sıfatını haiz olmayan ortaklar BK m. 531’de yazılı haklardan faydalanabilirler (TK m. 548/2). TK m. 548/2’nin ifadesi, “bütün ortaklar müdür ise (TK m. 540/1) müdür ortakların BK m. 531’den faydalanamayacakları” şeklinde anlaşılmaya müsaittir³²². Bu tür bir yorum tüm ortakların denetim hakkından yoksun kalmaları sonucunu doğuracağından kabul edilemez. Kaldı ki BK m. 531’de “idare yetkisini haiz olmasa bile...” ifadesi ile müdür ortaklar dâhil tüm ortakların denetim hakkı olduğunu göstermektedir³²³. Yani limited şirkette müdür olsun olmasın bütün ortaklar denetleme hakkına sahiptir. Ancak bütün ortaklar müdür ise, şirket

³²² Baştuğ, İ./Göksoy,Y.C., “Limited Şirkette Ortakların Denetleme Hakları”, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Armağan, İstanbul 1998, s. 35.

³²³ Arslanlı, s. 711.

adına iş ve işlem yapan müdüre karşı, diğer müdür ortaklar denetleme hakkını kullanabilirler³²⁴.

BK m. 531 gereği (kural olarak) müdür olmayan ortaklar şirket işlerinin nasıl gittiği hakkında şahsen bilgi almaya, şirket defter ve evrakını incelemeye ve kendisine mahsus olmak üzere şirketin mali durumuna ilişkin özet çıkarmaya yetkilidir. Müdür olmayan ortağın denetleme hakkı şirket ana sözleşmesi ile kaldırılamaz³²⁵.

Görülebileceği üzere ortak sayısı yirmi ve yirmiden az olan limited şirketlerde zorunlu bir denetim organı yoktur. İhtiyari olarak şirket ana sözleşmesine özel bir hüküm konularak ortak sayısı yirminin altındaki limited şirketlerde de bir veya birden çok denetçi atanabilir. Ancak ana sözleşme ile denetçi atanmış olması müdür olmayan ortakların mevcut denetleme haklarını ortadan kaldırmaz³²⁶.

B. Ortak Sayısı Yirmiden Çok Olan Limited Şirketlerde Denetleme

Ortaklarının sayısı yirmiyi aşan limited şirketlerde bir veya birden fazla denetçi bulunur. Limited şirketlere ilişkin başkaca hüküm olmadığı takdirde anonim şirketlerdeki denetçilere ait hükümler limited şirket denetçileri hakkında da uygulanır (TK m. 548/1).

Anonim şirketlerde denetleme hakkı TK m. 347 ile m. 359 arasında düzenlenmiştir. TK m. 548/1'in yaptığı atıf gereği TK m. 347-359 hükümleri limited şirketler hakkında da uygulama alanı bulur.

³²⁴ Baştuğ./Göksoy, s. 36.

³²⁵ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 908.

³²⁶ Baştuğ./Göksoy, s. 35.

Ortak sayısı yirmiyi aşan limited şirketlerde beşten fazla olmamak üzere bir veya daha fazla denetçi bulunur. Birden çok denetçiler bir heyet teşkil eder (TK m. 347/1).

1. Denetçilerin Nitelikleri

Denetçiler pay sahibi olanlar arasından seçilebileceği gibi pay sahibi olmayanlar arasından da seçilebilir (TK m. 347/2).

Denetçi bir tane ise onun, birden çok ise yarısından bir fazlasının Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması gerekir (TK m. 347/3). Bu durumda iki veya üç denetçi bulunması halinde bu iki veya üç denetçinin TC vatandaşı olması gerekir³²⁷.

TK m. 347'ye göre gerçek kişiler denetçi olarak seçilebilirler. Gerçek kişilerin denetçi olabilmesi kuşkusuzken tüzelkişilerin denetçi olup olamayacakları hususu doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, TK m. 347/3'de denetçilerin yarıdan bir fazlasının TC vatandaşı olması gereği düzenlendiğine ve TC vatandaşlığı ise ancak gerçek kişiler için söz konusu olduğuna göre tüzelkişiler denetçi olamazlar³²⁸. Diğer bir görüşe göre ise, kanunda açık bir yasak olmadığına göre tüzelkişilerin de denetçi olarak seçilebilmeleri gerekir³²⁹.

Denetçilerde aranan olumsuz nitelik ise TK m. 349'da düzenlenmiştir. Denetçilerin müdürlerin usul ve fûrundan biri, eşi ve üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) kan ve sıhri hısımlarından olmamaları gerekir. Bu kişiler denetçi seçilmiş iseler derhal çekilmeye mecburdurlar. Keza denetçilik sıfatı müdürlük ve şirket memurluğu ile bağdaşmaz (TK m. 347/4).

³²⁷ Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 370: “Yarıdan bir fazla deyiminin yerinde olmadığı ve yarısı denmesi gerektiğini düşünüyorum.”

³²⁸ İmregün, s. 258; Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 370.

³²⁹ Domaniç, s. 731; Eriş, s. 1008 vd.

Denetçilerin medeni hakları kullanma ehliyetini haiz olmaları gereklidir. Şöyle ki iflas etmiş kimseler; akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle kendi işlerini görmekten acze düşüp hacir altına alınan kişiler; ağır hapis cezasıyla veya sahtekarlık, emniyeti suistimal, hırsızlık, dolandırıcılık suçlarından mahkum olanlar ile göreve mani olacak derecede hastalık gibi bir maniden dolayı görevini yapamayacak olanlar denetçi olamazlar (TK m. 351).

TK’nda denetçiler bakımından “denetçilik” görevinin layığı ile yerine getirilmesi amacına yönelik olarak hiçbir özellik ve nitelik aranmamıştır. Dolayısıyla TK’nun anonim şirketlerde denetlemeye ilişkin hükümleri haklı olarak eleştirilmiştir³³⁰. Tasarıda bu eleştiriler doğrultusunda yürürlükteki TK’ndan tamamen farklı bir denetim organı oluşturulmuştur. Tasarı m. 400’de “Denetçi Olabilecekler” başlığında ayrıntılı bir düzenleme yapılmıştır. Tasarıya göre denetçi, ancak ortakları, yeminli malî müşavir veya serbest muhasebeci malî müşavir unvanını taşıyan bir bağımsız denetleme kuruluşu olabilir.

2. Denetçilerin Seçilmesi

Denetçiler genel kurul tarafından seçilir. Genel kurulun bu yetkisi münhasır yetkilerden olduğundan başka organa devredilemez. Bu nedenle yönetim kurulu tarafından yapılan seçim genel kurul tarafından onaylansa da hükümsüzdür³³¹. Genel kurul denetçileri en çok üç yıl süre için seçer (TK m. 347/2).

³³⁰ Tekinalp, Ü., “Denetleme”, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 1997, s. 123 vd.: “Bir yasal organ olarak düzenlenmiş bulunan denetçide veya denetçi birden fazla ise denetleme kurulu üyelerinde uzmanlık nitelikleri aranmamıştır. Denetçi veya denetleme kurulu fiilen sürekli ve devamlı denetleme yapma olanaklarına sahip değildir. Denetleme birbirini tamamlayan elemanlardan oluşan bir ekip faaliyeti gerektirmesine rağmen, sistemimizdeki bir veya birkaç denetçi ile buna imkân bulunmamaktadır.”; Poroy(Tekinal/Çamoğlu), s. 372vd.: “Denetçilerin görevlerini yerine getirebilmeleri bakımından gereken ehliyet ve bağımsızlığa sahip olmaları için hiçbir tedbir alınmamıştır.” Denetleme konusunda olası kanun değişikliği için yapılan öneriler için bkz.: Tekinalp, “Denetleme”, s. 123 vd.

³³¹ Tekil, s. 243.

Bir denetçinin ölümü, çekilmesi, bir engelden dolayı görevini yapamayacak durumda bulunması, iflası veya hacir altına alınması gibi bir sebeple görevinin sona ermesi ile ağır hapis cezası veya sahtekârlık, emniyeti suistimal, hırsızlık, dolandırıcılık suçlarından dolayı mahkûmiyeti halinde diğer denetçiler, genel kurulun ilk toplantısına görev yapmak üzere yerine birisini seçerler (TK m. 351). Her ne kadar kanunda açık bir hüküm yoksa da, boşalan denetçiliğe bir başkasının seçilebilmesi için denetçilerin “kurul” halinde hareket etmeleri şarttır³³². Denetim kurulunda toplantı ve karar için gerekli nisap sağlanamıyorsa denetçi tayini için mahkemeye müracaat edilmesi gerekir³³³.

Denetçi bir kişiden ibaret olup TK m. 351’de sayılan hallerden biri yüzünden yerine bir başkasının tayini gerekirse, tayin edilecek bu denetçiyi, pay sahipleri veya müdürlerden her birinin talebi üzerine şirket merkezinin bulunduğu yer mahkemesi tayin eder³³⁴. Bu denetçiler, genel kurulun ilk toplantısına kadar görevde kalır (TK m. 351).

Devlet, il, belediye gibi kamu tüzel kişilerinden birisine şirket ana sözleşmesine konulacak bir kayıtle pay sahibi olmasa dahi, konusu kamu hizmeti olan limited şirketlerin yönetim ve denetim kurullarında temsilci bulundurmak hakkı verilebilir. Bu durumda sözü geçen temsilciler ilgili kamu tüzel kişisi tarafından seçilir (TK m. 275).

Denetçilerin seçimi Tasarıda 399. maddede düzenlenmiştir. Tasarı m. 399/1’e göre, “*Denetçi, şirket genel kurulunca; topluluk denetçisi, ana*

³³² Arslanlı, **Anonim Şirketler**, s. 238; Tekil, s. 244; Doğanay, s. 912.

³³³ Arslanlı, s. 238; Doğanay, s. 912. İki denetçili anonim şirketlerde bir üyeliğin açılması durumunda izlenecek yol hakkında bkz.: Teoman, Ö., “**İki Denetçisi Olan Anonim Ortaklıklarda Denetçilerden Birinin Görevinin Son Bulması Durumunda Diğerinin Yeni Denetçi Seçmek Yetkisi Var mıdır?**”, 30 Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim, C. II, s. 469: “*Kanımca iki denetçili anonim ortaklıklarda denetçilerden birinin görevinin herhangi bir nedenle sona ermesi durumunda, boşalan üyeliğe seçim ya da atama yapma yetkisi görevine devam eden diğer denetçi ya da mahkemeye ait olmayıp genel kuruldadır.*”

³³⁴ Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 369: “*Mahkemeye müracaat yetkisinin sadece pay sahibi veya yönetim kurulu üyelerine değil bütün yetkililere mesela alacaklılara tanınması daha doğru olur idi.*”

şirketin genel kurulunca seçilir.” Mahkeme tarafından denetçi atanması ise Tasarı m. 399/4’e göre, seçilmiş denetçinin şahsına ilişkin haklı bir sebebin gerektirmesi ve özellikle de onun taraflı davrandığı yönünde bir kuşkunun varlığı hâlinde söz konusu olur.

3. Denetçilerin Görev ve Yetkileri

Denetçilerin görevi genel olarak şirketin iş ve işlemlerini denetlemektir. Denetçilerin görevleri:

- Müdürler ile işbirliği ederek bilançonun tanzim şeklini tayin etmek,
- Şirket muamelelerinden bilgi edinmek ve gerekli kayıtların intizamlı tutulmasını sağlamak maksadıyla hiç olmazsa altı ayda bir defa ortaklık defterlerini incelemek,
- Üç aydan ziyade ara verilmesi caiz olmamak üzere sık sık ve ansızın şirket veznesini teftiş etmek³³⁵,
- En az ayda bir defa şirketin defterini inceleyerek rehin veya teminat yahut şirketin veznesine hıfzolunmak üzere vedia olarak teslim olunan her nevi kıymetli evrakın mevcut olup olmadığını tahkik ve kayıtlara tatbik eylemek,
- Şirket ana sözleşmesinde pay sahiplerinin genel kurul toplantılarına katılmaları için bildirilen şartların yerine getirilip getirilmediğini incelemek,
- Bütçe ve bilançoyu denetlemek,
- Tasfiye muamelelerine nezaret etmek,
- Müdürlerin ihmali halinde genel kurulu toplantıya davet etmek,
- Genel kurul toplantılarında hazır bulunmak,
- Müdürlerin kanun ve şirket ana sözleşmesi hükümlerine tamamıyla riayet etmelerin nezaret etmek olarak şeklinde sıralanabilir (TK m. 353).

³³⁵ Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 373: “Üç aydan ziyade ara verilmesi caiz olmamak üzere, sık sık ve ansızın şirket veznesini teftiş etmek” büyük çapta iş hacmi ve uygulanan modern muhasebe usulleri göz önüne alınırsa bir şaka gibi kalır. Hesapların bu kadar teferruatıyla ciddi ve gerçekçi bir şekilde kontrolü için devamlı hesap murakıplığı gerekir.”

Bunlardan başka denetçilerin, vazifelerini ifa sırasında idare işlerine ait olmak üzere öğrenecekleri noksanlık ve yolsuzluklar ile kanun veya şirket ana sözleşmesi hükümlerine aykırı hareketleri ihbar etme yükümlülükleri vardır (TK m. 354). Ancak istisnai karakterdeki bu yükümlülük, denetçilere yönetimi kontrol görevini yükler anlamda yorumlanmamalıdır³³⁶. Ayrıca denetçilerin, pay sahiplerinin müdürler aleyhine kendilerine müracaat etmeleri halinde bu müracaatları tahkik etme zorunluluğu vardır (TK m. 356). Denetçiler müzakere ve oya katılmamak koşuluyla müdürlerin toplantılarında hazır bulunabilirler. Bu durumda denetçilerin uygun gördükleri teklifleri, müdürlerin ve genel kurulun toplantı gündemlerine koydurma yetkileri vardır (TK m. 357).

4. Denetçilerin Sorumluluğu

TK'nun denetçilerle ilgili düzenlemesinde denetçiler ile şirket arasındaki ilişkinin hukuki niteliği hakkında açık bir hükme rastlanılmamaktadır. Genel kurulca pay sahibi olan veya olmayanlar arasından seçilen kişinin görevi kabul etmesiyle şirket ile arasında bir sözleşme doğar³³⁷. Bu sözleşme vekâlet veya hizmet sözleşmesi niteliğinde akdedilebilir³³⁸.

Denetçiler görevlerini yaptıkları sırada öğrendikleri hususları pay sahiplerine ve üçüncü kişilere açıklamaktan memnurdurlar (TK m. 358). Buna denetçilerin “sır saklama yükümlülüğü” denir. Sır saklama yükümlülüğü ayrıca düzenlenmemiş olsaydı, vekâlet veya hizmet sözleşmelerine hâkim olan güven ilkesinin bir sonucu olarak kendiliğinden çıkarılabilirdi³³⁹.

³³⁶ Tekil, s. 258.

³³⁷ Aytaç, Z., “Anonim Ortaklık Denetçilerinin Sır Saklama Yükümlülüğü” (Denetçilerinin Sır Saklama Yükümlülüğü), Batider, C. X, s. 181.

³³⁸ Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 373; Çevik, s. 128; Aytaç, “Denetçilerin Sır Saklama Yükümlülüğü”, s. 181.

³³⁹ Aytaç, “Denetçilerin Sır Saklama Yükümlülüğü”, s. 183.

Sır saklama yükümlülüğünün ihlali halinde denetçilerin TK m. 359'a göre hukuki sorumlulukları bulunur. Hukuki sorumluluğun yanında TK'nda cezai bir yaptırım öngörülmemiştir³⁴⁰. Tasarı m. 404'de "denetçilerin sır saklamadan doğan sorumluluğu" düzenlenmiştir. Bu madde yürürlükteki TK'na göre ayrıntılı olarak kaleme alınmış ve maddede birçok husus açıklığa kavuşturulmuştur. "Faaliyet sırasında öğrenilen ve denetleme ile ilgili olan iş ve işletme sırlarının izinsiz kullanamayacağı" hükmü ile bir nevi "sır" kavramının sınırı çizilmiştir (TK m. 404/1). Tasarı m. 404/2'de hukuki sorumluluğun kapsamı açıkça düzenlenmiştir. Cezai sorumluluk ise m. 404/6'da ceza mevzuatı hükümlerinin saklı tutulması yoluyla tanzim edilmiştir. Yürürlükteki TK'ndan farklı olarak "denetçilerin sır saklamadan doğan sorumluluğunun zamanaşımı" m. 404/5'te Türk Ceza Kanununa göre süresi daha uzun dava zamanaşımına tabi olanlar hariç olmak üzere beş yıl olarak düzenlenmiştir. Zamanaşımı rapor tarihinden itibaren başlar.

Denetçiler kanun veya şirket ana sözleşmesi ile kendilerine yüklenen görevleri hiç veya gereği gibi yapmamalarından doğan zararlardan dolayı kusursuz olduklarını ispat etmedikçe müteselsilen sorumlu tutulurlar (TK m. 359). Denetçilerin sorumlu tutulabilmeleri için kusurlu olmaları şarttır. Kusursuz olduğunu ispat eden denetçi sorumluluktan kurtulur.

TK m. 275 gereği kamu tüzelkişisi tarafından seçilen ve denetleme kurulunda bulunan temsilcinin bu sıfatla işlediği fiil ve yaptığı işlemlerden dolayı şirkete, şirket alacaklılarına ve pay sahiplerine karşı bu kamu tüzelkişisi sorumlu olur. Kamu tüzelkişisinin rücu hakkı saklıdır.

5. Denetçiliğin Sona Ermesi

Denetçilik görevinin süresi en çok üç yıldır. Süresi biten denetçilerin tekrar seçilmeleri caizdir (TK m. 347/4). Denetçilik süresinin dolması ve

³⁴⁰ Aytaç, "Denetçilerin Sır Saklama Yükümlülüğü", s. 193.

süresi dolan bu kişinin yeniden seçilmemesi halinde denetçilik görevi sona ermiş olur.

Denetçinin ölümü, bir maniden dolayı görevini yapamayacak halde bulunması, iflası veya hacir altına alınması ile ağır hapis cezası veya sahtekârlık, emniyeti suistimal, hırsızlık, dolandırıcılık suçlarından mahkûm olması durumunda denetçilik görevi kendiliğinden sona erer (TK m. 351). Denetçinin müdür seçilmesi veya şirkete memur olması hallerinde denetçilik kanuni nedenlerle sona ermiş olur (TK m. 347/ 4).

Denetçilik mecburi bir vazife olmadığından denetçi istifa suretiyle bu görevi sonlandırabilir (TK m. 351). İstifanın uygun olmayan bir zamanda vukua gelmemesi gerekir³⁴¹.

Denetçiler genel kurul tarafından her zaman azledilebilirler. Azledilen denetçinin, denetçilik süresi dolmasa bile görevi sona erer. TK m. 350'ye göre, pay sahipleri arasından seçilen denetçiler azillerinden dolayı tazminat isteyemezler. Maddenin mefhumu muhalifinden pay sahibi olmayan denetçilerin azillerinden dolayı tazminat isteyebilecekleri sonucu çıkmaktadır. Ancak azledilen pay sahibi olmayan denetçi, görevini layığı ile yerine getirdiği ve haklı sebebe dayanmaksızın azledildiğini ispatlarsa tazminat alabilir³⁴².

TK m. 275 gereği denetleme kurulunda temsilcisi bulunan kamu tüzelkişinin temsilcisi ise ancak bu kamu tüzelkişisi tarafından azlolunabilir.

³⁴¹ Çevik, s. 128.

³⁴² Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 374; Çevik, s. 128.

V. AZINLIK HAKLARI

Türk hukukunda azınlık hakları, ortaklık sermayesinin onda birini temsil eden ortaklara tanınmış haklardır³⁴³. Sermayenin onda biri tek bir ortağın elinde olsa dahi bu azınlık haklarından faydalanabilir.

Azınlığın tespitinde yasayla belirlenmiş 1/10'luk oranın şirket ana sözleşmesi ile değiştirilip değiştirilemeyeceği konusu doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, azınlığı oluşturan 1/10 sermaye ve pay oranı ana sözleşme ile azaltılabilir, fakat artırılamaz³⁴⁴. Diğer görüşe göre, bu oran ana sözleşme ile değiştirilemez³⁴⁵.

Limited şirketlerde aksi kararlaştırılmış olmadıkça şirketin yönetim ve temsili, hep birlikte ve müdür sıfatıyla ortaklara aittir. Az bir paya sahip olan ortaklar da şirketin yönetim ve temsiliinde geniş hak ve görevlere sahip olduğundan, limited şirketlerde çoğunluğun azınlık aleyhine davranmasının mümkün olmadığı düşünülebilir³⁴⁶. Ancak yönetim ve temsil tüm ortaklara ait değilse yani müdür sıfatı ortak olan veya olmayan bir ya da birkaç ortağa bırakılmışsa azınlığın korunması gereği gündeme gelecektir. Keza, şirkete sonradan giren ortakların şirketin yönetim ve temsili hususunda genel kurulun ayrı bir kararı olmadıkça idare ve temsile mezun ve mecbur olmamaları da azınlık haklarının olması gereksinimini ortaya koyar (TK m. 540/3). Kanunkoyucu şirket veya pay sahiplerinin menfaatleri yönünden önemli saydığı bazı kararların alınmasında toplantı veya karar nisaplarında veya her

³⁴³ Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 432. Birsal, M.T., “**Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları**”, İmran Öktem’e Armağan, Ankara 1970, s. 627: “Azınlık teriminin anonim şirketler hukukunda üç anlamı olduğu düşünülebilir: (a)Şirket esas sermayesinin yarısının altındaki paylar topluluğunu temsil eden pay sahipleri grubu, (b)Genel kurul toplantısında azınlıkta kalanlarla beraber, herhangi bir sebeple genel kurula veya oylamaya katılmamış pay sahipleri grubu, (c)Şirket esas sermayesinin onda birin temsil eden pay sahipleri grubu. ”

³⁴⁴ Arslanlı, **Anonim Şirketler**, s. 222; Tekil, s. 394; Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 432; Moroğlu, E., “**Anonim Ortaklıkta Azınlık Paysahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Daveti ve Mahkemenin Davete İzin Kararının Uygulanmasının Durdurulması**” (Toplantıya Davet), Prof. Dr. Hayri Domaniç’e Armağan, İstanbul 1995, s. 176.

³⁴⁵ Birsal, s. 645; İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 325; Bilge, s. 120.

³⁴⁶ Bilge, M.E., “**Limited Ortaklıkta Azınlığın Korunması**”, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı, İstanbul 1979, s. 111.

iki nisapta da nitelikli çoğunluk veya oybirliği öngörmek suretiyle azınlığı korumuştur³⁴⁷. Özellikle azınlığın korunması amacıyla getirilen hükümler de mevcuttur. Limited şirketler sadece TK m. 538/2’de bu yönde bir hak mevcuttur. Ancak limited şirketlere ilişkin pek çok düzenlemede anonim şirketlere atıfta bulunulmuştur. Bu azınlık hakları bünyesine uyduğu oranda ve hukuki yapısına uygun şekilde limited şirketlerde de geçerli olacaktır³⁴⁸.

A. Genel Kurulu Toplantıya Çağırma ve Gündeme Madde Eklenmesini İsteme Hakkı

Esas sermayenin onda birini temsil eden ortak veya ortaklar, toplantının maksadını göstermek suretiyle, genel kurulun toplantıya çağrılmasını yazılı olarak isteyebilir (TK m. 538/2). Müdürlere yapılan başvurunun yazılı olması, toplantıyı gerekli kılan nedenleri içermesi ve azınlığı oluşturacak kadar pay sahibi tarafından imzalanmış olması ayrı ayrı başvurunun geçerlilik şartlarıdır³⁴⁹. Müdürler bu talebi münasip bir süre içinde yerine getirmedikleri takdirde mahkeme teklif sahiplerinin talebi üzerine genel kurulun toplantıya çağrılmasına karar verir (TK m. 538/3). Müdürlerin talebi yerine getirmemiş sayılmaması için geçecek münasip sürenin tayini hususunda kanunda açıklık yoktur. Münasip süre kavramı yerine belirli bir sürenin öngörülmesinin daha uygun olacağı kanaatindeyim.

³⁴⁷ Birsal, s. 631. Çoğunluk pay sahiplerinin azınlık pay sahiplerine karşı korunması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Moroğlu, E., “Anonim Ortaklık Çoğunluk Payscalelerinin Azınlık ve İmtiyazlı Payscalelerine Karşı Korunması”, Makaleler I, B. 3, İstanbul 2006, s. 220vd.: “Sözleşmede öngörülen yüksek toplantı ve karar yetersayılarından yararlanarak esas sermaye artırımı, yönetim ve/veya denetim kuruluna üye seçim, taşınmazların satımı vs. gibi yerine göre ortaklık için hayati önem taşıyabilecek konulardaki kararları veya bunların uygulanmasını genel kurulda olumsuz oy kullanmak marifetiyle engelleyen kötü niyetli azınlık pay sahiplerine karşı, ortaklığın ve çoğunluk pay sahiplerinin zarara uğratılmalarını önleyebilmek bakımından Türk Ticaret Kanunu’nda özel bir hukuki koruma öngörülmemiştir. Bu koruma ancak genel hükümlere göre söz konusu olabilecektir. Sonuç olarak, azınlık haklarının kötüye kullanılması halinde, TK’nda öngörülen iptal davası ile diğer müeyyideler yanında, azınlık pay sahiplerine karşı BK’na göre tazminat davası açılabilceğinde kuşku yoktur. Ayrıca, bu tazminat talebi hakkının TK’nda özel bir hükümle düzenlenmesi hukuk güvenliği açısından yararlı olacaktır. ”

³⁴⁸ Bilge, s. 118.

³⁴⁹ Moroğlu, “Toplantıya Davet”, s. 176.

TK m. 538/2 ve 3'te limited şirketlerde azınlığın genel kurulu toplantıya çağırma hakkı düzenlenmiştir. Ancak, TK m. 538'de bir düzenlemenin yer almadığı hususlarda TK m. 366 ve 367 uygulama alanı bulacaktır³⁵⁰. Anonim şirketlerde azınlığın genel kurulu toplantıya çağırma hakkını düzenleyen TK m. 366 ve 367'den farklı olarak, limited şirketlerde azınlığın müdürlerden sonra denetçilere de başvurma zorunluluğu bulunmamaktadır. Keza anonim şirketlerdeki azınlığın genel kurulu mahkeme vasıtasıyla toplantıya davet edebilmesi için pay senetlerini bir bankaya tevdi şartının limited şirketlerle ilgili TK m. 538'de yer almadığı görülmektedir. Limited şirkette payı temsilen pay senedi çıkarılamaması karşısında böyle bir şartın aranmaması oldukça doğaldır. Ayrıca TK m. 366, azınlığı “gerekirici sebepleri” bildirmeye zorladığı halde, TK m. 538/2, limited şirkette azınlığın “maksadı” göstermekle yetinebileceğini kabul etmiştir.

Azınlığın mahkemeye başvurarak genel kurulu toplantıya davet için açtığı dava, eda davasıdır³⁵¹. Ancak azınlığın genel kurulu toplantıya çağırmak için açtığı davanın nizalı kazaya mı nizasız kazaya mı girdiği doktrinde tartışma konusu olmuştur. Bir görüşe göre, bu dava nizasız kazaya dâhil olup mahkeme taraf teşkil etmeden evrak üzerinden karar verebilir³⁵². Diğer görüşe göre, azınlık pay sahiplerinin genel kurulu toplantıya davet için izin istemlerinde şirket tüzelkişiliği ile azınlık pay sahipleri arasında ihtilaf vardır. Bu nedenle azınlık pay sahiplerinin davet izni verilmesi için mahkemeye yaptığı başvuru nizalı kazaya girdiğinden davanın hasım gösterilerek açılması ve taraf teşkil edilerek karar bağlanması gerekir³⁵³. Mahkemenin azınlığın talebini kabul etmesi üzerine, mahkeme kararının kimin tarafından icra edileceği hususunda kanunda boşluk bulunmaktadır. Mahkemenin “genel kurulun toplantıya çağırılmasına” kararı vermesi halinde,

³⁵⁰ Bilge, s. 121.

³⁵¹ Yasaman, H., “Anonim Ortaklıklarda Azınlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırması”, Prof. Dr. Reha Poroy’a Armağan, İstanbul 1995, s. 451.

³⁵² İmregün, s. 114; Doğanay, s. 945; Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 438.

³⁵³ Moroğlu, “Toplantıya Davet”, s. 182; Eriş, s. 1058.

hakkın mahiyeti gereği azınlık, müdürlere başvurmaksızın genel kurulu toplantıya çağırabilmelidir³⁵⁴.

Limited şirketlere ilişkin TK m. 538’de azınlığa “toplantı gündemine madde koydurma hakkı” tanındığı yönünde bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak genel kurulu toplantıya çağırma yetkisi olan azınlığın, toplantı gündemine madde eklenmesini isteme hakkı da olmalıdır³⁵⁵. TK m. 536/1’deki anonim şirketin genel kurul toplantılarına ait hükümlerin, ortak sayısı yirmiden fazla olan limited şirketlerin genel kurul toplantıları hakkında da uygulanacağını hükmü karşısında, anonim şirketlerde azınlığın genel kurul toplantısında gündeme madde eklenmesini talep hakkının, sadece ortak sayısı yirmiden fazla olan limited şirketlerde geçerli olacağı fikri akla gelebilir³⁵⁶. Ancak ortak sayısına bakılmaksızın limited şirketlerde azınlığa gündeme madde koydurmak hakkı tanınmalıdır³⁵⁷.

Tasarı m. 617/3’e göre “... azlığın toplantıya çağrı ve öneri hakkı... konularında anonim şirketlere ilişkin hükümler, Bakanlık temsilcisine ilişkin olanlar hariç, kıyas yoluyla uygulanır.” Anonim şirketlerde azınlığın genel kurulu toplantıya çağırma hakkı ayrıntılı olarak Tasarı m. 411 ve 412’de düzenlenmiştir. Tasarı m. 617/3’ün yaptığı atıf gereği Tasarı m. 411 ile 412 hükümleri, limited şirketlerde azınlığın genel kurulu toplantıya davet etme ve gündeme madde eklenmesini talep etme hakkı bakımından uygulanır. Böylece limited şirketlerde azınlığın toplantı gündemine madde eklenmesini isteme hakkı olduğu açıkça ortaya konulmuştur.

³⁵⁴ Yasaman, s. 453; Bilge, s. 122. **Aksi görüş:** Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 438: “Mahkeme taabi haklı görürse, azlığa genel kurulu toplantıya çağırma yetkisi tanıyabilir. Azlığın böyle bir ilamı ibraz etmesi üzerine müdürler, genel kurulu toplantıya çağırarak zorundadır.”

³⁵⁵ Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 909; Cerrahoğlu, M.F., **TK ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Limited Ortaklıklar Hukuku (Limited Ortaklıklar Hukuku)**, İstanbul 1976, s. 146. **Aksi görüş** Arslanlı, s. 504.

³⁵⁶ Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 909: “Gündeme madde koydurmak hakkı, sadece ortak sayısı yirmiden fazla olan limited şirketlere tatbik olunabilir.”

³⁵⁷ Cerrahoğlu, **Limited Ortaklıklar Hukuku**, s. 146: “Ortak sayısına bakılmaksızın limited ortaklıklarda, anonim ortaklık genel kurul toplantılarını düzenleyen TK m. 360 ve devamındaki hükümlerin, genel hüküm niteliğinde olduklarından ya da yasanın başka hükümleriyle dolaylı ya da dolaysız yollama yapılmış bulunduğundan uygulanması gerekir.”

Tasarıda müdürlerin azınlığın genel kurulu toplantıya çağırması talebini kabul ettiği takdirde çağrının yapılması gereken süre, yürürlükteki kanunun 366. maddesinden farklı olarak açıkça kırk beş gün olarak gösterilmiştir. Keza talebin müdürlerce zımnen reddedilmiş sayılacağı süre de açıkça yedi iş günü olarak belirlenmiştir. Bu süre sonunda veya azınlığın talebi müdürlerce reddedildiğinde azınlık mahkemeye başvurabilir. Mahkemenin azınlığın talebini kabul etmesi üzerine, mahkeme kararının kimin tarafından icra edileceği hususundaki yürürlükteki kanundaki boşluk Tasarı m. 412’de giderilmiştir. Tasarı m. 412’ye göre genel kurulu toplantıya çağırma mahkemece tayin edilecek kayyım yapar. Yürürlükteki kanun sisteminde bu davanın nizalı kaza mı nizasız kaza mı olduğu hususundaki tartışmalar da Tasarının 412. maddesiyle son bulacaktır. Çünkü Tasarıda zorunluluk olmadıkça mahkemenin dosya üzerinden inceleme yapacağı düzenlenmiştir. Yani Tasarıya göre azınlığın genel kurulu toplantıya çağırma ya da gündeme madde eklenmesini istemek hakkında açacakları dava zorunluluk olmadıkça nizasız kaza olarak görülür. Gene yürürlükteki kanundan farklı olarak Tasarıda bu davanın sonucunda verilen kararın kesin olacağı hükme bağlanmıştır. Oysa yürürlükteki kanuna göre mahkemenin vereceği kararın temyiz edilmesi mümkündür.

B. Müdürler ve Denetçiler Aleyhine Dava Açılmasını Talep Hakkı

TK m. 556’ya göre, şirketin idare ve denetimine memur edilen kimselerin sorumluluğu hakkında anonim şirketlere ait hükümler uygulanır. Anonim şirketlerde idare organı olan yönetim kurulunun üyeleri aleyhine şirket namına dava açılması durumu TK m. 341’de düzenlenmiştir. TK m. 556’nın müdürlerin sorumluluğu ile ilgili olarak yaptığı anonim şirket hükümlerine yaptığı yollama nedeniyle TK m. 341 ortak sayısına bakılmaksızın bütün limited şirketler bakımından geçerlidir³⁵⁸.

³⁵⁸ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 909.

TK m. 341 limited şirkete kıyasen uygulandığı takdirde müdürler aleyhine dava açmaya karar verecek organın genel kurul olduğu ortaya çıkar. Kaldı ki, TK m. 539/7’de şirketin idare işlerinden dolayı kendi organlarına karşı haiz olduğu tazminat talepleri hakkında karar vermeye yetkili organın genel kurul olduğu, genel kurulun bu yetkisini başka organlara devredemeyeceği açıkça düzenlenmiştir. Genel kurulda müdürler ve denetçiler aleyhine dava açılmasına karar verilebilmesi için, ödenmiş esas sermayenin hiç olmazsa yarısından fazlasını temsil eden ortakların dava açılması yönünde oy vermeleri gerekir (TK m. 536/3).

Genel kurulda müdürler ve denetçiler aleyhine dava açılmamasına karar verilen durumlarda, azınlığa bu yönde dava açılmasını talep hakkı tanınmıştır. Esas sermayenin en az onda birini temsil eden pay sahipleri dava açılması reyinde bulunursa, şirket, bu karar veya talep tarihinden itibaren bir ay içinde dava açmaya mecburdur. Azınlığın, müdürler aleyhine dava açılmasını talep edebilmesi için, sadece menfi oy vermiş olmaları yeterli olmayıp, bu hususta bir teklif yapmış olmaları da gereklidir³⁵⁹. Şirket bu teklif tarihinden itibaren bir ay içinde dava açmaya mecburdur. Bu sürenin geçirilmesiyle dava hakkı düşmez (TK m. 341/1). Bir aylık süre hak düşürücü süre veya zamanaşımı süresi değildir. Bu süre dava açmakla görevli ilgililere hitap eden bir görev ifa süresi olduğundan bir ay içinde dava açmayan görevlilerin sorumluluğu ortaya çıkar³⁶⁰.

TK m. 556 atfı gereği TK m. 341’e göre şirket adına müdürler aleyhine dava açmak denetçilere aittir. Denetçiler de müdürler aleyhine dava açılmasına karşı iseler veya denetçiler aleyhine de dava açılması söz konusu ise ya da ortak sayısı yirmiden az olup denetçi bulunmuyorsa şirkete bir kayyum tayin olunur³⁶¹.

³⁵⁹ İmregün, s. 66; Birsal, s. 641.

³⁶⁰ Domaniç, s. 532.

³⁶¹ Çevik, s. 271

Dava açılması talebinde bulunan pay sahipleri şirketin zarar ve ziyanına karşı paylarını teminat olarak davanın sonuna kadar bir bankaya yatırmak zorundadır (TK m. 341/2). Görüleceği üzere teminatın yatırılması bir davalının talebine bağlı tutulmamıştır. Teminat TK m. 341’de bir dava şartı olduğundan bu şart gerçekleştirilmeden dava esastan incelenemez³⁶². Limited şirketlerde payı temsilen hisse senedi çıkarılamadığından MK m. 869 uyarınca 1/10 oranında payın rehnedildiğine ilişkin yazılı taahhüdün pay sahiplerince imzalanıp mahkemeye verilmesi yeterli sayılmalıdır³⁶³.

C.Kuruluştan Dolayı Sorumlu Olanların Sulh ve İbralarına Engel Olma Hakkı

TK m. 556’nın yaptığı atıf gereği TK m. 310 limited şirketler bakımından ortak sayısına bakılmaksızın uygulama alan bulacaktır. Anonim şirketlerle ilgili olan TK m. 310’da kuruştan dolayı sorumlu olanların şirketin tescilinden itibaren dört yıl geçmeden sorumluluktan sulh ve ibra yoluyla kurtulamayacakları düzenlemiştir.

Limited şirketlerde müdürleri ibra etmek, genel kurulun devredilemez yetkileri arasındadır (TK m. 539/5). Genel kurulun müdürleri ibra etmesi, onunla ilgili hesap dönemindeki bütün işlemlerinin hukuki ve iktisadi sonuçlarını tasvip ettiği anlamını taşır³⁶⁴. Müdürler kuruluştan doğan sorumluluklarından şirketin tescilinden itibaren dört yıl geçmeden sulh ve ibra yoluyla kurtulamazlar. Tescilden sonra dört yıl geçtikten sonra müdürlerin sulh ve ibra edilmesi de genel kurulun onayıyla gerçekleşir. Ancak esas sermayenin onda birini temsil eden pay sahipleri sulh ve ibranın

³⁶² Tekinalp, Ü., “**Azlık Hakları ve Bireysel Haklar**”, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 1997, s. 153: “Azlık haklarının kullanılabilmesinin birçok halde payların muteber bir bankaya tevdi edilmesine bağlanmış olması (TK m. 341/2, m. 348/2, m. 356/3, m. 367) çoğu kez azlığı caydırmakta, hele bazı mahkemelerin kanunu çok yanlış anlamaları azlık haklarının kullanılmasını imkansız hale getirmektedir. Örnek olarak, hisse senetlerinin muteber bir bankaya tevdi edilmesi şartı, hisse senedi çıkarmamış olan anonim şirketlerde bu haklardan yararlanma yolunu kapatmaktadır.”

³⁶³ Bilge, s. 127.

³⁶⁴ Bilge, s. 127.

onaylanmasına karşı iseler, sulh ve ibra genel kurulca onaylanamaz (TK m. 310). Yani sulh ve ibra kararlarının alınabilmesi azınlığın olumsuz oy kullanmamış olması şartına bağlanmıştır. Esas sermayenin onda birini temsil eden azınlık; kurucular, müdürler ve denetçilerin kuruluştan doğan sorumluluklarının sulh ve ibrasına karşı iseler bu kişiler sulh ve ibra olunamazlar. Azınlık menfi oy kullanmak suretiyle kararın oluşmasına engel olduğundan TK m. 310, gerçek anlamda olumsuz bir azınlık hakkıdır denilebilir³⁶⁵.

D. Bilanço Müzakerelerinin Ertelenmesi Talebi

Anonim şirketlerde TK m. 377 gereği, azınlığın bilançonun tasdiki hakkındaki müzakerenin bir ay ertelenmesini talep hakkı bulunmaktadır. Bu azınlık hakkının limited şirketler bakımından da cari olup olmadığı sorusu doktrinde farklı cevaplandırılmıştır. Bir görüşe göre, TK m. 377’de söz konusu olan azınlık hakkı limited şirketlerde uygulanamaz³⁶⁶. Diğer görüşe göre, TK m.377’deki azınlığın bilanço müzakerelerini erteletebilme hakkı limited şirketler bakımından da geçerliliğini sürdürür³⁶⁷. Çünkü TK m. 534’de, anonim şirketin bilanço ve yedek akçe hakkındaki hükümlerinin limited şirket hakkında da uygulanacağı belirtilmektedir. Dolayısıyla bilanço görüşmeleri hakkındaki TK m. 377’nin, limited şirketlerde de uygulanması gerekir.

Şirket sermayesinin onda birine sahip olan azınlığın talebi üzerine bilançonun tasdiki hakkındaki müzakere bir ay sonraya bırakılabilir³⁶⁸ (TK m.

³⁶⁵ Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 433; Birsal, s. 638.

³⁶⁶ Cerrahoğlu, **Limited Ortaklıkla Hukuku**, s. 146. Aynı yönde: Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 909. Anılan yazar tarafından TK m. 377, limited şirkette azınlık hakları arasında sayılmamıştır. Dolayısıyla bu hakkın limited şirket açısından cari olmadığına kabul edildiği sonucuna varılabilir.

³⁶⁷ Bilge, s. 129.

³⁶⁸ Tekinalp, **“Azlık Hakları”**, s. 152: *“Bilanço müzakerelerinin bir ay sonraya ertelenmesinin haksızlığa ve kanunsuzluğa engel olmak açısından azlığa bir yarar sağlamadığı açıktır. Çünkü bir ay sonra çoğunluk, istediği kararları almaktadır. Bilançonun müzakeresi bir ay sonraya ertelenmiş olmakla birlikte, yönetim bir ay sonra da sorulara hiç veya gereği gibi cevap vermemiş ve haklı eleştirilere rağmen bilanço ve kar-zarar hesabını kabul etmişse, azlığın itirazı üzerine mahkeme soruları bilirkişiye inceletebilmeli ve bilançoya ait itirazın haklı olup olmadığı araştırabilmelidir.”*

377). Böyle bir talep karşısında gündemin bilanço ile ilgili bütün maddelerinin ertelenmesi gerekir³⁶⁹.

Müzakerenin ertelenmesi ile ilgili TK m. 377'deki bir aylık süre, azınlık lehine tanınmış müktesep hak niteliğinde asgari süredir. Bu nedenle toplantı bir aydan daha uzun bir süre sonraya ertelenebilir³⁷⁰. Azınlığın bilanço müzakerelerinin ertelenmesi talebinde bulunurken gerekçe göstermesi zorunlu değildir³⁷¹. Bununla beraber azınlığın bir defa ertelendikten sonra tekrar müzakerenin ertelenmesini talep edebilmesi için bilançonun itiraza uğrayan noktaları hakkında gerekli açıklamayı yapmış olmaları şarttır (TK m. 377). Azınlığın gerekçe göstermesi ilk erteleme bakımından zorunlu değil iken ikinci erteleme bakımından zorunludur.

Azınlığın TK m. 377'deki hakkı kullanmasına rağmen, genel kurulun görüşmelere devam ederek bilanço ve onunla bağlantılı gündem maddeleri hakkında karar vermesinin müeyyidesi bu kararların TK m. 381 uyarınca iptal ettirilebilmesidir³⁷². Doktrinde bir görüş tarafından, erteleme istemine rağmen genel kurulun oylama yapıp “devam” yolunda verdiği kararın iptal edilebilir değil hukuken yok olduğu, açılacak davanın iptal davası değil tespit davası olduğu savunulmuştur³⁷³.

³⁶⁹ Arslanlı, s. 242; Tekinalp, “Azınlığın Müzakereyi Ertelettirmesi”, s. 237; Birsal, s. 640; Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 435. Bu konuda ayrıntılı açıklama için bkz: Teoman, Ö., “Azınlığın Bilanço Görüşmelerinin Ertelenmesini İsteme Hakkı (TK m. 377) Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi” (Bilanço Görüşmelerine İlişkin Kararlar), Otuz Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim, C. II 1982-2001, s. 135.

³⁷⁰ Tekinalp, Ü., “Azınlığın Bilançonun Onaylanmasına İlişkin Müzakerenin Ertelenmesi İstemi” (Azınlığın Müzakereyi Ertelettirmesi), İÜHFİM, C. XLII, S. 1-4, İstanbul 1977, s. 240: “Daha kısa bir süre için erteleme yapılamaz.” Aksi görüş: Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 435: “Azınlık muvafakat ettiği takdirde toplantı bir aydan önceye de konabilir.”

³⁷¹ Teoman, “Bilanço Görüşmelerine İlişkin Kararlar”, s. 131; Tekinalp, “Azınlığın Müzakereyi Ertelettirmesi”, s. 237vd; Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 435. Aksi görüş: Birsal, s. 639: “Oturumun başka bir güne bırakılması istenirken, özellikle azınlık hakkının kullanılması söz konusu ise, erteleme sebebinin açıklanması ve tutanağa geçirilmesi gerekir. Aynı maddenin sonunda ‘... bilançonun itiraza uğrayan noktaları hakkında gereken izahat...’ dan söz edildiğine göre sebep gösterilmeden ertelemenin hakkın suistimaline yol açabileceğini düşünmek lazımdır.”

³⁷² Arslanlı, s. 241; Poroy(Tekinalp/Çamoğlu), s. 435; İmregün, s. 252; Birsal, s. 641; Bilge, s. 131.

³⁷³ Tekinalp, “Azınlığın Müzakereyi Ertelettirmesi”, s. 240; Teoman, “Bilanço Görüşmelerinin Ertelenmesine İlişkin Kararlar”, s. 131: “Tekinalp’in ileri sürdüğü bu görüş azınlığı, isteme rağmen bilanço görüşmelerinin sürdürülmesi halinde, muhalefeti toplantı tutanağına yazdırtmak ve üç ay gibi

E. Özel Denetçi Atanması Talebi

Anonim şirketlerde denetçilere ilişkin hükümlerden biri de özel denetçi tayinini düzenleyen TK m. 348'dir. Denetçilerin tıpkı denetledikleri müdürler gibi oyçokluğunu ellerinde tutan ortaklarca seçilip azledildiklerini, bu nedenle denetim görevlerini her zaman etkili bir şekilde yapamayacaklarını göz önünde tutan kanunkoyucu, iç denetimin yönetim dışında kalan pay sahipleri yararına etkinliğini artırmak amacıyla TK m. 348'de özel denetçi atanabilmesi olanağını düzenlemiştir³⁷⁴. TK m. 548'e göre, limited şirketlere ilişkin düzenlemeler arasında başka bir hüküm bulunmadığı takdirde anonim şirketlerdeki denetçilere ilişkin hükümler limited şirket denetçilerine de uygulanır. Dolayısıyla özel denetçi atanmasını talebini içeren ve TK m. 348'de düzenlenen bu azınlık hakkı limited şirketler bakımından da uygulama alanı bulur³⁷⁵. Doktrindeki bir görüşe göre, ortak sayısı yirmiyi geçmiş olsa da olmasa da, şayet tüm ortaklar müdür sıfatıyla yönetici konumunda değillerse, azınlık özel denetçi tayinini isteyebilecektir³⁷⁶. Diğer bir görüşe göre ise, TK m. 348'de öngörülen azınlık hakkı, sadece ortak sayısı yirmiden fazla olan limited şirketlere tatbik olunabilir³⁷⁷.

Esas sermayenin en az onda birine sahip pay sahipleri belirli konuların incelenmesi için özel denetçi tayinini genel kuruldan isteyebilirler³⁷⁸. Bu talep genel kurulda reddolunduğu takdirde azınlık belirli şartları gerçekleştirmek suretiyle mahkemeye müracaat hakkını haizdir (TK m. 348/2). TK m. 348'e

kısıtlı bir süre içinde iptal davası açmak yükümlülüğünden kurtardığı için yerinde görülebilir. Ne var ki, genel kurul kararını uzun bir zaman yokluk tehlikesi ile karşı karşıya bırakmanın hukuk güvenliği yönünden sakıncalı olduğu muhakkaktır. ”

³⁷⁴ Moroğlu, E., “Anonim Ortaklıkta Özel Denetçi”, İÜHFM, C. XLII, S. 1-4, İstanbul 1977, s. 341.

³⁷⁵ Bilge, s. 133 vd. **Aksi görüş:** Cerrahoğlu, **Limited Ortaklıklar Hukuku**, s. 150: “TK m. 348 anonim ortaklık denetçileri ile ilgili değil, özel bir durumla ilgilidir. Bu maddenin ortak sayısı yirmiyi aşmış da bulursa limited ortaklıklarda uygulama alanı bulunmaz.”

³⁷⁶ Bilge, s. 135.

³⁷⁷ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 909.

³⁷⁸ Helvacı, M., “Denetim Kurulu”, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 1997, s. 26: “Kanımca özel denetçi müessesesi farklı ve ağırlaştırılmış şartlarla sadece azınlık pay sahiplerine değil, bütün pay sahiplerine yönelik bir düzenleme olarak değiştirilmelidir. ”

göre azınlığın mahkemeden özel denetçi atanmasını talep edebilmesi için gereken ön şartlar şu şekilde sıralanabilir:

- Esas sermayenin en az onda birini temsil eden pay sahiplerinin özel denetçi seçilmesi istemi genel kurul tarafından reddedilmiş olmalıdır.
- Esas sermayenin en az onda birine sahip pay sahipleri tarafından mahkemeden özel denetçi atanması talep edilmelidir³⁷⁹.
- Özel denetçi son iki yıl içinde şirketin kuruluşuna veya idare işlemlerine yönelik bir suistimalin gerçekleştiği veya kanun yahut şirket ana sözleşmesi hükümlerine önemli bir şekilde aykırı hareket edildiği veya bilançonun gerçekliğinin incelenmesi için istenmelidir.
- Mahkemeden özel denetçi atanması isteminde bulunan pay sahiplerinin, genel kurulun toplantı vaktinden en az altı ay önceden beri, esas sermayenin en az onda birini temsil eden paya sahip olmaları sabit olmalıdır.
- Özel denetçi atanması talebinde bulunan azınlık pay sahipleri, gerekli masrafları peşin olarak ödemelidir.
- Azınlık pay sahipleri, dava sonuna kadar merhun kalmak üzere sahip oldukları pay senetlerini muteber bir bankaya tevdi etmek zorundadırlar. Limited şirketlerde payı temsil eden kıymetli evrak niteliğinde pay sahipleri çıkarılamadığından, MK m. 869'a göre esas sermayenin en az onda birini temsil eden payların rehnedildiğine ilişkin yazılı taahhüdün bu payların sahiplerince imzalanıp mahkemeye verilmesi davet yetkisinin incelenmesi için yeterli sayılmalıdır³⁸⁰.

³⁷⁹ Moroğlu, “Anonim Ortaklıkta Özel Denetçi”, s. 350: “Mahkemeden istemde bulunan azınlığın, genel kuruldan özel denetçi atanmasını istemiş olan azınlık olması gerekmediği gibi, bu azınlığın atama isteminin reddedildiği genel kurulda hazır bulunmuş veya atama lehinde oy kullanmış olmaları yahut genel kurulun red kararına karşı kurulda herhangi bir itirazda bulunmuş olmaları da önemli değildir.” **Aksi görüş:** Birsal, s. 641: “Genel kurulda özel denetçi atanması talebi reddolunduğu takdirde aynı azınlık pay sahipleri mahkemeye başvurmak hakkına sahiptir.”

³⁸⁰ Bilge, s. 135.

Bu şartlar, özel denetçi atanmasına ilişkin davanın dinlenebilmesi şartlarıdır. Bu şartlar, mahkemece resen dikkate alınır. Davalı şirket tarafından da davanın her safhasında iddia ve ispat edilebilir³⁸¹.

Özel denetçi tayini talebi mahkemece reddolunur veya mahkeme tarafından tayin olunan denetçilerin verecekleri rapora göre bu talebin haklı sebebe dayanmadığı anlaşılırsa kötüniyetle hareket ettikleri ispat edilen pay sahipleri şirketin bu yüzden uğradığı zarardan müteselsilen sorumlu olurlar (TK m. 348/3, m. 348/4)³⁸².

F. Denetçilere Şikâyet Hakkı

TK m. 548'in yaptığı yollama nedeniyle TK m. 356/2'de azınlığa tanınan denetçilere şikâyet hakkı limited şirketler bakımından da geçerlidir³⁸³. TK m. 356/2'de azınlığa şirket müdürleri aleyhine denetçilere müracaat hakkı tanınmıştır. Denetçiler bu müracaat hakkındaki fikir ve görüşlerini raporlarında bildirmeye ve gerekli gördükleri takdirde genel kurulu derhal olağanüstü toplantıya davet etmeye mecburdur. Denetçilere müracaat eden azınlığın paylarını genel kurulun ilk toplantısının sonuna kadar muteber bir bankaya rehin olarak tevdi etmesi lazımdır (TK m. 356/3).

TK m. 356/2 azınlık için özel bir imkân sağlamamaktadır³⁸⁴. Çünkü denetçilere başvurma hakkı TK m. 356/1'de münferit pay sahiplerine de tanınmıştır. Kaldı ki, azınlığın denetçilerin takdirine ihtiyaç olmaksızın genel kurulu toplantıya davet hakkı zaten mevcuttur (TK m. 366, m. 367). Şu halde

³⁸¹ Moroğlu, “Anonim Ortaklıkta Özel Denetçi”, s. 353.

³⁸² Moroğlu, “Anonim Ortaklıkta Özel Denetçi”, s. 356: “TK m. 348'in 3. fıkrasının son cümlesi ile 4. fıkra hükmü önemsiz ifade değişikliği dışında birbirinin aynıdır ve bunlardan birisi fazladır.”

³⁸³ Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, s. 909: “TK m. 356'da öngörülen azlık hakkı sadece ortak sayısı yirmiden fazla olan limited şirketlere tatbik olunabilir.” Aynı yönde: Cerrahoğlu, **Limited Ortaklıklar Hukuku**, s. 150. **Aksi görüş:** Bilge, s. 136: “TK m. 548'de yer alan yollama ortak sayısı ile ilgili değildir. Ortak sayısı yirminin altında olsa dahi TK m. 548'in yollaması geçerlidir. Ancak ortak sayısı yirminin altında ise, azınlığı oluşturan ortaklar BK m. 531'deki haklardan yararlanabileceklerinden, TK m. 356/2 pratik bir fayda sağlamaz.”

³⁸⁴ Poroy(Tkinalp/Çamoğlu), s. 437.

TK m. 356/2'nin azınlığa sağladığı hak, paylarını bir bankaya rehin olarak tevdi külfeti karşılığında denetçilerin inceleme konusu olaylar hakkındaki düşüncelerinin yıllık raporda belirtilmesini sağlamaktan ibaret kalmaktadır³⁸⁵.

³⁸⁵ Poroy(Tkinalp/Çamoğlu), s. 437.

SONUÇ

Çalışmamızın konusu limited şirket ortaklarını koruyucu haklardır. Öncelikle limited şirketin unsurları üzerinde durulmuş, unsurların yürürlükteki TK sisteminde aksayan noktaları doktrindeki eleştiriler ve Yargıtay kararları ışığında incelenmiş, TK Tasarısının konu ile ilgili getireceği yenilikler karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Unsurların ele alınması akabinde çalışma konumuz olan ortakları koruyucu haklar tespit edilerek ve bu haklardan faydalanma şartları ile hakların ortakları korumadaki yeterliliği anlatılmaya çalışılmıştır.

Limited şirket, iki ya da daha fazla gerçek ya da tüzelkişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulup ortakların sorumluluğu koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı ve esas sermayesi muayyen olan şirkete denir. Şirketin unsurları ortak sayısı, ticaret unvanı, esas sermaye, sınırlı sorumluluk, maksat ve konu ile tüzelkişilik şeklindeki başlıklar halinde sayılabilir.

Limited şirketin en az iki ortakla kurulması gerektiği TK m. 503/1 ile TK m. 504/1’de açıkça belirtilmiştir. Tanım maddesinde ortak sayısının asgari sayısı gösterilmesine rağmen azami sayısı gösterilmemiştir. Limited şirkette ortak sayısının en çok elli olabileceği tanım maddesinin devamındaki “ortak sayısı” kenar başlıklı 504. maddede düzenlenmiştir. Ortak sayısının bire düşmesi halinde yapılması gereken işlem ve yaptırımlar TK m. 504/2’de ele alınmıştır. TK m. 504/2 çalışmamızda ayrıntılı olarak anlatıldığı üzere doktrinde ve uygulamada farklı şekilde yorumlanarak tartışma konusu yapılmıştır. Bir kısım yazarlarca şirketin iki ortakla ya da ikiden fazla ortakla kurulmasına göre farklı çözüm yollarının benimsenmesi gerektiği bu bağlamda iki ortakla kurulan limited şirkette ortak sayısının bire düşmesi halinde şirketin kendiliğinden infisah olacağını; ikiden çok ortakla kurulmuş ise ve sonradan ortak sayısı bire düşerse şirketin kendiliğinden infisah olmayarak TK m. 504/2 prosedürünün uygulanması gerektiği görüşü savunulmuştur. Diğer kısım yazarlar ise haklı olarak TK m. 504/2’de böyle bir

ayrım yapılmadan ortak sayısının bire düşmesi durumunun düzenlediği ve şirketin kaç ortakla kurulduğuna bakılmaksızın yasal prosedürün uygulanması gerektiği görüşünü savunurlar. TK Tasarısında limited şirketlerin tek ortakla kurulabilmesi yolu benimsendiğinden Tasarının kanunlaşmasıyla bu tartışmalar son bulacaktır. Tasarı gerekçesine göre tek kişilik limited şirket kurulması, uygulamadaki bazı görünüşte ortakla kurulan limited şirketlerden doğan kötüye kullanmalara engel olacağı gibi perdeyi kaldırma kuramının uygulanmasına da yardım eder. Tek ortaklı limited şirket Türk hukukuna getirilmesi amaçlanan yeni bir müessese olduğundan uygulamada nasıl bir etki yapacağını şimdiden kestirmek güçtür.

Yürürlükteki TK'na göre limited şirketin esas sermayesi en az 5.000TL olmalıdır. Ortakların taahhüt ettikleri sermayenin ne zaman ve ne miktarda ödenmesi gerektiği ya da taahhüt edilen sermayenin en azından bir kısmının kuruluşta ödenmesi zorunluluğunu öngören bir hüküm kanunumuzda bulunmamaktadır. Bu durumda kötüniyetli ortaklar şirkete karşı en önemli borç olan sermaye koyma borcunu tam ve zamanında ifa etmeyerek şirketi ve şirket alacaklılarını zor duruma sokabilirler. Kanundaki bu eksiklik STB'nin yayınladığı tebliğde *“Özel kanunlarındaki hükümler saklı kalmak üzere ana sözleşmenin sermayeye ilişkin maddesinde, sermayenin muvazaadan arı şekilde tamamen taahhüt edildiği ve nakdi sermayenin ¼'ünün ödendiği veya şirketin kuruluşunun tescili tarihinden itibaren en geç üç ay, kalanının da en geç üç yıl içerisinde ödeneceği belirtilecektir.”* şeklinde bir hüküm ile giderilmeye çalışılmıştır. Kanunda düzenlenmemiş bir hususun tebliğde bu şekilde düzenlenmesi kanuna rağmen bir düzenleme olmuştur. Bu nedenle hukuki olduğu savunulamaz. TK Tasarısında yürürlükteki bu sakıncalı durumları tamamen ortadan kaldıracak bir hüküm bulunmaktadır. Şöyle ki Tasarının 585. maddesine göre, *“Şirket,... sermayenin nakit kısmının hemen ve tamamen ödenmesiyle kurulur.”*

Limited şirketin en önemli unsurlarından bir diğeri de ortaklarının sorumluluğunun şirkete karşı ve taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı olmasıdır.

Taahhüt edilen sermaye ödenmiş olsa bile ortağa sermayeden iade yapılması (TK m. 53/1), haksız yere kâr (TK m. 532, m. 535) ya da faiz (TK m. 533/2) ödenmesi ile açığı kapama yükümünün (TK m. 532/2) ile selef sıfatıyla sorumluluğun (TK m. 531) söz konusu olduğu durumlarda ortağın şirkete karşı sorumluluğu genişler. Limited ortakların AATUHK m. 35'deki istisna hariç şirket alacaklılarına karşı bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Şirket alacaklılarına sorumlu olan şirket tüzelkişiliğidir. Şirket tüzelkişiliği de alacaklılara malvarlığı ile sınırlı olarak sorumludur.

Şirket ortaklarını koruyan haklardan ortağın iptal davası açabilme hakkı, ortağı çoğunluğun iradesine boyun eğmekten kurtaran bir haktır. Şöyle ki, limited şirketlerde genel kurul kararları genel olarak ödenmiş sermayenin yarısından fazlasını temsil eden kişilerin olumlu oy kullanmaları ile alınır. Alınan bu kararın kanun, şirket ana sözleşmesi ve afakî iyiniyet kurallarına aykırı olduğu kanaatinde olan ortak TK m. 536/4'ün yaptığı atıf gereği TK m. 381'deki şartları gerçekleştirerek genel kurul kararına karşı iptal davası açma hakkına sahiptir. Ancak bu durumda alınan genel kurul kararının yoklukla malul, batıl ya da iptal edilebilir bir karar mı olduğunun tespiti iyi yapılmalıdır. Çünkü yok ve batıl kararlar herhangi bir hukuki sonuç doğurmazken iptal edilebilir kararlar iptal edilinceye kadar geçerli bir karar gibi hüküm ve sonuç doğurmaya devam ederler. Keza yokluk ve butlan durumunda açılacak dava bir “tespit” davası olmakla herhangi bir dava açma süresi ile sınırlı olmadan menfaat sahibi herkes tarafından açılabilir. İptal davası ise, kanunda sayılmış üç grup kişi ve organlar tarafından kararın alınmasından itibaren üç aylık hak düşürücü süre içerisinde “iptal” davası olarak açılır.

Yürürlükteki kanunumuzda genel kurul kararlarının butlanı hususunda bir hüküm bulunmamaktadır. Genel kurul kararlarının butlanı durumu doktrin ve uygulama ile açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır. Ancak kararın yoklukla malul, batıl ya da iptal edilebilir olduğuna karar verilemediği durumlarda hukuki güvenlik gereği iptal davası açılabileceği gibi doktrinde “kararın yokluğunun tespiti aksine kanaat olması halinde kararın iptali” şeklinde

terdidi dava olarak açılabilceği görüşü de bulunmaktadır. TK Tasarısında yeni bir düzenleme olarak “genel kurul kararlarının butlanı” durumu anonim şirketlerle ilgili 447. maddede ele alınmıştır. Böylece genel kurul kararlarının butlanı müessesesi içtihat hukuku olmaktan çıkarak Tasarı maddesinde yer edinmiştir.

Ortağa şirketten ayrılma hakkının tanınması ortağı şirkete karşı koruyan bir haktır. Ayrılma, çıkma ve çıkarılma şeklinde tezahür eder. şirket ile olan ilişkisini devam ettirmek istemeyen ortak şirket ana sözleşmesinde hüküm bulunduğu takdirde tek taraflı irade beyanıyla, haklı sebeplerin bulunması halinde mahkeme kararının kesinleşmesiyle şirket ile olan ilişkisini sona erdirebilir. Keza ortağın iflası veya payının haczi halinde TK m. 523/1 b. 2 ve 3’deki hakkın kullanılması sonucu şirkete yeni ortağın girmesiyle, eski ortak şirketten çıkmış olur. Sermaye payının tam devri sonucu da ortak şirketten çıkmış olacağından payı devri TK m. 520’de sıkı şekil şartlarına bağlanmıştır. şirketten çıkarılma ise ortağın iradesine rağmen ortağın şirket ile ilişkisinin kesilmesidir. Ortağın şirketten çıkarılması ortağın iflası veya payının haczi halinde TK m. 523/1 b. 4’te belirlenen nitelikli nisabın alacağı karar ile veya sermaye ödeme borcunda temerrüde düşen ortağın yapılan ihtarlara rağmen borcunu ifa etmemesi halinde alınacak bir karar sonucu gerçekteşebilir. Haklı sebeplerin varlığı halinde çıkarma ise ortakların nitelikli nisapla karar almaları şartıyla mahkeme kararının kesinleşmesi sonucu olur (TK m. 551/3).

Ortağın şirketin feshini isteme hakkı TK m. 551/2’de düzenlenmiştir. Her ortak, haklı sebeplere dayanarak şirketten çıkmasına müsaade edilmesini veya haklı sebeplerle şirketin feshini mahkemeden talep edebilir. Madde metni haklı sebeplerin olması halinde “şirketten çıkma” veya “şirketin feshini talep etme” haklarına ortağın seçimlik hak gibi sahip olduğu kanaati uyandırmaktadır. Ancak şirketten çıkma hakkının kullanılmasıyla şirket ile ilişkisini kesebilecek bir ortağın, bu yola başvurmadan direkt şirketin feshini isteme hakkının kullanması iyiniyete aykırı bir tutum olacaktır. Ortak şirketin

feshini istemeye son çare olarak başvurmali, bu hakkı şirket için bir tehdit vasıtası olarak kullanmamalıdır. TK Tasarında şirket ortağına şirketin feshini istemek gibi bir hak tanınmamıştır.

Şirket ortaklarının denetleme hakkı TK m. 548’de ortak sayısı dikkate alınarak farklı hükümlere tabi tutulmuştur. Ortak sayısı yirmiden fazla olan şirketlerde anonim şirket denetçilerine dair hükümler uygulanır. Konumuz sınırlarını aşacağından anonim şirketlerde denetleme, inceleme alanımız kapsamına alınmamıştır. Ortak sayısı yirmi ve yirminin altında olan limited şirketlerde ise BK m. 531’e atıf yapılmıştır. Ancak madde metninde “*İdare hak ve görevi bütün ortaklara ait değilse, müdür sıfatını haiz olmayan ortaklar BK m. 531’den faydalanır.*” ibaresinin kullanılması, idare hak ve görevi bütün ortaklara ait değilse denetlemenin gerçekleşemeyeceği gibi anlam uyandırmaktadır. Ortakları koruyan denetleme hakkından vazgeçilemeyeceğinden tüm ortakların müdür sıfatını haiz olması durumunda, bir müdürün yaptığı işlem diğer müdürler tarafından denetlenebilmelidir. TK Tasarısının 635. maddesinde yürürlükteki TK’nda olduğu gibi ortak sayısına göre bir ayırım yapılmamıştır. Tasarının bu maddesine göre anonim şirketlerde denetçiye, işlem denetçileriyle denetime ve özel denetime ilişkin hükümler limited şirkete de uygulanır.

Limited şirket ortaklarını koruyan bir diğer hak da azınlıklara tanınan haklardır. Kanunen azınlık terimi, sermayenin en az onda birini temsil eden pay sahiplerini anlamındadır. Limited şirketler ile ilgili kısımda açık olarak sadece azınlığın genel kurulu toplantıya çağırma hakkı (TK m. 538/2) düzenlenmiştir. Anonim şirketlere yapılan atıflar gereği limited şirketlerde de azınlığın müdürler ve denetçiler aleyhine dava açılmasını talep hakkı, kuruluştan dolayı sorumlu olanların sulh ve ibralarına engel olma hakkı, bilanço görüşmelerinin ertelenmesini isteme hakkı, özel denetçi atanması talebi ile denetçilere şikâyet hakkı olduğu sonucuna varılır.

KAYNAKÇA

ANSAY, Tuğrul: **Anonim Şirketler Hukuku**, B.6., Ankara 1982.

ARIKAN, Vural: “**Limited Şirketlerin Amme Borçlarından Şeriklerin Şahsi Sorumlulukları**”, İBD, C. XLII, 1968, s. 445-451.

ARSLANLI, Halil: “**Limited Şirket Hukukuna Genel Bakış**”, Batider, C.I.,1962, s. 433-462 (Limited Şirketler).

ARSLANLI, Halil: **Anonim Şirketler I**, B. 3., İstanbul 1960.

ARSLANLI, Halil/DOMANIÇ, Hayri: **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C. III, İstanbul 1989.

ARSEVEN, Haydar: **Ticaret Kanunu’nun Getirdiği Yenilikler**, İktisat ve Ticaret Ansiklopedisi Ayrı Bası, İstanbul 1957.

AYHAN, Rıza: “**Anonim Şirketlere Sermaye Olarak Taşınmaz Mal Konulması Taahhüdü**”, GÜİİBFD, C. I, 1985, S. 1-2 (1985), s. 199-220.

AYHAN, Rıza: **Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu**, İstanbul 1992.

AYTAÇ, Zühtü: “**Anonim Ortaklık Denetçilerinin Sır Saklama Yükümlülüğü**”, Batider, C. X (1979), s. 177-218.

BAŞTUĞ, İrfan: **Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri**, İzmir 1974.

BAŞTUĞ, İrfan/GÖKSOY, Y.Can: “**Limited Şirkette Ortakların Denetleme Hakları**”, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Armağan, İstanbul 1998, s. 33-75.

BİİRSEL, T. Mahmut: “**Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları**”, İmran Öktem’e Armağan, Ankara 1970, s.

BİLGE, Mehmet Emin: **“Limited Ortaklıkta Azınlığın Korunması”**, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı, İstanbul 1979, s. 111-136.

CERRAHOĞLU, M. Fadlullah: **“Limited Ortaklıkta Sorumluluk”**, İİTİA Dergisi, S. 1, İstanbul 1975, s 272-298.

CERRAHOĞLU, M. Fadlullah: **T-K ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Limited Ortaklıklar Hukuku**, İstanbul 1976.

CERRAHOĞLU, M. Fadlullah: **“Limited Ortaklıkta Ortağın Sermaye Borcunda Temerrüdü ve Temerrüdün Sonuçları”**, İİTİA, S. 1, İstanbul 1976, s. 165-186.

ÇAĞA, Barbaros: **“Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri”**, Batider, C. VII, 1973, s. 581-602.

ÇAMOĞLU, Ersin: **“Limited Ortaklığın Sermaye Alacaklarının Haczi”**, Batider, C. VI, 1971-1972, s. 57-67.

ÇAMOĞLU, Ersin: **“Limited Ortağın Sınırlı Sorumluluğu Prensibine Önemli Bir İstisna: AATUK m. 35”**, İktisat ve Maliye Dergisi, C. XVI, 1970, s. 426-430.

ÇAMOĞLU, Ersin: **“Limited Ortaklıkta Kuruluşta Ödenmesi Gereken Sermaye Oranı”**, İkt. ve Mal. C. XX, 1973-1974, s. 227-230.

ÇAMOĞLU, Ersin: **“Limited Ortaklığın Asgari Sermayesi Üzerine Düşünceler”**, İkt.ve Mal., C. XX, 1973-1974, s. 110-113.

ÇAMOĞLU, Ersin: **“Limited Ortakların Selef Sıfatıyla Sorumluluğu”**, Batider, C.VI, 1971-1972, s. 503-518 (Selef Sıfatıyla Sorumluluk).

ÇAMOĞLU, Ersin: **“Yönetim Kurulu Üyelerinin Genel Kurul Kararlarının İcrasından Doğan Sorumluluğu Konusunda Yeni Gelişmeler”**, Batider, C. VI (1971), s. 283-296 (Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu).

ÇERNİS; Volf: **“Limited Şirkette Ortağın Sermaye Koyma Borcunun Zamanaşımı ile İlgili Bazı Meseleler”**, İBD, C. XL, S. 1-2-3, İstanbul 1966, s. 564-581.

ÇEVİK, Orhan: **Uygulamada Şirketler Hukuku**, B.3., Ankara 2002.

ÇEVİK, Orhan: **Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, B. 3, Ankara 1994.

DOMANIÇ, Hayri: **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, TK Şerhi, C. II, İstanbul 1988.

Doğanay, İ., **“Limitad Şirkette Ortağın Ana Mukavelename ile Koymayı Taahhüt Ettiği Sermaye Borcu Ne Zaman Muaccel olur?”**, Batider, Cilt V, Sayı 1, 1969, s. 55-67 (Sermaye Koyma Borcunun Muacceliyeti).

DOĞANAY, İsmail: **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, B. 3, Ankara 1990.

ERİŞ, Gönen: **Anonim Şirketler Hukuku**, Ankara 1995.

ERİŞ, Gönen: **Ticari İşletme ve Şirketler**, C. 2., B. 3, Ankara 2007.

FRANKO, Nissim: **“Ticaret Şirketlerinin Kefalet Ehliyeti”**, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II, Ankara 11-12 Ocak 1985, s.

HELVACI, Mehmet: **“Denetim Kurulu”**, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 1997, s.

HİRSCH, Ernst: **Ticaret Hukuku Dersleri**, B. 2, İstanbul 1946.

İMREGÜN, Oğuz: **“Anonim Şirketlerde Münferit Pay Sahibinin Umumi Heyet Kararları Aleyhine İptal Davası Açma Hakkı”**, Batider, C. I, 1961-1962, s. 149-175 (Anonim Şirketlerde İptal Davası).

İMREGÜN, Oğuz: **Kara Ticareti Hukuku Dersleri**, B. 7, İstanbul 1984.

İMREGÜN, Oğuz: **Anonim Ortaklıklar**, B. 4, İstanbul 1989.

KARAYALÇIN, Yaşar: **Şirketler Hukuku**, B. 2, Ankara 1973.

KENDİGELEN, Abuzer: “**İptal Davası Açma Hakkı ve Pay Sahipliği Sıfatının Cüz’î Halefiyet (Payların Devri) Sonucu Değişmesi**”, Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yıl Yaş Günü Armağanı, C. I, İstanbul 2001, s. 307-331.

KERVANKIRAN, Emrullah: “**Sermaye Ortaklıklarında Sınırlı Sorumluluk İlkesine Karşı Önemli Bir İstisna: Tüzelkişilik Perdesi’nin Kaldırılması**”, EÜHFD, C. XI, S. 3-4, Erzincan 2007, s. 453-471.

KUNTALP, Erden: “**Ticaret Ortaklıklarının Ehliyeti**”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II, Ankara 11-12 Ocak 1985, s.

KURU, Baki: “**Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının İptali Davasında Teminat Gösterme Dava Şartı mıdır?**”, Batider, C. X, S. 9 (Aralık 1980), s. 951-964 (A.Ş. Genel Kurul Kararlarının İptalinde Teminat).

KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder: **Medeni Usul Hukuku**, B. 16, Ankara 2005.

MOROĞLU, Erdoğan: “**Ticaret Ortaklıklarına Sermaye Olarak Taşınmaz Mal veya Bunun Üzerindeki Bir Ayni Hakkın Konulması Taahhüdü**”, Batider, C. V, 1969, s. 245-257 (Sermaye Taahhüdü).

MOROĞLU, Erdoğan: “**Anonim Ortaklığa Sermaye Olarak Taşınmaz Mal veya Üzerindeki Bir Ayni Hakkın Konulması Taahhüdünün Hukuki Sonuçları ve Yargıtay Kararları**”, Batider, C. XXI, S. 1, s. 41-56 (Sermaye Olarak Taşınmaz Mal Konulması Taahhüdü).

MOROĞLU, Erdoğan: “**Anonim Ortaklıkta Azınlık Paysahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Daveti ve Mahkemenin Davete İzin Kararının**

Uygulanmasının Durdurulması”, Prof. Dr. Hayri Domaniç’e Armağan, İstanbul 1995, s. 175-187.

MOROĞLU, Erdoğan: **“Anonim Ortaklıkta Özel Denetçi”, İÜHFM, C. XLII, S. 1-4, İstanbul 1977, s. 341-358.**

MOROĞLU, Erdoğan: **“Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü”, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 1997, s. 303-309.**

MOROĞLU, Erdoğan: **Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, B. 4, İstanbul 2004.**

MOROĞLU, Erdoğan: **“Anonim Ortaklık Çoğunluk Paysahiplerinin Azınlık ve İmtiyazlı Paysahiplerine Karşı Korunması”, Makaleler I, B. 3, İstanbul 2006, s. 215-224 (Anonim Ortaklıkta Çoğunluk Paysahiplerinin Korunması).**

MOROĞLU, Erdoğan: **Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarısı Değerlendirme ve Öneriler, B. 6, İstanbul 2009.**

PEKDİNÇER, Tamer: **“İki Ortaklı Limited Şirketlerde Ortaklardan Birinin Haklı Sebeplere Dayanarak Mahkeme Kararı ile Çıkma İstemi ve Bu İsteme Yüksek Mahkemenin Yaklaşımı”, Prof. Dr. Fehiman Tekil’in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 461-469.**

POROY, Reha/TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin: **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, B. 10, İstanbul 2005.**

PULAŞLI, Hasan: **Şirketler Hukuku, B. 4, Adana 2008.**

REİSOĞLU, Sefa: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler, B.16, İstanbul 2004.**

OKÇUOĞLU, Yavuz: **“Anonim ve Kooperatif Şirketler Genel Kurul Kararlarının İptali İçin Gerekli Olan Muhalefet ve Muhalefetin Tutanağa**

Geçirilmesi”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II Bildiriler-Tartışmalar, Ankara 1985, s.

ÖÇAL, Akar: **“Limited Şirket Sermayesine İlişkin Bazı Düşünceler**”, İkt. ve Mal., Cilt XIX, 1972-1973, s. 225-226.

ÖZDAMAR, Mehmet: **“Ticaret Şirketlerine Sermaye Olarak Taşınmazların Taahhüt Edilmesi**”, GÜHFD, C. X, S. 1-2 (Haziran-Aralık 2006), s. 99-120.

TEKİL, Fehiman: **Anonim Şirketler Hukuku**, B.2, İstanbul 1998.

TEKİNALP, Ünal: **“Anonim Ortaklığın Genel Kurulunda Bir Teklifin Reddine Karşı İptal Davası Açılabilir mi?”**, İBD, C.XXXIX, S. 1-2-3, İstanbul 1965, s. 249-260.

TEKİNALP, Ünal: **“İbra Edilmeyen Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Denetçilerin İptal Davası Açabilip Açamayacakları Sorunu**”, İkt ve Mal, C. XXII, S. 4, 1976, s. 165-168.

TEKİNALP, Ünal: **“Azınlığın Bilançonun Onaylanmasına İlişkin Müzakerenin Ertelenmesi İstemi**”, İÜHFM, C. XLII, S. 1-4, İstanbul 1977, s. 233-243, (Azınlığın Müzakereyi Erteletmesi).

TEKİNALP, Ünal: **“Genel Kurul Kararlarının İptali Davasında Teminata İlişkin Bazı Sorunlar**”, İkt. Ve Mal, C. XXVII, S. 7, 1980, s. 253-257 (Teminat).

TEKİNALP, Ünal: **“Limited Ortaklık**”, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 1997, s. 212-219.

TEKİNALP, Ünal: **“Azlık Hakları ve Bireysel Haklar**”, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 1997, s. 152-154.

TEKİNALP, Ünal: **“Denetleme**”, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 1997, s. 122-127.

TEKİNALP, Ünal: **“Genel Kurul Kararlarının Butlanına Anonim Ortaklığa Özgü Sebeplerin Kabulü İhtiyacı”**, Batider, C. XXV, S. 41, s. 6-16 (Butlan).

TEOMAN, Ömer: **“Limited Ortaklığın Kendine Ait Tüm Payları Edinmesi (Ortaksız Limited Ortaklık Sorunu)”**, İkt. ve Mal., C. XXI, S. 4, 1974, s. 115-122.

TEOMAN, Ömer: **“Limited Ortaklığın Sermaye Borcu Tümü ile Yerine Getirilmemiş Kendi Paylarını Edinmesi”**, İkt. ve Mal., C. XXI, S. 5, 1974, s. 197-207.

TEOMAN, Ömer: **“Limited Ortaklığın Edindiği Kendi Paylarından Doğan Hak ve Borçlar ve Edinmenin Diğer Bazı Sonuçları”**, İkt. ve Mal., C. XXI, S. 7, 1974, s. 279-286.

TEOMAN, Ömer: **“Limited Ortaklıklarda Genel Kurul Toplantısına İlişkin Çağrının En Az Beş Gün Önceden Yapılması Kuralı Üstüne Düşünceler”**, İkt. ve Mal., C. XXIV, S. 2, Şubat 1978, s. 468-471.

TEOMAN, Ömer: **“Limited Ortaklıklar Açısından TK m. 381, f. 3’deki Üç Aylık Sürenin Buyurucu Niteliği”**, İkt. Ve Mal., C. XXV, S. 11, Temmuz 1978, s. 208-212.

TEOMAN, Ömer: **“Anonim Ortaklıkta Aynı Genel Kurulda Alınan Birden Fazla Kararı İptal Ettirmek İsteyen Pay Sahibinin Tek Bir İptal Davası Açmak Zorunda Olup Olmadığı Sorunu”**, Otuz Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim, C. II (1982-2001), s.435-440 (Tek Bir İptal Davası).

TEOMAN, Ömer: **“Anonim Ortaklıkta Paylar Üzerinde İntifa Hakkı Bulunması Durumunda Oy Hakkı Dışındaki Yönetim Haklarının Kimin Tarafından Kullanılacağı Sorunu”**, Otuz Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim, C. I (1971-1982), s. 332-341.

TEOMAN, Ömer: **“Azınlığın Bilanço Görüşmelerinin Ertelenmesini İsteme Hakkı (TK m. 377) Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi”**, Otuz Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim, C. II (1982-2001), s. 127-145 (Bilanço Görüşmelerinin Ertelenmesine İlişkin Kararlar).

TEOMAN, Ömer: **“İki Denetçisi Olan Anonim Ortaklıklarda Denetçilerden Birinin Görevinin Son Bulması Durumunda Diğerinin Yeni Denetçi Seçmek Yetkisi Var Mıdır?”**, Otuz Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim, C. II (1982-2001), s. 463-472.

TEOMAN, Ömer: **“Anonim Ortaklıkta İptal Edilebilir Genel Kurul Kararların Doğrulanması”**, Otuz Yıl Ticaret Hukuku Tüm Makalelerim, C. I (1971-1982), s. 1-10 (Kararların Doğrulanması).

ÜÇİŞİK, Güzin: **“Limited Şirkette Ortağın Ortaklıktan Çıkarılması”**, Prof. Dr. Fehiman Tekil’in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 189-207.

YASAMAN, Hamdi: **“Anonim Ortaklıklarda Azınlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırması”**, Prof. Dr. Reha Poroy'a Armağan, İstanbul 1995, s. 450-454.

YILDIZ, Şükrü: **Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Konferansı Bildiriler-Tartışmalar**, Ankara 2005.

ÖZET

ALTINGÖZ Derya, Limited Şirket Ortaklarını Koruyucu Haklar, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010

Limited şirket, şahıs şirketlerindeki ortakların sınırsız sorumlu olması tehlikesi ile anonim şirketlerdeki pahalı ve uzun süren kuruluş işlemleri gerektiren formaliteleri bünyesinde barındırmadığından oldukça sık karşılaşılan bir şirket türüdür. Uygulamada oldukça sık rastlanan bir şirket türü olması nedeniyle limited şirket ortaklarının korunması ayrı bir önemi haizdir. Zira ortakların korunması ile şirket esas sermayesi ve şirket alacaklıların menfaatleri de korunmuş olacaktır.

Anahtar Kelimeler:

- 1) Limited Şirketin Unsurları
- 2) İptal Davası
- 3) Çıkma ve Çıkarılma
- 4) Denetleme
- 5) Azınlık Hakları

ABSTRACT

ALTINGÖZ Derya, Rights to Protect Limited Partners, Post-Graduate Thesis Study, Ankara 2010

As limited companies do not have the costly and lengthy formalities and transactions required for organization procedures in case of incorporations and the risk posed by unlimited liabilities imposed upon partners of self-owned private undertakings and simple partnerships, they form the most frequently seen type of corporation, in business practice. Due to their being the most common type of corporation in practice, protection of partners in limited companies and limited liability partnerships poses grave importance. As a matter of fact, not only the equity capital but also the claims and rights of the company will be protected, with the protection of partners.

Key Words

- 1) Elements of Limited Company**
- 2) Plea of Nullity**
- 3) Quittance and Discharge**
- 4) Audits**
- 5) Minority Interests**